

Міністерство України
у справах сім'ї, молоді та спорту

Організація з безпеки та
співробітництва в Європі
Координатор проектів ОБСЄ в Україні

ПРОГРАМА КОРЕКЦІЙНОЇ РОБОТИ З ОСОБАМИ, ЯКІ ВЧИНИЛИ НАСИЛЬСТВО В СІМ'Ї, ТА ОСНОВНІ ЗАСАДИ ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЇ

2010

**ПРОГРАМА КОРЕКЦІЙНОЇ РОБОТИ З ОСОБАМИ,
ЯКІ ВЧИНИЛИ НАСИЛЬСТВО В СІМ'Ї, ТА ОСНОВНІ
ЗАСАДИ ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЇ**

2010

ПРОГРАМА КОРЕКЦІЙНОЇ РОБОТИ З ОСОБАМИ, ЯКІ ВЧИНИЛИ НАСИЛЬСТВО В СІМ'Ї, ТА ОСНОВНІ ЗАСАДИ ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЇ

Авторський колектив:

Алієва Тетяна, магістр психології, психолог кафедри психотерапії Харківської медичної академії післядипломної освіти, член Національної Ліги психотерапії, психосоматики і медичної психології України; **Галич Алла**, національний спеціаліст проектів Координатора проектів ОБСЄ в Україні; **Грищенко Наталія**, магістр психології, директор Центру у справах сім'ї та жінок Деснянського району м. Києва (кризовий центр), психолог; **Єсипенко Олена**, провідний спеціаліст відділу методичного забезпечення соціальної роботи Луганського обласного центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді; **Жабенко Олена**, аспірант Українського науково-дослідного інституту соціальної та судової психіатрії та наркології Міністерства охорони здоров'я України; **Заварова Наталія**, методист Луганського обласного центру практичної психології та соціальної роботи інституту післядипломної педагогічної освіти; **Зосім Надія**, начальник відділу правової та кадрової роботи, заступник начальника управління організаційно-правового забезпечення Державної соціальної служби для сім'ї, дітей та молоді; **Козуб Лідія**, провідний спеціаліст відділу соціальної підтримки сім'ї Департаменту сімейної та гендерної політики Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту; **Кондратюк Тетяна**, кандидат наук з державного управління; **Коробченко Ніна**, головний спеціаліст відділу попередження насильства в сім'ї та протидії торгівлі людьми Департаменту сімейної та гендерної політики Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту; **Кочемировська Олена**, кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології НАУ «ХАІ ім. Н.Є.Жуковського», президент Асоціації молодих професіоналів «КЛАС»; **Кулеба Мирослав**, директор Тернопільського обласного центру соціально-психологічної допомоги «Родина»; **Кульбачка Тетяна**, лікар-психотерапевт центру «Розрада»; **Лазаренко Олексій**, головний спеціаліст Управління моніторингу дотримання прав людини в діяльності органів внутрішніх справ Міністерства внутрішніх справ України; **Лاماх Елла**, директор Департаменту сімейної та гендерної політики Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту - голова робочої групи;

«Програма корекційної роботи з особами, які вчинили насильство в сім'ї, та основні засади її реалізації»

Михайлов Борис, доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри психотерапії Харківської медичної академії післядипломної освіти, головний позаштатний спеціаліст МОЗ України зі спеціальностей медична психологія і психотерапія; **Мішин Андрій**, кандидат політичних наук, директор Державного Інституту розвитку сім'ї та молоді; **Мусієнко Олександр**, старший інспектор з особливих доручень управління дільничних інспекторів міліції Департаменту громадської безпеки Міністерства внутрішніх справ України; **Мустафасв Геннадій**, кандидат психологічних наук, доцент кафедри соціології, психології та педагогіки Національного університету державної податкової служби України, психотерапевт Центру у справах сім'ї та жінок Деснянського району м. Києва; **Пережняк Костянтин**, старший оперативний уповноважений в особливо важливих справах Департаменту кримінальної міліції у справах дітей Міністерства внутрішніх справ України; **Петухов Володимир**, аспірант факультету соціології Київського національного університету ім. Тараса Шевченка; **Постовий Віктор**, кандидат педагогічних наук, професор, провідний науковий співробітник лабораторії сімейного виховання Інституту проблем виховання АПН України; **Приходько Наталія**, головний спеціаліст відділу соціального обслуговування та реабілітації управління здійснення технологій соціальної роботи Державної соціальної служби для сім'ї, дітей та молоді; **Романова Ірина**, кандидат медичних наук, асистент кафедри психотерапії Харківської медичної академії післядипломної освіти, голова Харківського обласного відділення Всеукраїнського благодійного «Фонду допомоги жертвам насилля»; **Романова Наталія**, кандидат педагогічних наук, старший викладач Школи соціальної роботи Національного університету «Києво-Могилянська академія», керівник Центру здорового способу життя Державного інституту розвитку сім'ї та молоді; **Руденко Тетяна**, національний менеджер проектів Координатора проектів ОБСЄ в Україні; **Сафронова Оксана**, головний спеціаліст Київського міського центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді; **Сербіна Оксана**, головний спеціаліст відділу реабілітаційної та профілактичної роботи управління захисту прав дитини Державного департаменту з усиновлення та захисту прав дитини Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту; **Сухорукова Наталія**, головний спеціаліст відділу забезпечення гендерної рівності та протидії торгівлі людьми Департаменту

«Програма корекційної роботи з особами, які вчинили насильство в сім'ї, та основні засади її реалізації»

сімейної і гендерної політики Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту; **Тарановська Антоніна**, керівник Центру гендерної рівності, проблем сім'ї та демографічного розвитку Державного інституту розвитку сім'ї та молоді Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту; **Юрченко Лідія**, перший заступник директора Державного Інституту розвитку сім'ї та молоді.

Упорядники:

- кандидат психологічних наук Кочемировська О.О.
- кандидат психологічних наук Мустафаєв Г.М.

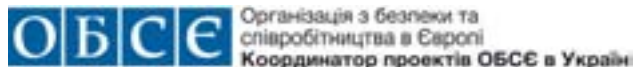
Рецензенти:

Научитель О.Д.	– к. психол. н., доцент, Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського «ХАІ»
Кулініч О.В.	– к. держ. управління, Харківський регіональний інститут Національної академії державного управління при Президентові України
Табачніков С.І.	– докт. мед. н., професор, Директор Українського НДІ соціальної і судової психіатрії та наркології МОЗ України, академік АН ВО України
Шестопалова Л.Ф.	– докт. мед. н., професор, Зав. відділом медичної психології ДУ «Інституту неврології, психіатрії і наркології АМН України», Лауреат державної премії України

Рекомендовано до друку Ученою радою Державного інституту розвитку сім'ї та молоді Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту (протокол № 4/09 від 24 грудня 2009 року).

Збірка «Програма корекційної роботи з особами, які вчинили насильство в сім'ї, та основні засади її реалізації», створена в межах спільного проекту Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту та Координатора проектів ОБСЄ в Україні. Вона містить інформацію щодо організаційно-правових засад впровадження системи корекційних програм, а також детальні методичні рекомендації щодо структури та змісту програми роботи з особами, які вчинили насильство в сім'ї.

Пропоноване видання розраховано на широке коло спеціалістів органів, служб, установ, закладів та інституцій, на які покладено здійснення заходів із протидії насильству в сім'ї, в т.ч. структурних підрозділів управлінь (відділів) у справах сім'ї, молоді та спорту, органів внутрішніх справ, центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді та їх спеціалізованих формувань, центрів медико-соціальної реабілітації, соціально-психологічної допомоги, центрів соціально-психологічної реабілітації дітей, служб у справах дітей, кризових центрів, а також медичних установ, закладів освіти, громадських організацій тощо.

Опубліковано Координатором проектів ОБСЄ в Україні
вул. Стрілецька, 16
Київ, 01034, Україна
www.osce.org/ukraine

© ОБСЄ 2010

Всі права захищені. Зміст цієї публікації може безкоштовно копіюватися та використовуватися для освітніх та інших некомерційних цілей за умови посилання на джерело інформації.

Дизайн: «Час Друку», Лоза У.Є.
Надруковано в Україні: «Час Друку», м. Київ, вул. І.Франка, 26-В.

ОБСЄ, інститути ОБСЄ та Координатор проектів ОБСЄ в Україні не несуть відповідальності за зміст та погляди, висловлені експертами або організаціями у поданому матеріалі.

ЗМІСТ

ВСТУП	8
ГЛОСАРІЙ	10
РОЗДІЛ I. ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ ПРОТИДІЇ НАСИЛЬСТВУ В СІМ'І ТА КОРЕКЦІЇ ПОВЕДІНКИ ОСІБ, ЯКІ ЙОГО ВЧИНЯЮТЬ	17
1.1. Повноваження управлінь (відділів) у справах сім'ї, молоді та спорту.....	19
1.2. Компетенція служби у справах дітей, органів опіки та піклування.....	23
1.3. Сфери діяльності центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді щодо роботи з особами, які вчиняють насильство в сім'ї.....	23
1.4. Повноваження органів внутрішніх справ.....	25
1.5. Органи та заклади освіти й охорони здоров'я в системі протидії насильству в сім'ї.....	27
1.6. Діяльність кризових центрів для членів сімей, в яких вчинено насильство в сім'ї або існує реальна загроза його вчинення, щодо реалізації корекційних програм.....	29
1.7. Загальна схема перенаправлення осіб, які вчинили насильство в сім'ї.....	31
РОЗДІЛ II. БАЗОВІ ПРИНЦИПИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОГРАМ ПСИХОЛОГІЧНОЇ КОРЕКЦІЇ ПОВЕДІНКИ ОСІБ, ЯКІ ВЧИНЯЮТЬ НАСИЛЬСТВО В СІМ'І	33
2.1. Соціальні передумови організації програми.....	33
2.2. Загальні принципи організації програми.....	34
2.3. Принципи побудови групової роботи.....	36
2.4. Особливості роботи в дитячих групах.....	38
2.5. Критерії формування групи.....	38
2.6. Процедура роботи.....	39
РОЗДІЛ III. ПРОГРАМА СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ КОРЕКЦІЇ ДЛЯ ОСІБ, ЯКІ ВЧИНИЛИ НАСИЛЬСТВО В СІМ'І	43
3.1. Мета, завдання та базова структура програми.....	43
3.2. Рекомендована розгорнута структура програми психологічної корекції поведінки дорослих осіб, які вчинили насильство в сім'ї.....	44

РОЗДІЛ ІV. ПРОГРАМА СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ КОРЕКЦІЇ ДЛЯ ДІТЕЙ, ЯКІ ВЧИНИЛИ НАСИЛЬСТВО В СІМ'Ї	53
4.1. Мета, завдання та базова структура програми.....	53
4.2. Рекомендована розгорнута структура програми психологічної корекції поведінки дітей, які вчинили насильство в сім'ї.....	54
БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК	61
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	63
Додаток 1. Міжнародні та національні документи, які регламентують діяльність із протидії насильству в сім'ї.....	65
Додаток 2. Приклад угоди про надання послуг (для дорослих).....	71
Додаток 3. Приклад угоди про надання послуг (для дітей віком до 16 років).....	73
Додаток 4. Індивідуальний план виконання угоди.....	76
Додаток 5. Зразок форми зберігання документів щодо проходження особою корекційної програми.....	77
Додаток 6. Подяки.....	78
Додаток 7. Закон України «Про попередження насильства в сім'ї»	79
Додаток 8. Постанова Кабінету Міністрів України від 26 квітня 2003 р. № 616 «Порядок розгляду заяв та повідомлень про вчинення насильства в сім'ї або реальну його загрозу».....	91
Додаток 9. Наказ Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту, Міністерства внутрішніх справ України від 7 вересня 2009 року № 3131/386 «Про затвердження Інструкції щодо порядку взаємодії управлінь (відділів) у справах сім'ї, молоді та спорту, служб у справах дітей, центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді та відповідних підрозділів органів внутрішніх справ з питань здійснення заходів з попередження насильства в сім'ї».....	94
Додаток 10. Загальна інформація про роботу Координатора проектів ОБСЄ в Україні.....	125

ВСТУП

Загальновідомо, що в сім'ї закладаються основи буття людини, її духовні, світоглядні якості, а від благополуччя родини багато в чому залежить моральний стан суспільства. Сім'я відіграє визначальну роль у психічному розвитку особистості, задовольняючи цілу низку її потреб (зокрема, прагнення підтримки, безпеки, емоційного комфорту, визнання з боку значущих людей, захищеності від посягань на особистісну автономію). Нажаль, для багатьох наших співвітчизників бажання знайти сімейний спокій залишається нездійсненною мрією, а найближчі люди стають, скоріше, джерелом небезпеки, ніж надійності, затишку та миру.

Людину особливо вражає насильницьке та образливе поведіння родичів: батьків, подружжя, дорослих дітей. Насильницькі дії з боку членів власної сім'ї завдають серйознішої шкоди, ніж аналогічні вчинки сторонніх осіб, та порушують основний принцип здорової життєдіяльності родини – безпечне та комфортне існування будь-якого її члена. Особлива небезпека насильницьких дій в сім'ї зумовлена тим, що вони, як правило, мають тривалий, повторюваний характер з тенденцією до посилення їх жорстокості та частоти застосування.

Насильство в сім'ї є серйозним порушенням прав людини, які держава має відстоювати і захищати. Серед них – право на життя і фізичну недоторканність; право не бути об'єктом знущань чи жорстокого, нелюдського або принизливого поведіння; право на свободу від дискримінації за ознакою статі; право на здоровий та безпечний розвиток та ін. Україна ратифікувала цілу низку міжнародних угод, узявши тим самим на себе зобов'язання щодо захисту людей від насильства, в тому числі сімейного.

Тим не менш, проблема попередження насильства в сім'ї тривалий час залишалась поза сферою правового регулювання. Лише у 2002 році вступив в силу Закон України «Про попередження насильства в сім'ї», який ліг в основу формування цілісної системи протидії сімейному насильству. Нажаль, вона й досі знаходиться на початковому етапі свого становлення: бракує спеціалістів по роботі з постраждалими та агресорами, не вистачає методичної літератури та освітніх програм тощо. Але разом із тим, існує та потребує узагальнення вдалий досвід функціонування окремих спеціальних кризових центрів, притулків для постраждалих жінок та дітей, телефонів довіри, розробки реабілітаційних програм для

постраждалих та корекційних програм для осіб, які чинять насильство в сім'ї.

Практика та теорія попередження насильства в сім'ї свідчать, що психічний статус значної більшості агресорів відповідає критеріям умовної норми. В низці випадків можна стверджувати наявність у них акцентуованих рис характеру (які є не патологією, а наслідком аномального, викривленого розвитку особистості) або розладів зрілої особистості (психопатій, коли необхідність соціального супроводу та корекційних заходів йде поряд з наданням відповідних медичних послуг). Дослідницькі дані свідчать, що лише в незначній групі кривдників діагностуються психічні розлади. Зазвичай, серед сімейних тиранів досить багато осіб з хімічними (алкоголь, наркотики та ін.) та нехімічними залежностями (патологічні гравці – гемблери, особи із комп'ютерною залежністю).

Отже, необхідним є створення та впровадження єдиного стандарту щодо роботи з особами, які вчинили насильство в сім'ї, який би включав у себе:

- вимоги до організаційних аспектів, змісту, форм реалізації та тривалості групових та індивідуальних форм корекційних програм для осіб різного віку;

- вимоги до кваліфікації фахівців, які впроваджуватимуть корекційні програми, методичного забезпечення процесу їх підготовки та перепідготовки;

- правила документування процесу роботи з кривдниками;

- стандарти, критерії та способи оцінки ефективності програми;

- стандарти посткорекційного соціального супроводу сім'ї.

Таким чином, запропоноване видання висвітлює державний підхід в організації запобігання та власне протидії насильницькій поведінці в сім'ї на основі кращого вітчизняного та зарубіжного досвіду. Посібник містить огляд правових засад та наявних соціальних ресурсів, а також пропонує зразки типових програм роботи з особами, які вчиняють насильство в сім'ї (як дорослими, так і дітьми).

ГЛОСАРІЙ

В глосарії в алфавітному порядку наведені базові терміни, важливі для роботи з протидії насильству в сім'ї (зокрема, при впровадженні корекційних програм), в тому числі ті, що використовуються в тексті збірки.

Агресор (кривдник) – особа, яка вчиняє насильство в сім'ї. Насильницькі стосунки фіксуються в наступних підсистемах: 1. Подружжя, де агресором є чоловік (переважно) або дружина; 2. Батьки (піклувальники, дорослі члени сім'ї)→неповнолітні діти; 3. Дорослі діти→батьки (насильство можуть чинити і батьки, але зазначена ситуація є більш типовою); 4. Дитина→дитина; 5. Здорові особи→хворі, немічні, неповновправні члени сім'ї; 6. Інші члени сім'ї (теща/тесть→зять, свекор/свекруха→невістка, онуки→дід/баба тощо).

Вивчення життєдіяльності сім'ї – система заходів, яка реалізується відповідними суб'єктами соціальної роботи у визначеному законодавством порядку.

Вивчення життєдіяльності сім'ї означає з'ясування ситуації в родині, її суспільного оточення та чинників негативного впливу на неї. Вивчення проводять спеціалісти соціальних, медико-психологічних та соціально-психологічних служб, центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді з залученням усіх суб'єктів соціальної роботи. Отримується основна інформація про клієнта / сім'ю, його / її проблеми та потреби, причини виникнення ситуації, що призвела до насильства.

За необхідності відомості про клієнта / сім'ю уточнюються в інших дотичних інституціях. Висновки експертів-психологів, медиків, педагогів, соціальних педагогів, юристів стають ґрунтом для винесення рішень щодо характеру подальшої роботи з клієнтом / сім'єю, визначення її ресурсного потенціалу, а також підтвердженням активності соціальних служб щодо протидії насильству.

Дитина – особа до досягнення нею 18-річного віку (якщо інше не передбачено законодавством). Сімейний кодекс України вказує, що правовий статус дитини має особа до досягнення нею повноліття. Малолітньою вважається дитина до досягнення нею чотирнадцяти років; неповнолітньою – у віці від чотирнадцяти до вісімнадцяти років. Осудній особі, яка досягла 16 років, може бути винесений захисний припис.

Економічне насильство в сім'ї – умисне позбавлення одним членом сім'ї іншого члена сім'ї житла, їжі, одягу та іншого майна чи коштів, на які постраждалий має передбачене законом право, що може призвести до його смерті, викликати порушення фізичного чи психічного здоров'я.

До економічного насильства відносяться: заборона працювати члену сім'ї за наявності його бажання і працездатності; позбавлення або обмеження іншого члена сім'ї можливості користуватися і розпоряджатися грошима, які він заробив, або які є спільною власністю; примус члена сім'ї виконувати тяжку, непосильну роботу або жебракувати чи порушувати закон з метою отримання коштів тощо.

Жертва насильства в сім'ї – член сім'ї, який постраждав від фізичного, сексуального, психологічного чи економічного насильства з боку іншого члена сім'ї.

Жорстоке поводження з дітьми – будь-які форми фізичного, психологічного, сексуального або економічного та соціального насилля над дитиною в сім'ї або поза нею. Перелік діянь, які відносяться до жорстокого поводження з дитиною є відкритим, але в нього, зокрема входять: експлуатація дитини (включаючи сексуальні зловживання, у тому числі з боку батьків або осіб, які їх замінюють); втягнення у злочинну діяльність; залучення до вживання алкоголю, наркотичних засобів та інших шкідливих речовин; залучення до екстремістських, тоталітарних психокультурних угруповань та течій; використання дитини для створення та розповсюдження порнографічних матеріалів, примушення до проституції, жебрацтва, бродяжництва, втягнення до азартних ігор; залучення дитини до найгірших форм дитячої праці, позбавлення права на житло та інше майно тощо.

Загроза вчинення насильства в сім'ї – погроза вчинення одним членом сім'ї стосовно іншого члена сім'ї умисних дій, які відносяться до насильства в сім'ї, якщо є реальні підстави очікувати її виконання.

Захисний припис – спеціальна форма реагування служби дільничних інспекторів міліції та кримінальної міліції у справах дітей щодо захисту жертви насильства в сім'ї, яким особі, яка вчинила насильство в сім'ї, забороняється вчиняти певні дії стосовно жертви насильства в сім'ї.

«Зелена кімната» – метод профілактики правопорушень серед дітей та забезпечення їх соціального та правового захисту.

Обов'язковими вимогами є: забарвлення приміщення та меблів «зеленої кімнати» у зелений колір, наявність кімнатних рослин, іграшок, художньої літератури тощо. «Зелені кімнати» створюються кримінальною міліцією у справах дітей на базі районних відділів УВС з метою соціального та правового захисту підлітків, для виявлення причин і умов, що сприяють учиненню ними протиправних дій, а також для психологічної профілактики й корекції відповідних відхилень у поведінці. Робота, до якої залучаються психологи та педагоги, здійснюється на основі індивідуального підходу, з урахуванням віку та ступеню розвитку дитини.

Клієнт – отримувач соціальної послуги. Для потреб даного посібника – особа, що відвідує корекційну програму.

Корекційна програма – програма, спрямована на формування гуманістичних цінностей та ненасильницької моделі поведінки в сім'ї особи, яка вчинила насильство в сім'ї. В загальному вигляді, корекційна програма – це сукупність заходів, спрямованих на формування соціальноприйнятної моделі подружньої та батьківської поведінки особи, що вчинила насильство в сім'ї. Корекційні програми впроваджуються на базі кризових центрів.

Кризовий центр (повна назва: кризовий центр для членів сімей, в яких вчинено насильство в сім'ї або існує реальна загроза його вчинення) – неприбуткова організація, яка створюється місцевими державними адміністраціями за поданням спеціально уповноваженого органу виконавчої влади з питань попередження насильства в сім'ї відповідно до соціальних потреб регіону. Кризові центри можуть також створюватися органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями, благодійними фондами, об'єднаннями громадян і окремими громадянами за погодженням із спеціально уповноваженим органом виконавчої влади з питань попередження насильства в сім'ї і реєструються в порядку, визначеному законом. Кризовий центр користується правами юридичної особи, але на сьогоднішній день його функції у багатьох аспектах перебирають на себе центри соціально-психологічної допомоги (зокрема, в тому, що стосується надання послуг різним категоріям сімей, молоді, дітям, які потрапили в складні життєві обставини, в т.ч., пов'язані із насильством в сім'ї).

З метою впровадження корекційних програм, Кризові центри утворюються в районних центрах України та об'єднують задля реалізації своїх цілей фахівців, пов'язаних із соціальною роботою та попередженням насильства в сім'ї. Основні напрямки роботи

Кризових центрів:

- 1) реалізація корекційних програм для агресорів за направленням або за власним бажанням особи;
- 2) підготовка фахівців із протидії насильству в сім'ї (в т.ч. із роботи з агресорами), не нижче освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр»;
- 3) визначення методологічних, методичних та організаційних засад впровадження програм протидії насильству в сім'ї. Кризовий центр працює за принципом мультидисциплінарної команди фахівців.

Мультидисциплінарна команда фахівців – фахівці органів, закладів та установ, на які покладено відповідальність за протидію насильству в сім'ї, та які залучаються до роботи з певною сім'єю. До проведення корекційних програм з особами, які вчинили насильство в сім'ї залучаються спеціалісти Кризових центрів, центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, представники громадських організацій, установ та закладів соціального обслуговування тощо, які здійснюють роботу з сім'ями та особами, які опинилися у складних життєвих обставинах. Для впровадження заходів із протидії насильству в сім'ї та роботи з кривдниками до складу команди можуть входити особи з відповідною кваліфікацією, які пройшли навчання корекційній роботі за спеціальною програмою.

Навчання корекційній роботі за спеціалізованою програмою – навчання осіб з освітньо-кваліфікаційним рівнем «бакалавр» і вище, метою якого є підготовка фахівців до роботи з особами, які чинять насильство в сім'ї, та жертвами насильства в сім'ї.

Насильство в сім'ї – будь-які умисні дії фізичного, сексуального, психологічного чи економічного спрямування одного члена сім'ї по відношенню до іншого члена сім'ї, якщо ці дії порушують конституційні права і свободи члена сім'ї як людини та громадянина і наносять йому моральну шкоду, шкоду його фізичному чи психічному здоров'ю.

Насильство в сім'ї може мати форму *активних дій* або *бездіяльності* (ненадання допомоги члену сім'ї, який перебуває у небезпечному для життя становищі тощо). Насильством у сім'ї визнаються лише *умисні* діяння: особа, яка вчинила насильство, усвідомлювала або повинна була усвідомлювати характер власних дій або бездіяльності, передбачала або могла передбачити можливість заподіяння моральної шкоди, шкоди фізичному або психічному здоров'ю іншого члена сім'ї.

Скоєння насильства у стані алкогольного/наркотичного сп'яніння не виключає можливості усвідомлювати і передбачати шкідливі наслідки.

Офіційне попередження про неприпустимість вчинення насильства в сім'ї – виноситься члену сім'ї, який вчинив насильство в сім'ї, працівниками служби дільничних інспекторів міліції або кримінальної міліції у справах дітей, про що йому повідомляється під розписку. Офіційне попередження може бути винесено осудній особі, яка на момент його винесення досягла 16-річного віку.

Попередження насильства в сім'ї – система соціальних і спеціальних заходів, спрямованих на усунення причин і умов, які сприяють вчиненню насильства в сім'ї, припинення насильства в сім'ї, яке готується або вже почалося, притягнення до відповідальності осіб, винних у вчиненні насильства в сім'ї, а також медико-соціальна реабілітація жертв насильства в сім'ї.

Психологічне насильство в сім'ї – насильство, пов'язане з дією одного члена сім'ї на психіку іншого члена сім'ї шляхом словесних образ або погроз, переслідування, залякування, якими навмисно спричиняється емоційна невпевненість, нездатність захистити себе та може завдатися або завдається шкода психічному здоров'ю.

Психологічне насильство щодо дитини може виявлятися у таких формах:

1) нехтування дитиною – хронічна нездатність батьків або осіб, які здійснюють догляд, надати дитині належну підтримку, увагу, турботу, забезпечити її основні потреби в їжі, одязі, житлі, медичному обслуговуванні, освіті, захисті та догляді; потурання заподіянню шкоди; заохочення дитини до вживання наркотиків, алкоголю та інших шкідливих речовин;

2) психологічне жорстоке поводження – хронічне приниження, образа та безпідставне висміювання дитини, знуцання над нею; поводження як з нижчою істотою, яка не має власної волі; постійні залякування та погрози; підкреслення реальних та удаваних вад і недоліків дитини; звинувачення дитини у власних невдачах, використання дітей для шантажу в конфліктах між батьками (в т.ч. розлученими: маніпулювання можливістю відвідувати дитину, змінення умов зустрічей з дитиною тощо).

Сексуальне насильство в сім'ї – протиправне посягання одного члена сім'ї на статеву недоторканість іншого члена сім'ї, а також дії сексуального характеру щодо неповнолітнього члена сім'ї.

Сім'я – первинний та основний осередок суспільства. Його складають особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом, мають взаємні права та обов'язки. Сім'я створюється на підставі шлюбу, кровного споріднення, усиновлення, а також на інших підставах, не заборонених законом і таких, що не суперечать моральним засадам суспільства. До членів сім'ї належать: 1) подружжя; 2) батьки (мати, батько) й дитина (діти); 3) брати й сестри; 4) дід (баба) й онук (онука); 5) усиновителі (усиновитель) й усиновлений; 6) вітчим (мачуха) й пасинок (падчерка). Прирівнюються до членів сім'ї можуть: фактичне подружжя, піклувальник і опікуваний, фактичні вихователі й вихованці, якщо вони спільно проживають, пов'язані спільним побутом, мають взаємні права та обов'язки. Дитина належить до сім'ї своїх батьків і тоді, коли спільно з ними не проживає.

Спеціально уповноважений орган виконавчої влади з питань попередження насильства в сім'ї – Міністерство у справах сім'ї, молоді та спорту та його структурні підрозділи на місцях.

Корекційна програма роботи з особами, які вчиняють насильство в сім'ї – модель, відповідно до якої можуть розроблятися конкретні корекційні програми з урахуванням місцевих та регіональних особливостей. Програма містить методичні основи роботи з агресорами, опис структури змістовних модулів (блоків), сесій, окремих занять та вправ із корекції поведінки кривдників. Змістовне наповнення окремих вправ може визначатися фахівцем, що безпосередньо працює з такими особами, але структура кожної конкретної програми та послідовність дій має співпадати з типовою.

Фізичне насильство в сім'ї – умисне нанесення одним членом сім'ї іншому члену сім'ї побоїв, тілесних ушкоджень, що може призвести або призвело до смерті постраждалого, порушення фізичного чи психічного здоров'я, нанесення шкоди його честі і гідності. Фізичне насильство може мати такі прояви:

- 1) безпосереднє травмування іншої людини;
- 2) спричинення шкоди за допомогою факторів середовища (високих чи низьких температур, електроструму, отруйних речовин та ін.);
- 3) загрози нанесення тілесних ушкоджень, в т.ч. із застосуванням зброї чи інших предметів (ремінь, палка тощо);
- 4) фізична ізоляція особи, утримання її на обмеженому просторі (у зачиненій коморі, прив'язування до батареї тощо);
- 5) відмова у наданні допомоги, заборона звернення до лікарів

за будь-яких умов;

б) залишення в небезпечному для життя місці.

Члени сім'ї – особи, які перебувають у шлюбі; проживають однією сім'єю, але не перебувають у шлюбі між собою; їхні діти; особи, які перебувають під опікою чи піклуванням; є родичами прямої або непрямої лінії споріднення за умови спільного проживання.

РОЗДІЛ І.

ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ ПРОТИДІЇ НАСИЛЬСТВУ В СІМ'Ї ТА КОРЕКЦІЯ ПОВЕДІНКИ ОСІБ, ЯКІ ЙОГО ВЧИНЯЮТЬ

Закон України «Про попередження насильства в сім'ї» визначає насильство в сім'ї як будь-які умисні дії фізичного, сексуального, психологічного чи економічного спрямування одного члена сім'ї по відношенню до іншого члена сім'ї, якщо ці дії порушують конституційні права і свободи члена сім'ї як людини та громадянина і наносять йому моральну шкоду, шкоду його фізичному чи психічному здоров'ю. До органів та установ, на які покладається здійснення заходів з попередження насильства в сім'ї, зазначений Закон відносить наступні:

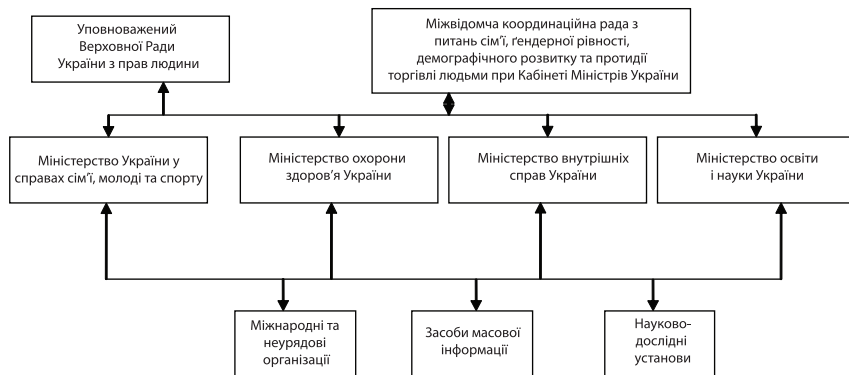
- спеціально уповноважений орган виконавчої влади з питань попередження насильства в сім'ї (таким органом визнано Міністерство України у справах сім'ї, молоді та спорту, а також його структурні підрозділи на місцях);
- відповідні підрозділи органів внутрішніх справ, до яких віднесено службу дільничних інспекторів міліції та кримінальну міліцію у справах дітей;
- органи опіки і піклування;
- спеціалізовані установи для осіб, які вчинили насильство в сім'ї, та жертв такого насильства, до яких належать:
 - кризові центри для членів сімей, в яких вчинено насильство в сім'ї або існує реальна загроза його вчинення;
 - центри медико-соціальної реабілітації жертв насильства в сім'ї.

Підзаконні акти, які регламентують роботу з попередження насильства в сім'ї (Додаток 1), до цього переліку додають службу у справах дітей, центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, органи та заклади охорони здоров'я, органи та заклади освіти.

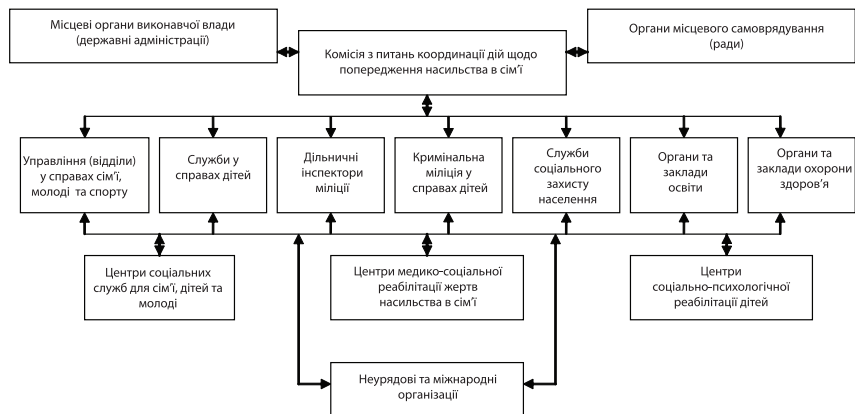
Крім того, постановою Кабінету Міністрів від 5 вересня 2007 року на рівні керівників центральних органів виконавчої влади було створено **Міжвідомчу раду з питань сім'ї, ґендерної рівності, демографічного розвитку та протидії торгівлі людьми**, яка є постійно діючим консультативно-дорадчим органом, утвореним при Кабінеті Міністрів України. Очолює Міжвідомчу раду Міністр України у справах сім'ї, молоді та спорту. Проте, проблема запобігання насильству в сім'ї є лише одним серед багатьох інших напрямів

діяльності Ради поряд із питаннями сім'ї, ґендерної рівності, демографічного розвитку та протидії торгівлі людьми.

Загалом, весь перелік установ та органів з попередження насильства в сім'ї на загальнодержавному рівні схематично виглядає так:

На місцевому рівні мережа інституцій, залучених до протидії насильству в сім'ї, виглядає наступним чином:

1.1. Повноваження управлінь (відділів) у справах сім'ї, молоді та спорту

Згідно зі змінами до Закону України «Про попередження насильства в сім'ї» та, відповідно до Інструкції щодо порядку взаємодії управлінь (відділів) у справах сім'ї, молоді та спорту, служб у справах дітей, центрів соціальних служб для молоді та органів внутрішніх справ з питань здійснення заходів з попередження насильства в сім'ї, за спеціально уповноваженим органом виконавчої влади з питань попередження насильства в сім'ї закріплено низку нових функцій. В контексті роботи з агресорами це означає, що управління (відділ) у справах сім'ї, молоді та спорту:

- організовує проходження корекційної програми особами, які вчинили насильство в сім'ї:
 - за направленням органів внутрішніх справ забезпечує проходження кривдниками реабілітаційних заходів (корекційних програм). Зазначені заходи проводять спеціалісти, які пройшли спеціалізоване навчання корекційній роботі;
 - у разі неявки (або ухилення без поважних причин) особи, яка отримала направлення, від проходження корекційної програми, контролює надання (протягом трьох робочих днів) спеціалістами, які здійснюють корекційні програми, письмового повідомлення до органу внутрішніх справ, що видав направлення;
 - організовують навчання фахівців, які проводять корекційні програми з особами, які вчиняють насильство в сім'ї (фізичне, психологічне, економічне, сексуальне). До проведення корекційних програм з особами, які вчиняють насильство в сім'ї, можуть залучатися суб'єкти, що надають соціальні послуги сім'ям, які опинилися у складних життєвих обставинах (до їх числа входять, зокрема, спеціалісти центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, представники громадських організацій, установ та закладів соціального обслуговування тощо, які здійснюють роботу з сім'ями, які опинилися у складних життєвих обставинах);
 - розробляє і затверджує методичні рекомендації щодо впровадження і реалізації корекційних програм, а також забезпечує ними центри/організації та фахівців, які працюють за корекційними програмами;
- здійснює контроль за організацією і діяльністю заснованих

ним спеціалізованих установ, що здійснюють роботу з сім'ями, де вчиняється насильство в сім'ї;

- створює банк даних про місцеві державні та неурядові організації, установи та заклади, які працюють в сфері попередження насильства в сім'ї, та послуги, які ними надаються;

- створює банк даних сімей, де зафіксовані випадки вчинення насильства або існує реальна загроза його вчинення (крім того, терміново (протягом однієї доби) передає повідомлення у письмовій формі до служби у справах дітей, органів внутрішніх справ про випадок жорстокого поводження з дитиною чи реальну загрозу його вчинення);

- на підставі узагальненої інформації визначає потребу регіону у створенні спеціалізованих установ для членів сімей, де вчинено насильство в сім'ї та вносить відповідні пропозиції на розгляд місцевих органів державної влади та органів місцевого самоврядування;

- організовує надання психологічних, юридичних, соціально-педагогічних, інформаційних та інших послуг членам сімей, в який було вчинено насильство.

З точки зору практики запровадження корекційних програм це означає, що управління (відділ) у справах сім'ї, молоді та спорту:

- ініціює та затверджує на місцевому рівні Програми протидії насильству в сім'ї та роботи з особами, які вчинили насильство в сім'ї;

- приймає повідомлення про направлення особи для проходження корекційної програми і формує групу клієнтів для проведення групової та індивідуальної роботи;

- інформує особу, яка вчинила насильство, про наслідки невіддання корекційної програми, надає інформацію щодо місця, часу та умов участі в програмі;

- приймає від фахівців кризових центрів повідомлення щодо непроходження та довідки про проходження особою корекційної програми;

- координує підготовку фахівців для подальшого впровадження корекційних програм та роботи з сім'ями, в яких вчинено насильство чи існує загроза його вчинення;

- формує склад мультидисциплінарної команди фахівців для проведення корекційних програм відповідно до вікової категорії клієнтів;

- направляє фахівців мультидисциплінарної команди на навчання по роботі за корекційною програмою;

– залучає (за погодженням) до реалізації корекційних програм (з урахуванням наявних людських та організаційних ресурсів) фахівців: спеціалістів центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді та соціальних закладів, діяльність яких вони координують; працівників закладів освіти та охорони здоров'я; спеціалістів центрів медико-соціальної реабілітації, соціально-психологічної реабілітації дітей, центрів практичної психології та соціальної роботи, центрів практичної психології МВС, служби у справах дітей, притулків, працівників територіальних центрів допомоги самотнім громадянам та особам похилого віку; представників громадських організацій, інших осіб з достатньою кваліфікацією (психологів, соціальних педагогів, педагогів, медичних працівників тощо);

– забезпечує постійне приміщення для проведення корекційних програм, з урахуванням організаційних та матеріально-технічних можливостей місцевої громади;

– сприяє роботі кризового центру.

Важливий аспект реалізації корекційних заходів щодо кривдника - це робота із членами його родини, яка є суттєвою умовою подолання негативної сімейної ситуації, а також ресурсом для виходу з небажаних обставин. Зважаючи на це, фахівці управлінь (відділів) у справах сім'ї, молоді та спорту залучають центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді до соціального інспектування такої сім'ї, вивчення її життєдіяльності, оцінки її наявного стану й ресурсного потенціалу, первинної діагностики особистості агресора та інших членів сім'ї тощо. Отримані відомості передаються, за необхідності, фахівцю центру/структури/організації, який безпосередньо реалізує корекційну програму.

В цілому, діяльність спеціально уповноваженого органу виконавчої влади з питань попередження насильства в сім'ї щодо впровадження системи корекційних програм на різних рівнях може бути представлена наступним чином:

НАЦІОНАЛЬНИЙ РІВЕНЬ

- Створення національної програми з протидії домашньому насильству.
- Застосування технологій активізації громади до роботи із протидії домашньому насильству.
- Розробка загальнонаціонального механізму корекційної роботи з особами, які вчиняють насильство в сім'ї.
- Координація розробки, подальше затвердження та впровадження програм навчання за спеціальною програмою для фахівців в галузі психології, психотерапії, соціальної роботи, педагогіки, соціальної педагогіки для реалізації корекційних програм в місцевих громадах.
- Створення та адміністрування Регіональних навчальних центрів з підготовки фахівців із проведення корекційних програм.
- Взаємодія з науково-дослідними установами, міжнародними та українськими громадськими організаціями й експертами в сфері протидії насильству в сім'ї.

РЕГІОНАЛЬНИЙ РІВЕНЬ

- Створення регіональних програм з протидії насильству в сім'ї.
- Розробка методичних рекомендацій; навчання спеціалістів; інформаційне забезпечення з протидії домашньому насильству тощо.
- Впровадження та поширення в територіальних громадах моделей корекційних програм для осіб, які вчинили насильство, та інших заходів із протидії насильству в сім'ї.
- Взаємодія з питань залучення та підготовки фахівців із протидії насильству в сім'ї з науковцями, науково-дослідними установами та навчальними закладами III-IV рівнів акредитації, громадськими організаціями та активістами громадського руху.
- Проведення оцінки потреб громади обласного рівня з метою вироблення подальших рекомендацій для роботи з попередження насильства.

МІСЦЕВИЙ (РАЙОННИЙ) РІВЕНЬ

- Впровадження програм з протидії насильству в сім'ї.
- Відповідальність за роботу суб'єктів соціальної роботи та місцевої громади щодо протидії домашньому насильству.
- Впровадження корекційних програм для осіб, які вчиняють насильство в сім'ї.
- Створення кризового центру або підтримка центрів, структур, що надають допомогу сім'ям, які опинились у складних життєвих обставинах, формування мультидисциплінарної команди фахівців для проведення корекційних програм з особами, які вчинили насильство в сім'ї.
- Соціальні послуги в громаді (надання послуг з протидії насильству в сім'ї).
- Проведення оцінки потреб місцевої громади.
- Застосування технологій активізації громади, залучення громадських організацій та активістів.

1.2. Компетенція служби у справах дітей й органів опіки та піклування

Служба у справах дітей (ССД) визначається координаційним органом в сфері попередження жорстокого поводження з дітьми згідно з Порядком розгляду звернень та повідомлень з приводу жорстокого поводження з дітьми або реальної загрози його вчинення. ССД:

- веде облік дітей, стосовно яких вчинено насильство в сім'ї, або існує реальна загроза його вчинення,
- розглядає заяви (повідомлення) про випадки насильства в сім'ї стосовно дитини та повідомляє про них місцеве управління (відділ) у справах сім'ї, молоді та спорту і кримінальну міліцію у справах дітей у термін не більше 3-х діб з часу отримання інформації;
- у межах компетенції вживає заходів щодо захисту прав дітей;
- у разі виникнення безпосередньої загрози життю чи здоров'ю дитини вживає заходів відповідно до чинного законодавства;
- за необхідності ініціює питання про притягнення до відповідальності осіб, які допустили порушення прав, свобод і законних інтересів дітей; представляє інтереси дітей у суді.

Органи опіки і піклування представляють у суді інтереси дітей та недієздатних членів сім'ї, які вчинили насильство в сім'ї або стали жертвами насильства в сім'ї, а також здійснюють інші повноваження щодо попередження насильства в сім'ї, передбачені законом.

В контексті корекційної роботи з агресорами (зокрема, у випадках, коли особою, що вчиняє насильство в сім'ї, є малолітня чи неповнолітня дитина) видається доцільною активна співпраця ССД та органів опіки і піклування із кримінальною міліцією у справах дітей та «зеленими кімнатами».

1.3. Сфера діяльності центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді щодо роботи з особами, які вчиняють насильство в сім'ї

На *центрах соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді* (Центри) покладено здійснення соціальної роботи з сім'ями (в т.ч. з тими, в яких вчинено насильство), дітьми та молоддю шляхом надання соціальних послуг та здійснення соціального супроводу.

У випадку звернення особи до Центру з приводу насильства в сім'ї, виявлення факту вчинення насильства в сім'ї чи реальної загрози його вчинення, жорстокого поводження з дітьми (у т.ч. невиконання батьками своїх батьківських обов'язків), Центри

«Програма корекційної роботи з особами, які вчинили насильство в сім'ї, та основні засади її реалізації»

повідомляють управління (відділ) у справах сім'ї, молоді та спорту, а у випадку жорстокого поводження з дитиною чи реальної загрози його вчинення – терміново (протягом однієї доби) передають повідомлення у письмовій формі ще й до служби у справах дітей та до органів внутрішніх справ.

Згідно із Інструкцією щодо порядку взаємодії управлінь (відділів) у справах сім'ї, молоді та спорту, служб у справах дітей, центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді та органів внутрішніх справ з питань здійснення заходів з попередження насильства в сім'ї, Центр:

- приймає інформацію про випадки загрози або вчинення будь-яких форм насильства в сім'ї, зокрема здійснює приймання заяв та повідомлень про випадки жорстокого поводження щодо дитини;

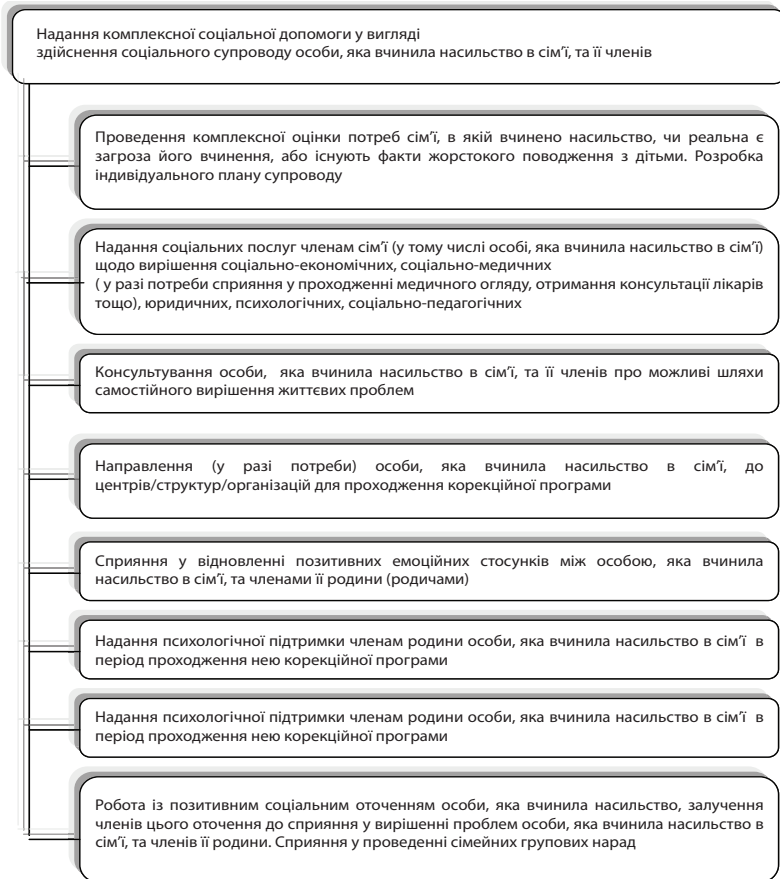
- терміново (протягом однієї доби) передають повідомлення у письмовій формі до служби у справах дітей, органів внутрішніх справ про випадок жорстокого поводження з дитиною чи реальну загрозу його вчинення;

- здійснює соціальне інспектування сімей, де мають місце випадки насильства (існує загроза його вчинення). Соціальне інспектування проводять спеціалісти Центру в мультидисциплінарній команді, спільно з іншими суб'єктами соціальної роботи. Під час інспектування з'ясовується причина вчинення насильства в сім'ї та визначається хід подальшої роботи з сім'єю;

- здійснює, соціальний супровід сімей, де мають місце випадки вчинення насильства (існує загроза його вчинення);

- протягом трьох днів повідомляє управління (відділ) у справах сім'ї, молоді та спорту про виявлені сім'ї, де мали місце випадки насильства в сім'ї, а у випадку вчинення насильства стосовно дитини - службу у справах дітей та органи внутрішніх справ.

Загалом, працівник центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді аналізує звернення та проводить початкову оцінку життєдіяльності сім'ї, уточнює (в разі потреби) інформацію про неї в інших дотичних відомствах, визначає доцільність та можливість подальшої роботи з сім'єю та її членами в межах компетенції Центру. В загальному вигляді, схема комплексної соціальної допомоги Центрів сім'ям, в яких зафіксовано випадки насильства, може виглядати наступним чином:

1.4. Повноваження органів внутрішніх справ

Органи внутрішніх справ у своїй діяльності щодо попередження насильства в сім'ї керуються Конституцією України, Законами України «Про міліцію», «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей», «Про попередження насильства в сім'ї», відповідними наказами МВС України, іншими нормативно-правовими актами.

Працівники органів внутрішніх справ (ОВС) зокрема:

- приймають та розглядають заяви (повідомлення) про вчинення насильства в сім'ї або загрозу його вчинення, а при отриманні заяви,

повідомлення чи іншої інформації про факт вчинення насильства в сім'ї вживають передбачених законом заходів щодо припинення правопорушення, а саме:

- у разі необхідності надають потерпілому або правопорушнику першу медичну допомогу, викликають бригаду швидкої медичної допомоги;
- при безпосередній загрозі життю та здоров'ю дитини чи інших членів сім'ї, які постраждали від насильства в сім'ї, вживають заходів щодо ліквідації цієї загрози та надають необхідну допомогу у вилученні їх із сім'ї та направленні до спеціалізованих установ, що надають допомогу особам, які опинилися у складних життєвих обставинах;
- протягом трьох днів інформують відповідне управління (відділ) у справах сім'ї, молоді та спорту, а у випадках жорстокого поводження з дитиною чи вчинення стосовно неї насильства – службу у справах дітей. У разі встановлення в діях особи, яка вчинила насильство в сім'ї, ознак злочину, рішення приймається відповідно до Кримінально-процесуального кодексу України, а у випадку встановлення ознак адміністративного правопорушення – відповідно до Кодексу України про адміністративні правопорушення.
 - виносять офіційні попередження про неприпустимість вчинення насильства в сім'ї та ставлять кривдника на профілактичний облік. У разі повторного протягом року вчинення насильства в сім'ї, під розписку видають такій особі направлення для проходження корекційної програми (якщо вона не перебуває на диспансерному обліку з приводу наявності психічного розладу). Важливим інструментом ОВС є «зелені кімнати», в яких відбувається робота з підлітками, що перебувають у конфлікті із законом, у тому числі і з тими, що вчинили насильство в сім'ї;
 - **направляють осіб, які вчинили насильство в сім'ї, до центрів/організацій/структур для проходження корекційної програми;**
 - у *триденний термін* надсилають до закладу чи установи, в яких проводять корекційні програми, повідомлення про направлення особи для проходження корекційної програми. Якщо до ОВС надходить інформація щодо невіддання особою корекційної програми, вони вживають заходи, передбачені ст. 173-2 Кодексу України про адміністративні правопорушення;
 - проводять роз'яснювальну роботу в сім'ях, де вчинено

насильство в сім'ї (існує загроза його вчинення), повідомляють членів сім'ї про права, заходи та послуги, якими вони можуть скористатися, передбачену законодавством відповідальність;

- вживають заходи, спрямовані на своєчасне виявлення осіб, схильних до вчинення насильства в сім'ї, та дітей, щодо яких вчинено насильство в сім'ї або існує загроза його вчинення та інформують про цих осіб центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, служби у справах дітей;

- забезпечують у межах своєї компетенції першочерговий розгляд заяв про випадки насильства в сім'ї в управліннях і відділах внутрішніх справ за поданням працівника центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді;

- здійснюють первинне дослідження поведінки, проблем та особистості дітей, засуджених до покарань у вигляді громадських робіт, виправних робіт, звільнених від відбування покарання з випробуванням, та їхніх сімей і передають матеріали до центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді та кримінально-виконавчої інспекції;

- збирають та узагальнюють інформацію про осіб, які втягують дітей у злочинну діяльність;

- здійснюють контроль за неповнолітніми, які перебувають на обліку кримінальної міліції у справах дітей;

- взаємодіють із спеціально уповноваженим органом виконавчої влади з питань попередження насильства в сім'ї, з органами опіки і піклування та спеціалізованими установами для осіб, які вчинили насильство в сім'ї, та жертв такого насильства у питаннях попередження насильства в сім'ї;

- надають інформацію з питань попередження насильства в сім'ї на запит уповноважених органів;

- здійснюють інші повноваження щодо попередження насильства в сім'ї, передбачені чинним законодавством.

Повноваження **кримінальної міліції у справах дітей** поширюються на випадки, коли жертва насильства в сім'ї або особа, стосовно якої існує реальна загроза вчинення насильства в сім'ї, а також особа, що вчинила насильство в сім'ї, не досягли 18-річного віку.

1.5. Органи та заклади освіти й охорони здоров'я в системі протидії насильству в сім'ї

Окреме місце в системі заходів щодо протидії насильству в сім'ї посідають органи та заклади освіти й охорони здоров'я. Їх залучення

врегульоване Порядком розгляду звернень та повідомлень з приводу жорстокого поводження з дітьми або реальної загрози його вчинення, а також Порядком взаємодії суб'єктів соціальної роботи із сім'ями, які опинилися у складних життєвих обставинах.

Заклади освіти (дошкільні, загальноосвітні, професійно-технічні та позашкільні навчальні заклади), а також управління (відділи) освіти і науки обласних, міських та районних державних адміністрацій здійснюють приймання заяв та повідомлень про випадки жорстокого поводження з дітьми та терміново (протягом однієї доби) передають повідомлення у письмовій формі до служби у справах дітей, органів внутрішніх справ про випадок жорстокого поводження з дитиною чи реальну загрозу його вчинення.

Крім того, заклади освіти:

- повідомляють центрам соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді про виявлення сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах;

- ведуть внутрішній облік дітей, які потребують посиленої уваги з боку педагогічного працівника, соціального педагога, та інформують про це служби у справах дітей і центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді;

- забезпечують роботу шкільного психолога з дітьми, які опинилися у складних життєвих обставинах;

- можуть створювати при освітніх закладах об'єднання батьків, педагогів, громадськості щодо забезпечення педагогічного впливу на дітей із сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах, та схильних до протиправних дій, залучають до цієї роботи соціальних працівників центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді;

- залучають працівників освіти до соціального інспектування сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах, у яких виховуються діти шкільного віку.

Керівники навчальних закладів зобов'язують педагогічних працівників, зокрема класних керівників, проводити попереджувальну роботу з батьками з метою недопущення випадків жорстокого поводження з дітьми в сім'ях, а також організують роботу:

- з батьками щодо роз'яснення наслідків жорстокого поводження з дітьми в сім'ях;

- з особами, що становлять найближче оточення дитини, яка постраждала від жорстокого поводження або потерпає від реальної загрози його вчинення.

Що стосується *органів та закладів охорони здоров'я*, то лікувально-профілактичні установи та заклади цілодобово здійснюють приймання дітей, які зазнали жорстокого поводження, та надають їм потрібну медичну допомогу. При виконанні своїх функціональних обов'язків щодо дитини, медичні працівники звертають увагу на ушкодження, що могли виникнути внаслідок жорстокого поводження з дитиною, та повідомляють про це дільничного педіатра, орган внутрішніх справ та відповідну службу у справах дітей.

Крім того, на базі закладів охорони здоров'я (крім психіатричних лікарень) створюються Центри медико-соціальної реабілітації, які надають до спеціально уповноважених органів інформацію з питань попередження насильства в сім'ї на запит уповноважених органів та, зокрема, повідомляють про вчинення насильства у сім'ї служби дільничних інспекторів міліції чи кримінальної міліції у справах дітей.

1.6. Діяльність кризових центрів для членів сімей, в яких вчинено насильство в сім'ї або існує реальна загроза його вчинення, щодо реалізації корекційних програм

У разі вчинення особою насильства в сім'ї, після отримання нею офіційного попередження про неприпустимість вчинення насильства в сім'ї, ця особа направляється до **кризового центру** для проходження корекційної програми, а також щодо неї у випадках і в порядку, передбачених чинним законодавством, може бути винесено захисний припис. Проходження корекційної програми для такої особи є обов'язковим.

Кризові центри створюються місцевими державними адміністраціями за поданням спеціально уповноваженого органу виконавчої влади з питань попередження насильства в сім'ї відповідно до соціальних потреб регіону. Кризові центри можуть також створюватися органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями, благодійними фондами, об'єднаннями громадян і окремими громадянами за погодженням із спеціально уповноваженим органом виконавчої влади з питань попередження насильства в сім'ї і реєструються в порядку, визначеному чинним законодавством.

Кризові центри є неприбутковими організаціями, користуються правами юридичної особи, мають власні бланки, печатку з зображенням Державного Герба України і своїм найменуванням.

«Програма корекційної роботи з особами, які вчинили насильство в сім'ї, та основні засади її реалізації»

У контексті запровадження корекційних програм, працівники кризових центрів:

- здійснюють прийом осіб, які вчинили насильство в сім'ї, для проходження корекційної програми;
- розробляють корекційні програми та організують їх проходження особами, які вчинили насильство в сім'ї;
- повідомляють членів сім'ї, де виникає реальна загроза вчинення насильства в сім'ї або де було вчинено насильство в сім'ї, про права, заходи і послуги, якими вони можуть скористатися;
- повідомляють службу дільничних інспекторів міліції чи кримінальну міліцію у справах дітей про виявлені факти реальної загрози застосування насильства в сім'ї або про факти вчинення такого насильства;
- вивчають і узгадальнюють причини та умови конкретних проявів насильства в сім'ї;
- надають інформацію з питань попередження насильства в сім'ї на запит уповноважених органів;
- забезпечують збереження конфіденційної інформації щодо осіб, які звернулися до кризового центру по допомогу;
- взаємодіють із засобами масової інформації, громадськими організаціями у проведенні просвітницької та виховної роботи з питань попередження насильства в сім'ї.

Діяльність кризових центрів регулюється Законом України «Про попередження насильства в сім'ї» та Примірним положенням про Кризовий центр для членів сімей, в яких вчинено насильство в сім'ї або існує реальна загроза його вчинення. Кризові центри є важливою інституцією у сфері протидії насильству в сім'ї, адже саме на їх базі мають реалізовуватися корекційні програми для кривдників. В сучасних умовах **дотримання чинного законодавства вимагає створення кризових центрів у регіонах** (оптимально – на рівні районних центрів), з урахуванням потреб та можливостей місцевої громади.

Нажаль, кризових центрів в Україні вкрай недостатньо, а їх створення в регіонах пов'язано зі значними організаційними, технічними та методичними труднощами. Зважаючи на це, та з метою впровадження корекційних програм, видається доцільним започаткувати кризові центри у формі районних ресурсних центрів протидії насильству в сім'ї, які у вигляді спеціалізованих формувань можуть створюватися (за погодженням) на базі центрів медико-соціальної реабілітації, центрів соціально-психологічної допомоги

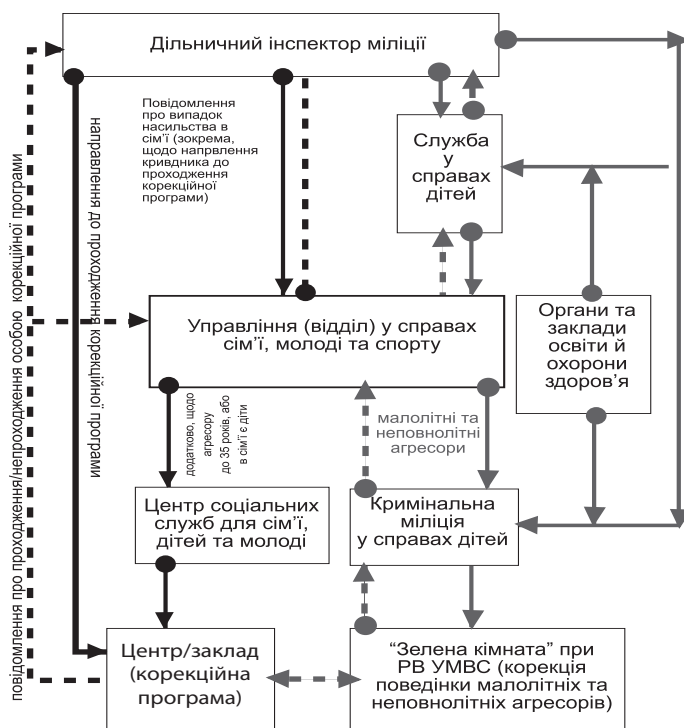
«Програма корекційної роботи з особами, які вчинили насильство в сім'ї, та основні засади її реалізації»

дітям, навчальних закладів, медичних установ, громадських організацій тощо. Ресурсний центр об'єднає фахівців, пов'язаних із соціальною роботою та попередженням насильства в сім'ї, які зможуть оперативно організувати та проводити корекційну роботу з особами, які вчинили насильство в сім'ї.

Крім того, по мірі вдосконалення законодавства України в сфері попередження насильства в сім'ї, функції кризового центру, зокрема в частині реалізації корекційних програм, можуть бути передані іншим установам та закладам (в тому числі, спеціально створеним для роботи з кривдниками та підготовки фахівців із проведення корекційних програм).

1.7. Загальна схема перенаправлення осіб, які вчинили насильство в сім'ї

Узагальнюючи, **державну систему перенаправлення осіб, які вчинили насильство в сім'ї**, можна представити наступним чином:

- _____ - шляхи направлення особи до проходження програми та взаємодії фахівців (сірим виділені шляхи перенаправлення дітей)

- - шляхи повідомлення про непроходження особою програми (сірим виділені шляхи повідомлення щодо дітей)

РОЗДІЛ II.

БАЗОВІ ПРИНЦИПИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОГРАМ ПСИХОЛОГІЧНОЇ КОРЕКЦІЇ ПОВЕДІНКИ ОСІБ, ЯКІ ВЧИНЯЮТЬ НАСИЛЬСТВО В СІМ'Ї

2.1 Соціальні передумови організації програми

Нагальна необхідність створити комплексну модель роботи з агресорами зумовлена передусім потребою в новій, більш ефективній системі реагування на насильство в сім'ї. Нове розуміння принципів ґрунтується на рекомендаціях Європейського Союзу, документах ООН, на передовому міжнародному досвіді з протидії насильству в сім'ї.

По-перше, система профілактичних заходів (в т.ч. корекція агресивної та жорстокої поведінки кривдника) забезпечує зниження рівня насильства та захист інтересів особи, а через це і інтересів громади в такий спосіб:

- запобігає проявам жорстокості, усуваючи їх імовірні причини та обставини, що можуть спонукати агресорів чинити протиправні дії (проактивний підхід);
- передбачає активну участь громади в підтримці осіб, що потерпають від насильства;
- створює умови, для того, щоб члени громади взяли на себе відповідальність за власні вчинки.

По-друге, модель протидії насильницькій поведінці в родині враховує особливості психічного та фізичного стану людини.

По-третє, запропонована модель ґрунтується на засадах поваги до суспільних цінностей та орієнтована на формування у дітей та дорослих (в тому числі, кривдників) шанобливого ставлення до загальнолюдських моральних цінностей, поваги до особистості, ґендерних, етнічних, культурних та інших відмінностей.

Головна особливість моделі – громада об'єднує свої ресурси для профілактики насильства, залучаючи представників правоохоронної системи, органів місцевої влади, соціальних служб та неурядових організацій для вивчення життєдіяльності сім'ї та надання їй необхідної підтримки у разі потреби. Всі вони складають мультидисциплінарну команду, яка відіграє важливу роль у наданні допомоги в кожному конкретному випадку та забезпечує реальну взаємодію суб'єктів у ході надання клієнту комплексу соціальних послуг. Ця взаємодія є суттєвою для ефективного впровадження програм психологічної

«Програма корекційної роботи з особами, які вчинили насильство в сім'ї, та основні засади її реалізації»

корекції; вона стає основою для організації процесу всебічної реінтеграції кривдника (наприклад, шляхом подолання залежностей, соціальної роботи з його найближчим оточенням тощо).

Соціальні заходи, що спрямовуються безпосередньо на агресорів, мають на меті проведення відповідних запобіжних або каральних заходів, реалізацію програм психологічної корекції, переорієнтацію поведінки агресора в сторону поваги до особистості інших членів сім'ї, людської гідності як такої та загальнолюдських цінностей. Обов'язковою умовою ефективної корекції поведінки агресора є робота з потерпілими, їх реабілітація та інтеграція у громаду. Для цього залучаються ресурси громади та створюється середовище підтримки і супроводу за участі фахівців центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, служби у справах дітей, кризового центру, громадських організацій та ін.

Необхідним елементом моделі є здійснення пост-корекційного супроводу особи, що вчинила насильство в сім'ї, який здійснюється органами внутрішніх справ, центрами соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді (в рамках соціального супроводу сім'ї), а також, за необхідності, фахівцями кризового центру. Важливою є також активізація громади для запобігання насильству в сім'ї.

2.2. Загальні принципи організації програми

Мета програми – корекція агресивної поведінки осіб, які вчинили насильство в сім'ї.

Завдання програми:

- навчити осіб, які вчинили насильство в сім'ї (фізичне, психологічне, економічне або сексуальне) визначати власні проблеми та розв'язувати їх у соціально прийнятний спосіб;
- сформувати в кривдників навички саморегуляції та самоконтролю;
- розвинути в учасників навички безконфліктного спілкування;
- розвинути здатність розуміти емоційний стан іншої людини та вміння адекватно проявляти свій;
- спільно обговорити різноманітні шляхи розв'язання можливих проблем;
- допомогти кожному члену групи самостійно шукати можливі шляхи подолання власних проблем;
- підвищити відповідальність за свої вчинки і своє життя;
- унормувати самооцінку;
- знизити емоційну напругу та особистісну тривожність;

- вивчити основи аутогенного тренування та релаксації;
- сформувати позитивні ціннісні орієнтації та моральні уявлення;
- познайомити осіб, які вчинили насильство в сім'ї з основними законодавчо-нормативними документами України, які регламентують гендерні, сімейні та соціально-побутові стосунки в родині.

Відповідно до чинного законодавства реалізація програми психологічної корекції поведінки осіб, які вчинили насильство в сім'ї, на місцевому рівні відбувається на базі **кризового центру** (на підставі організаційного забезпечення управліннями (відділами) у справах сім'ї, молоді та спорту, з урахуванням ресурсів та можливостей місцевої громади). Діяльність Кризового центру ґрунтується на наступних засадах:

1. Центр працює за принципом мультидисциплінарної команди.
2. Безпосередню роботу здійснює фахівець з питань протидії насильству в сім'ї (психолог, психотерапевти, соціальний педагог, фахівець із соціальної роботи тощо), який пройшов перепідготовку з основ психодіагностики та психокорекції.
3. Індивідуальне консультування і групову психокорекцію проводить фахівець, який пройшов навчання корекційній роботі за спеціальною програмою.
4. За необхідності (у разі підозри щодо наявності в особи психічного розладу) до роботи кризового центру долучається психіатр (з дотриманням норм чинного законодавства).
5. Кризовий центр передбачає штатні посади психолога та соціального працівника.
6. Лікарський (медичний) персонал залучається за потреби.
7. Психологічна корекція відбувається після підписання відповідної соціальної угоди з особою, направленою до проходження корекційної програми (зразки угод представлені в Додатках 2-3).

Організація роботи будується на принципах:

- **гуманізму**–затвердження норм поваги і доброзичливого ставлення до кожної особистості, виключення примусу і насильства над особою;
- **конфіденційності**–інформація, отримана в процесі проведення роботи, не підлягає свідомому або випадковому розголошенню;
- **компетентності**–фахівець чітко визначає і враховує кордони власної компетентності;
- **відповідальності**–фахівець піклується, перш за все, про благополуччя осіб, які здійснили насильство в сім'ї і не використовує результати роботи їм на шкоду.

Корекція поведінки осіб, які вчинили насильство в сім'ї відбувається в формі індивідуальних консультацій та групової роботи. В групових дискусіях піднімаються найрізноманітніші теми: самооцінка, довіра, сила, провина, контроль, сум втрати, гнів. **Забороненими** є тільки дві теми, які пов'язані з ситуацією насильства: сексуальні подробиці насильства та деталі фізичного насильства.

Перед початком групової роботи особа обов'язково підписує угоду з кризовим центром (див. додатки 2-3). У разі відмови від підписання угоди (або за умов невиконання її положень без поважних причин) особа, направлена органами внутрішніх справ, вважається такою, що не пройшла корекційну програму, і інформація щодо цього передається до відповідних органів та служб. Якщо особа звернулася до проходження програми добровільно, їй пропонується не лише проходження психологічної корекції, а й здійснення соціального супроводу спеціалістами центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді.

2.3. Принципи побудови групової роботи

Головне завдання групи – навчити своїх членів саморозкриттю та самоаналізу, тобто висловлювати, аналізувати свої емоційні та психічні стани, загальні проблеми, невдачі. Спілкування в групі сприяє формуванню нових підходів та моделей поведінки. Це один із засобів створення всередині групи близькості та довіри. По тому, як члени групи обговорюють свої емоційні та психічні стани, загальні проблеми, невдачі, можна судити про взаємодію в групі. Таке спілкування породжує нові підходи, нові думки.

Інша **мета групових занять** – допомогти учасникам сконцентрувати свої дії на тих змінах, які вони хочуть в своєму житті. Спочатку дискусії фокусуються на невеликих, очевидніших цілях. Згодом, коли цієї мети досягнуто, а поміж членами групи встановлюються більш довірливі стосунки, мета ускладнюється.

Корекційні групи можуть бути відкритими та закритими.

Відкрита група: під час роботи припускається постійна зміна учасників: деякі залишають групу, а інші займають їх місце. Відкрита група може бути 3-х типів:

1. зміна складу учасників з можливими кількісними змінами;
2. збереження кількісного складу групи – ті, що пішли, замінюються іншими;
3. «реформована» група, в якій після завершення роботи деякі учасники залишаються для продовження терапії, а до них додаються

нові учасники. Це варіант напіввідкритої-напівзакритої групи.

Відкритий тип групи дає можливість учасникам зустрітися з великою кількістю різних людей, також буде спрацьовувати ефект соціального осуду, коли «колишні», які в програмі перебувають певний час і вже встигли змінитися, будуть створювати певний вплив на «новачків».

Відкрита група може діяти необмежений час. Протягом її існування може змінюватися навіть фасилітатор¹, але орієнтація та мета групи залишаються незмінними.

У роботі з відкритою групою існують певні складнощі: наприклад, важко підтримувати взаємодовіру та об'єднувати групу, отже психокорекційна робота не може бути глибинною. Підготовка нових учасників до роботи в групі потребує додаткових зусиль терапевта. У відкритій групі важко добитися такої інтенсивності міжособистісних стосунків, яка можлива у закритій групі.

Закрита група.

В закритій групі склад членів групи залишається незмінним, а коли деякі члени групи залишають її, нові учасники не приймаються. Тривалість роботи закритої групи обмежена.

В корекційній програмі для осіб, які вчинили насильство в сім'ї, ми рекомендуємо застосовувати відкриті групи; оптимальними є групи першого (учасники постійно змінюються) або третього типу (реформована група).

Сесії повинні починатися та закінчуватися шерінгом², виключенням є перша сесія, яка починається сеттінгом. Під час шерінгу групова згуртованість зазвичай значно зростає, особливо між тими членами групи, які можуть знайти деяку схожість. Усі учасники групи стикаються із схожими труднощами і намагаються їх здолати – це і є основою для виникнення зв'язків.

Шерінг на початку сесії має на меті з'ясувати з яким настроєм, з якими очікуваннями, з якими переживаннями прийшли на зустріч учасники групи, а також дізнатися про події що, відбулися за минулий тиждень (з чим прийшли). Мета шерінгу наприкінці сесії почути від учасників групи що їм найбільше запам'яталося, вразило та було цікавим (з чим ідуть).

¹ Фасилітатор - фахівець, що стимулює роботу групи або підгрупи при виконанні того або іншого завдання в процесі тренінгу.

² Шерінг – (англ. share – ділитися) висловлювання усіма членам групи своїх почуттів та думок. Сеттінг (рамкові умови) – охоплює сукупність чинників, які визначають зовнішні рамки психологічної ситуації. Найважливішими чинниками сеттінгу є час, частота, тривалість занять, тривалість курсу терапії, а також місце, приміщення, лаконічність дизайну, оплата, тощо.

Під час групової роботи бажано чередувати рухові вправи зі статичними.

2.4. Особливості роботи в дитячих групах

В дитячих групах бажано вперше проговорювати групові правила в процесі підготовки до групової терапії. Кожна дитина повинна розуміти, що існуючі в групі правила є гарантією безпеки; під час їх формулювання важливо обговорити з дітьми необхідність затвердження правил співпраці та взаємоповаги. Підлітки схильні бути надто суворими або висувати нереалістичні вимоги до групи, тому необхідно обговорити сутність кожного правила та основні норми й обмеження, які виникають в групі. Важливим моментом є формування відчуття причетності кожної дитини до формулювання правил групової роботи.

В дитячих групах в плані кожного заняття має бути перерва, яка стає часом для вільного спілкування учасників, обговорення ними минулих та майбутніх подій. Під час перерв фасилітатор може відстежити «больові місця» та конфліктні зони дітей.

Останні 10-15 хвилин групового заняття можуть бути присвячені груповій грі. В цей час діти відпочивають від емоційно складної групової роботи та вільно спілкуються.

2.5. Критерії формування групи

Група набирається наступними способами:

- особи направляються органами внутрішніх справ;
- особи направляються за рішенням суду;
- особи направляються управліннями (відділами) у справах сім'ї, молоді та спорту, службою у справах дітей;
- особи, які записалися за власним бажанням.

Критерії непридатності особи³ для роботи в групі:

- деменція;
- психотичні стани;
- аутизм;
- тяжка та глибока розумова відсталість.

³ В світовій практиці одним з критеріїв непридатності вважається наявність в особи алкогольної, наркотичної, ігрової, харчової або іншої залежності, тобто особа перед вступом до корекційної програми має пройти курс примусового лікування. В той же час, в Україні цю умову (за відсутності розвинутої системи реабілітації для хворих на алкоголізм, наркоманію, ігроманію тощо) виконати на практиці неможливо, тому її немає в переліку. Тим не менш, базовою вимогою є відвідання групи в тверезому стані (що зафіксовано, зокрема, в угоді про надання послуг). Недотримання цієї вимоги вважається причиною для виключення особи з корекційної програм за відсутності поважних причин та застосування до неї відповідних адміністративних заходів.

«Програма корекційної роботи з особами, які вчинили насильство в сім'ї, та основні засади її реалізації»

2.6. Процедура роботи

Першочерговий контакт/ідентифікація.

При входженні нової особи в групу може виникати цілий ряд ускладнень, тому рекомендується використання «знайомства» (преліминарної зустрічі). Це дасть можливість сформуванню реалістичні очікування учасників, які б сприяли ефективній роботі групи.

Основними завданнями такої зустрічі є:

- пояснення основних принципів групової терапії;
- пояснення цілей групи та визначення індивідуальних цілей учасників;
- знайомство з методами роботи і способами поведінки в групі, завдяки якій вони могли б отримати максимальну користь від занять;
- знайомство учасників з основними правилами роботи в групі;
- з'ясування очікувань, фантазій, надій, побоювань учасників, пов'язаних із роботою в групі;
- підписання договору про надання соціальних послуг та санкцій у разі відмови;
- діагностичне дослідження з використанням методик на рівень агресії, соціальної адаптації і депресії:

а) Обов'язкові:

- опитувальник Басса-Даркі (Buss-Durkey Inventory);
- методика діагностики рівня агресивності А. Ассінгера;
- тест «Шкала реактивної і особистісної тривожності» Спілбергера-Ханіна.

б) За необхідністю:

- визначення інтегральних форм комунікативної агресивності В.В.Бойка;
- діагностика ворожості за шкалою Кука-Медлей;
- методика визначення стриманості-нестриманості й типової агресивної поведінки Є.Ільїна, П.Ковальова;
- визначення стилю поведінки в конфліктній ситуації К.Томаса

За результатами психолого-діагностичного дослідження фахівець дає письмовий звіт.

Часові рамки програм. Робота/супровід після закінчення програми. Відстеження результатів.

Загальна тривалість роботи групи встановлюється з самого початку, щоб учасники мали уявлення, який час буде присвячено роботі в групі. Рекомендована кількість учасників 7-8 осіб, які

збираються 1 раз на тиждень на 1,5-2 години для групової роботи та 45 хвилин для індивідуальної.

Тривалість короткострокових корекційних груп – 15-22 сесії.

Короткострокові групи будуть найефективнішими тоді, коли в них будуть ставитися конкретні та реально досяжні цілі. Для максимального використання часу, відведеного на терапію, учасникам необхідно давати домашні завдання. В короткострокових групах конче важлива роль фасилітатора. Він активно спрямовує роботу групи, надає допомогу учасникам.

Важливо, щоб заняття починалися та закінчувалися вчасно, незалежно від запізнь чи неявки окремих членів групи. Це формує розуміння необхідності дотримуватися правил, як у дітей, так і в дорослих.

Ефективність програми повинна підтвердитися результатами повторного діагностичного обстеження, проведеного після закінчення циклу корекційно-розвиваючих занять (за тими ж діагностичними методиками).

Збір, фіксація та зберігання інформації.

Збір, фіксація та зберігання інформації здійснюються відповідно до чинного законодавства України.

Питання конфіденційності / дотримання прав людини під час роботи.

Членам сім'ї, стосовно яких здійснюються заходи з попередження насильства в сім'ї, держава гарантує охорону прав і законних інтересів. Посадові особи та працівники, які здійснюють вказані заходи, не можуть розголошувати відомості про особисте та сімейне життя, що стали їм відомі у зв'язку з виконанням їх службових обов'язків.

Учасники групи та фасилітатор не повинні розголошувати відомості, стосовно роботи групи. Конфіденційними є відомості про те, що інші учасники групи говорять та роблять в групі. Конфіденційність є обов'язковою та сприяє створенню безпечної атмосфери в групі.

Місце та умови роботи:

– місце проведення групової зустрічі повинно бути затишним та зручним. Кімната має бути не надто великою, але такою щоб в ній було місце для рухових та групових вправ;

– як правило, учасники сидять у колі, щоб мати змогу бачити один одного. Сидіти бажано на простих стільцях, що легко переставляються, а не на кріслах.

Кінцеве оцінювання ефективності корекційної програми проводить фасилітатор за наступними показниками:

- а) суб'єктивна особистісна оцінка клієнта;
- б) оцінка фасилітатора;
- в) оцінка змін з боку групи;
- г) кінцева психодіагностика (за психодіагностичними методиками, застосованими в первинній діагностиці);
- д) сімейна оцінка (оцінка змін з боку членів сім'ї).

Показники (індикатори), що визначають ефективність програми:

1. Рівень задоволення очікувань учасників групи.
 2. Готовність учасників групи до співробітництва.
 3. Рівень відповідності досягнутих результатів очікуванням фасилітатора (фахівця, відповідального за проведення корекційної програми).
 4. Оцінка ефективності, виходячи з професійного та особистого досвіду фахівця.
 5. Наявність поведінкових та особистісних змін під впливом конкретних методів корекції.
 6. Позитивна динаміка, яка визначається за допомогою об'єктивних методів психодіагностики (на вході та на виході з програми).
 7. Покращання комунікативних властивостей особи, в тому числі його соціабельності.
 8. Підвищення рівня гедонії (задоволення) від звичайного, соціально прийнятого способу життя.
 9. Змінення стану зайнятості особи⁴ (працевлаштування).
 10. Зниження рівня вживання психоактивних речовин або повна відмова від них.
 11. Підвищення рівня толерантності та терпимості.
 12. Наявність емоційної стабільності в стресових та фрустраційних ситуаціях.
 13. Активізація діяльності щодо розв'язання фінансових проблем, проблем з житлом.
 14. Посилення відповідальності у батьківській та подружній поведінці.
 15. Покращання стосунків з сім'єю.
- В результаті проведення занять передбачається:
- поступова актуалізація та закріплення позитивних особистих якостей;

⁴ Якщо особа свідомо відмовлялася працювати та працевлаштовуватися.

«Програма корекційної роботи з особами, які вчинили насильство в сім'ї, та основні засади її реалізації»

- розвиток та покращання соціальних навичок і умінь;
- активізація просоціальної активності та соціально прийнятної поведінки;
- унормування самооцінки та оцінки власної поведінки;
- зниження рівня агресії;
- підвищення рівня самоконтролю.

РОЗДІЛ III.

ПРОГРАМА СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ КОРЕКЦІЇ ДЛЯ ОСІБ, ЯКІ ВЧИНИЛИ НАСИЛЬСТВО В СІМ'Ї

3.1. Мета, завдання та базова структура програми.

Мета:

корекція агресивної поведінки осіб, які вчинили насильство в сім'ї.

Предмет корекції:

агресивна поведінка осіб, які чинять насильство в сім'ї.

Об'єкт корекції:

особи, які вчинили насильство в сім'ї.

Термін:

3-6 місяців (в залежності від динаміки змін поведінки клієнта).

Форми та методи роботи:

- бесіда
- рольові ігри
- вправи на візуалізацію
- вправи з елементами тілесної терапії
- мозковий штурм
- дискусії
- релаксаційні вправи
- психогімнастика
- методи арт-терапії
- обговорення в групах (міні-групи)

3.2. Рекомендована розгорнута структура програми психологічної корекції поведінки дорослих осіб, які вчинили насильство в сім'ї

Блок	Етап	Сесія	Мета	Зміст сесії (вправи на вибір)
I (6 сесій)	Соціально-психологічна діагностика та планування корекційної програми. Завдання блоку: 1. Ідентифікація проблеми. 2. Особистісно-характерологічні риси. 3. Формування соціального портрету і формальне включення в групу. 4. Адаптація до включення в діючу групу. Індивідуальна робота:			
	1	1		Первинне інтерв'ю.
	2	2		Укладання угоди.
	3	3-4		Психодіагностика.
	4	5-6		Вивчення соціальних обставин.
II (4 сесії)	Налагодження терапевтичного альянсу та відреагування. Завдання блоку: 1. Створити умови, які забезпечують позитивні стосунки між учасниками в групі. 2. Визначити групові норми та правила, дійти згоди щодо дотримання встановлених обмежень. 3. Надати учасникам можливість виявлення власних емоцій у зв'язку з переживанням ситуації сорому. 4. Навчити учасників групи вмінню висловлювати власні почуття вербально. 5. Підготувати їх до роботи з неприємними почуттями, які пов'язані з ситуацією насильства (гнів, страх, сум, сором, почуття відчуженості та безпорадності). 6. Пошук схожості в інтересах, перевагах, заняттях учасників групи. 7. Аналіз спільно з членами групи власної розповіді про досвід зловживання. 8. Допомога в аналізі власного ставлення до членів сім'ї. 9. Допомога учаснику в аналізі почуття вини та відповідальності за насильство.			

«Програма корекційної роботи з особами, які вчинили насильство в сім'ї, та основні засади її реалізації»

II (4 сесії)	<p><u>Групова робота:</u> 5 етап. Формування довірливих стосунків. 6 етап. Дослідження ситуації та її наслідків.</p> <p><u>Індивідуальна робота:</u> 3-5 індивідуальних психотерапевтичних и психокорекційних сесій протягом 45 хв.</p>			
	5	7	<p>1. Створення позитивної мотивації до занять. 2. Зняття емоційної напруги.</p>	<p>1. Знайомство. Вправа на знайомство. 2. Вправа на об'єднання групи. 3. Прийняття правил групи. 4. Очікування. 5. Візуалізація на відреагування негативних емоцій.</p>
		8	<p>1. Створення позитивної мотивації до занять. 2. Зняття емоційної напруги, знайомство з ауторелаксацією. 3. Діагностика характеру стосунків у групі.</p>	<p>1. Соціометрична гра. 2. Діагностична самооцінка (малюнкова). 3. Групові дискусії. 4. Ауторелаксація.</p>
	6	9	<p>1. Допомога в аналізі власного ставлення до членів сім'ї. 2. Зняття емоційної напруги. 3. Формування навичок ауторелаксації. 4. Допомога учасникам в аналізі почуття вини та відповідальності за насильство. 5. Аналіз спільно з членами групи власної розповіді про досвід зловживання.</p>	<p>1. Вправа на розігрів групи. 2. Діагностика мотивів та потреб за тестом кольорових виробів, діагностика стресостійкості. 3. Робота в трійках 4. Групові дискусії. 5. Відреагування негативних емоцій. 6. Релаксаційна вправа.</p>

«Програма корекційної роботи з особами, які вчинили насильство в сім'ї, та основні засади її реалізації»

II (4 сесії)	6	10	<ol style="list-style-type: none"> 1. Діагностика особливостей темпераменту. 2. Допомога в аналізі власного ставлення до членів сім'ї. 3. Формування навичок ауторелаксації. 4. Діагностика особистісних особливостей. 5. Формування навичок відреагування гніву. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Рольове програння ситуацій, діагностика особливостей темпераменту. 2. Вправа на ауторелаксацію. 3. Групові дискусії. 4. Малюнок вправа. 5. Релаксація.
III (12 сесій)	<p>Усвідомлення та формування. Завдання блоку: <ol style="list-style-type: none"> 1. Формування особистісного ресурсу, який дозволяє повірити в себе, власні сили та можливості для створення адекватної особистісної ідентифікації. 2. Створення образу агресора та виявлення нових можливостей для турботи про себе та інших. 3. Надання адекватної інформації про побудову стосунків між чоловіком та жінкою. 4. Формування відкритості у стосунках дітей та дорослих. 5. Опанування конструктивних поведінкових реакцій. 6. Розвиток соціально придатних форм поведінки. 7. Розвиток комунікативних навичок. 8. Формування навичок самоконтролю та саморегуляції. Групова робота: 7 етап. Формування альтернативної поведінки в сім'ї. 8 етап. Формування умінь ефективної взаємодії та способу поведінки в сім'ї. 9 етап. Вміння реалізувати власні очікування соціально прийнятними шляхами. 10 етап. Підвищення навичок використання нових способів поведінки. Індивідуальна робота: 5 сесій сімейної терапії, 5 сесій індивідуального консультування.</p>			
	7	11	<ol style="list-style-type: none"> 1. Формування навичок соціально придатних способів відреагування негативних емоцій. 2. Знайомство з конструктивними формами поведінки. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Вправа на розігрів (на об'єднання групи та встановлення емпатійного контакту). 2. Колаж

«Програма корекційної роботи з особами, які вчинили насильство в сім'ї, та основні засади її реалізації»

III (12 сесій)	7	11	<p>3. Систематизація знань та закріплення навичок на аутокорекцію.</p> <p>4. Формування навичок самоконтролю та саморегуляції</p>	<p>3. Групові дискусії.</p> <p>4. Вправа на визначення своєї емоції.</p> <p>5. Релаксація.</p>
		12	<p>1. Формування усвідомлення та контролю власного емоційного світу.</p> <p>2. Сприяння формуванню адекватної самооцінки.</p> <p>3. Знайомство з конструктивними формами поведінки.</p> <p>4. Розвиток комунікативних навичок.</p>	<p>1. Вправа на розігрів (на об'єднання групи та встановлення емпатійного контакту).</p> <p>2. Групові дискусії.</p> <p>3. Вправи з Арт-терапії, малюнок на розвиток самооцінки та вміння взаємодіяти).</p> <p>4. Релаксація.</p>
		13	<p>1. Усвідомлення власного емоційного світу та почуттів інших людей (формування здатності до емпатії та рефлексії).</p> <p>2. Знайомство з конструктивними формами поведінки.</p> <p>3. Формування навичок самоконтролю та саморегуляції.</p> <p>4. Формування усвідомлення та контролю свого емоційного світу.</p>	<p>1. Вправа на розвиток емпатії.</p> <p>2. Рольове програвання ситуації.</p> <p>3. Групові дискусії.</p> <p>4. Малюнки «Моє майбутнє», «Мій життєвий шлях».</p> <p>5. Техніка «Пустий стілець».</p> <p>6. Релаксація.</p>
	8	14	<p>1. Знайомство з конструктивними формами поведінки.</p> <p>2. Розвиток комунікативних навичок.</p>	<p>1. Вправа на об'єднання групи.</p> <p>2. Вправа на розвиток комунікативних навичок.</p> <p>3. Групові дискусії.</p> <p>4. Техніка «Моє життя» (колаж)</p> <p>5. Релаксація.</p>

8	14	<p>3. Формування навичок соціально придатних способів відреагування негативних емоцій.</p> <p>4. Формування усвідомлення та контролю власного емоційного світу.</p>	
	15	<p>1. Знайомство з конструктивними формами поведінки.</p> <p>2. Формування усвідомлення та контролю свого емоційного світу.</p> <p>3. Розвиток комунікативних навичок.</p> <p>4. Сприяння формуванню адекватної самооцінки.</p>	<p>1. Рольове програвання ситуації на розвиток комунікативних навичок.</p> <p>2. Вправа на розвиток адекватної самооцінки.</p> <p>3. Групові дискусії.</p> <p>4. Вправа на саморегуляцію.</p> <p>5. Релаксація.</p>
	16	<p>1. Знайомство з конструктивними формами поведінки.</p> <p>2. Розвиток комунікативних навичок.</p> <p>3. Формування навичок самоконтролю та саморегуляції.</p> <p>4. Формування навичок соціально придатних способів відреагування негативних емоцій.</p>	<p>1. Вправа на розвиток емпатії.</p> <p>2. Рольове програвання ситуації на розвиток комунікативних навичок та конструктивних реакцій.</p> <p>3. Вправа на розвиток саморегуляції.</p> <p>4. Анкета «З тих пір, як я в групі...» (тест незакінчених речень)</p> <p>5. Релаксація.</p>
	17	<p>1. Знайомство з конструктивними формами поведінки.</p> <p>2. Формування усвідомлення та контролю власного емоційного світу.</p>	<p>1. Вправа на розвиток адекватної самооцінки.</p> <p>2. Рольове програвання ситуації на розвиток комунікативних навичок та конструктивних реакцій.</p>

«Програма корекційної роботи з особами, які вчинили насильство в сім'ї, та основні засади її реалізації»

III (12 сесій)	8	17	3. Розвиток комунікативних навичок. 4. Сприяння формуванню адекватної самооцінки.	3. Вправа на розвиток комунікативних навичок. 4. Релаксація.
	9	18	1. Формування навичок соціально придатних способів відреагування негативних емоцій. 2. Формування навичок самоконтролю та саморегуляції. 3. Формування усвідомлення та контролю власного емоційного світу.	1. Вправа на розігрів (розвиток емпатії та рефлексії). 2. Рольове програвання ситуації (комунікативні навички). 3. Групові дискусії. 4. Вправа на розвиток емпатії. 5. Релаксація.
		19	1. Формування навичок самоконтролю та саморегуляції. 2. Формування навичок соціально придатних способів відреагування негативних емоцій. 3. Усвідомлення конструктивних поведінкових реакцій.	1. Вправа на розвиток комунікативних навичок. 2. Бесіда на формування розвитку соціальної поведінки. 3. Групові дискусії. 4. Техніка «Сімейна дискусія» 5. Вправа на розвиток адекватної самооцінки. 6. Релаксація.
		20	1. Формування навичок соціально придатних способів відреагування негативних емоцій, оволодіння набутими навичками. 2. Формування навичок самоконтролю та саморегуляції, оволодіння набутими навичками. 3. Формування усвідомлення та контролю власного емоційного світу, оволодіння набутими навичками.	1. Гра на розвиток соціально придатних форм поведінки. 2. Вправа на розвиток комунікативних навичок. 3. Техніка «Пустий стілець» 4. Групові дискусії. 5. Релаксація-візуалізація (зняття емоційної напруги та зниження особистісної тривожності).

III (12 сесій)	10	21	<ol style="list-style-type: none"> 1. Закріплення навичок самоконтролю та саморегуляції. 2. Усвідомлення конструктивних поведінкових реакцій, оволодіння набутими навичками. 3. Підтримка процесу формування ціннісних орієнтацій та моральних уявлень. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Вправа на розвиток комунікативних навичок та конструктивних поведінкових реакцій. 2. Техніка «Пустий стілець» 3. Медитація-візуалізація (дистанційність проблем, зняття напруги, позитивні відчуття).
		22	<ol style="list-style-type: none"> 1. Закріплення навичок самоконтролю та саморегуляції. 2. Усвідомлення конструктивних поведінкових реакцій, оволодіння набутими навичками. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Вправа на розвиток адекватної самооцінки. 2. Вправа на розвиток саморегуляції. 3. Групові дискусії. 4. Техніка «Сімейна дискусія». 5. Релаксація.
IV (4 сесії)	<p>Закріплення та підтримка. Завдання блоку: <ol style="list-style-type: none"> 1. Закріплення отриманих вмінь та навичок. 2. Підтримка процесу формування ціннісних орієнтацій та моральних уявлень Групова робота: 11 етап. Формування вміння розпізнавати та висловлювати ранимі почуття. 12 етап. Підвищення здатності до рефлексії, закладання основ здорового способу життя. Індивідуальна робота: 5 сесій індивідуальних консультацій аналізу результату за наступними критеріями: а) суб'єктивна особистісна оцінка клієнта; б) оцінка фасилітатора; в) оцінка групи; г) кінцева психодіагностика (за психодіагностичними методиками використаними у первинній діагностиці); д) сімейна оцінка.</p>			

IV (4 сесії)	11	23	<ol style="list-style-type: none"> 1. Закріплення навичок самоконтролю та саморегуляції. 2. Усвідомлення конструктивних поведінкових реакцій. 3. Закріплення отриманих вмінь та навичок. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Вправа на зняття емоційної напруги та зниження особистісної тривожності, саморегуляцію. 2. Вправа на розвиток емпатії. 3. Групові дискусії. 4. Релаксація-візуалізація.
		24	<ol style="list-style-type: none"> 1. Закріплення навичок самоконтролю та саморегуляції. 2. Усвідомлення конструктивних поведінкових реакцій. 3. Закріплення отриманих вмінь та навичок. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Рольове програвання ситуації на розвиток комунікативних навичок. 2. Вправа на визначення соціально придатних життєвих стратегій. 3. Групові дискусії. 4. Дискусія учасників групи: «Я гарний чоловік/жінка (батько/мати)» 5. Релаксація.
	12	25	<ol style="list-style-type: none"> 1. Закріплення отриманих вмінь та підкріплення навичок стосовно формування інших конструктивних ролей в сім'ї. 2. Формування здорового способу життя в сімейних традиціях, стосунках із членами родини. 3. Підтримка процесу формування ціннісних орієнтацій та моральних уявлень у членів групи (оцінка та аналіз). 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Вправа на розвиток соціально придатних форм поведінки. 2. Міні-лекція про збереження психічного здоров'я. 3. Групові дискусії. 4. Вправа на розвиток комунікативних навичок. 5. Взаємооцінка учасників групи 6. Релаксація.

IV (4 сесії)	12	26	<ol style="list-style-type: none"> 1. Підтримка процесу формування ціннісних орієнтацій та моральних уявлень в мікросоціумі сім'ї, побудова «кола підтримки» сім'ї. 2. Формування здорового способу життя та нових моделей стосунків, взаємодопомоги в родинях. 3. Закріплення отриманих вмій та навичок. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Вправа на об'єднання групи. 2. Міні-лекція про збереження здоров'я родини «Коло підтримки сім'ї, його важлива роль». 3. Рольова гра «Нові стосунки в родині» 4. Анкета «З тих пір, як я в групі...» (тест незакінчених речень). 5. Релаксація.
		27	<ol style="list-style-type: none"> 1. Оцінка успішності проходження корекційної програми учасниками групи. 2. Формування особистісної мети, мотивації для особистісних стратегій, змін у майбутньому. 3. Планування і аналіз групи підтримки та взаємодопомоги родини. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Вправа на підтримання позитивного настрою. 2. Групова дискусія «Моє майбутнє та майбутнє моєї сім'ї». 3. Вправа на розвиток взаємодопомоги. 4. Анкета аналізу зробленого і результатів особистого планування майбутнього учасника групи.

РОЗДІЛ IV.

ПРОГРАМА СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ КОРЕКЦІЇ ДЛЯ ДІТЕЙ, ЯКІ ВЧИНИЛИ НАСИЛЬСТВО В СІМ'Ї

4.1. Мета, завдання та базова структура програми

Мета:

корекція агресивних тенденцій поведінки підлітків.

Предмет корекції:

підліткова агресивність.

Об'єкт корекції:

підлітки з неадапованими агресивними реакціями.

Термін дії програми: 3 місяці.

Форми та методи роботи:

- Бесіди
- Рольові ігри
- Релаксаційні вправи
- Вправи на візуалізацію
- Психогімнастика
- Вправи з елементами тілесно-орієнтованої терапії
- Арт-терапія (малювання, ліплення, музика тощо)

4.2. Рекомендована розгорнута структура програми психологічної корекції поведінки дітей, які вчинили насильство в сім'ї

Блок	Етап	Сесія	Мета	Зміст сесії (вправи на вибір)
I (2 сесії)	Соціально-психологічна діагностика та планування корекційної програми. Завдання блоку: 1. Ідентифікація проблеми. 2. Особистісно-характерологічні риси. 3. Формування соціального портрету і формальне включення в групу. 4. Адаптація до включення в діючу групу. Індивідуальна робота:			
	1	1		1. Первинне інтерв'ю. 2. Укладання угоди
		2		1. Психодіагностика. 2. Вивчення соціальних обставин.
II (2 сесії)	Налагодження терапевтичного альянсу та відреагування. Завдання блоку: 1. Зняття емоційної напруги та зниження особистісної тривожності. 2. Формування навичок соціально придатних способів відреагування гніву. 3. Діагностування характеру стосунків у групі, самооцінки, комунікативних проблем, тривожності, особливостей темпераменту, акцентуацій характеру. Групова робота: 3 етап. Формування довірливих стосунків. 4 етап. Дослідження ситуації та її наслідків. Індивідуальна робота: 1 психотерапевтична и психокорекційна сесія (45 хвилин).			

«Програма корекційної роботи з особами, які вчинили насильство в сім'ї, та основні засади її реалізації»

II (2 сесії)	2	3	<ol style="list-style-type: none"> 1. Створення позитивної мотивації до занять. 2. Зняття емоційної напруги. 3. Діагностика характеру стосунків у групі. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Знайомство (по колу). 2. Вправа на об'єднання групи 3. Прийняття правил групи. 4. Очікування. 5. Соціометрична гра. 6. Фізхвилинка. 7. Вправа на відреагування гніву(арт-техніка; робота з пластиліном). 8. Релаксація та зняття емоційної напруги. Вправа.
	3	4	<ol style="list-style-type: none"> 1. Зняття емоційної напруги, знайомство з ауторелаксацією. 2. Формування навичок відреагування гніву. 3. Діагностика самооцінки. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Привітання. Оголошення плану заняття. 2. Вправа на об'єднання. 3. Вправа – візуалізація на відреагування негативних емоцій. 4. Діагностична самооцінка (малюнок). 5. Ауто релаксація «Слухаємо себе».
III (4 сесії)	<p>Усвідомлення Завдання блоку: <ol style="list-style-type: none"> 1. Усвідомлення підлітками власного емоційного світу та почуттів інших людей (формування здатності до емпатії та рефлексії). 2. Контроль емоцій та поведінки дитини. 3. Сприяння формуванню адекватної самооцінки. Групова робота: <ol style="list-style-type: none"> 5 етап. Усвідомлення підлітками власного емоційного світу та почуттів інших людей. 6 етап. Контроль емоцій та поведінки дитини. 7 етап. Сприяння формуванню адекватної самооцінки. 8 етап. Усвідомлення конструктивних поведінкових реакцій. Індивідуальна робота: 5 сесій сімейної терапії, 1 сесія індивідуального консультування.</p>			

III (4 сесії)	4	5	<ol style="list-style-type: none"> 1. Систематизація знань та закріплення навичок на ауто релаксацію. 2. Формування навичок соціально придатних способів відреагування негативних емоцій. 3. Знайомство з конструктивними формами поведінки. 4. Формування усвідомлення власного емоційного світу. 5. Діагностика особистісних особливостей. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Вправа на розігрів та об'єднання групи. 2. Рольове програвання ситуації на відреагування негативних почуттів. 3. Вправа на розпізнавання емоції. 4. Рольове програвання ситуації. 5. Діагностика мотивів та потреб за тестом кольорових виробів, діагностика стресостійкості.
	5	6	<ol style="list-style-type: none"> 1. Усвідомлення підлітками власного емоційного світу та почуттів інших людей (формування здатності до емпатії та рефлексії) 2. Сприяння формуванню адекватної самооцінки. 3. Розвиток комунікативних навичок. 4. Формування навичок самоконтролю та саморегуляції. 5. Інформування про види відповідальності дітей та їх батьків. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Вправа на об'єднання групи, встановлення емпатійного контакту. 2. Вправа на формування навичок рефлексії та емпатії. 3. Гра на формування адекватної самооцінки. 4. Рольове програвання ситуації «Керівник і підлегли» (на усвідомлення почуттів інших людей). 5. Міні-лекція та дискусія про карну та адміністративну відповідальність малолітніх, неповнолітніх та їх батьків. 6. Релаксація.
	6	7	<ol style="list-style-type: none"> 1. Усвідомлення підлітками власного емоційного світу та почуттів інших людей (формування здатності до емпатії та рефлексії). 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Вправа на розігрів. 2. Вправа на формування адекватної самооцінки.

«Програма корекційної роботи з особами, які вчинили насильство в сім'ї, та основні засади її реалізації»

III (4 сесії)	6	7	<ol style="list-style-type: none"> 2. Формування адекватної самооцінки. 3. Розвиток комунікативних навичок. 4. Формування навичок самоконтролю та саморегуляції. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Вправа на розігрів. 2. Вправа на формування адекватної самооцінки. 3. Рольове програвання ситуації. 4. Вправа на саморегуляцію. 5. Релаксація.
	7	8	<ol style="list-style-type: none"> 1. Усвідомлення підлітками власного емоційного світу та почуттів інших людей (формування здатності до емпатії та рефлексії). 2. Сприяння формуванню адекватної самооцінки. 3. Засвоєння конструктивних поведінкових реакцій. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Вправа на розігрів. 2. Вправа на визначення почуттів, малюнок почуттів у кольорі (гуаш). 3. Вправа на розвиток емпатії. 4. Вправа на формування адекватної самооцінки. 5. Ігровий тренінг «Мої приємні спогади».
IV (4 сесії)	<p>Формування. Завдання блоку: <ol style="list-style-type: none"> 1. Опанування конструктивних поведінкових реакцій. 2. Розвиток соціально придатних форм поведінки для досягнення сімейної адаптації. 3. Розвиток комунікативних навичок дитини та членів родини. 4. Формування навичок самоконтролю та саморегуляції. Групова робота: 9 етап. Формування альтернативної поведінки. 10 етап. Формування умінь ефективної взаємодії та способу поведінки в сім'ї. 11 етап. Вміння знаходити способи реалізації своїх очікувань соціально прийнятними шляхами для досягнення адаптації в сім'ї. 12 етап. Підвищення ефективності навичок використання нових способів поведінки, комунікативних навичок дитини та членів родини. Індивідуальна робота: 5 сесій сімейної терапії, 1 сесія індивідуального консультування.</p>			

IV (4 сесії)	8	9	<ol style="list-style-type: none"> 1. Опанування конструктивних поведінкових реакцій. 2. Розвиток соціально придатних форм поведінки. 3. Розвиток комунікативних навичок. 4. Формування навичок самоконтролю та саморегуляції. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Вправа на об'єднання групи. 2. Гра на формування просоціальної поведінки. 3. Вправа на розвиток комунікативних навичок. 4. Рольова гра на розвиток комунікативних навичок. 5. Вправа на саморегуляцію.
	9	10	<ol style="list-style-type: none"> 1. Усвідомлення підлітками власного емоційного світу та почуттів інших людей (формування здатності до емпатії та рефлексії в родині). 2. Формування адекватної самооцінки. 3. Формування навичок самоконтролю та саморегуляції. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Вправа на розігрів (на розвиток емпатії та рефлексії). 2. Вправа на розвиток адекватної самооцінки. 3. Вправа на розвиток емпатії. 4. Вправа на саморегуляцію. 5. Релаксація.
	10	11	<ol style="list-style-type: none"> 1. Опанування конструктивних поведінкових реакцій. 2. Розвиток соціально придатних форм поведінки. 3. Розвиток комунікативних навичок. 4. Формування навичок самоконтролю та саморегуляції. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Вправа на розігрів. 2. Гра на розвиток просоціальної поведінки. 3. Вправа на розвиток комунікативних навичок. 4. Рольове програвання ситуації (комунікативні навички). 5. Візуалізація (зняття напруги, позитивні почуття, віддалення проблем).

«Програма корекційної роботи з особами, які вчинили насильство в сім'ї, та основні засади її реалізації»

IV (4 сесії)	11	12	<ol style="list-style-type: none"> 1. Сприяння формуванню адекватної самооцінки. 2. Опанування конструктивних поведінкових реакцій. 3. Розвиток соціально придатних форм поведінки та навичок позитивного спілкування. 4. Розвиток комунікативних навичок. 5. Формування навичок самоконтролю та саморегуляції. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Вправа на розігрів. 2. Вправа на розвиток адекватної самооцінки. 3. Вправа на розвиток емпатії, позитивної поведінки. 4. Вправа на розвиток комунікації, конструктивних поведінкових реакцій. 5. Дискусія «Як створити та зберегти дружні стосунки в родині». 6. Релаксація: візуалізація «Куц троянд». 	
V (2 сесії)	<p>Закріплення. Завдання блоку: 1. Закріплення отриманих вмінь та навичок. 2. Підтримка процесу формування ціннісних орієнтацій та моральних уявлень.</p> <p>Групова робота: 13 етап. Формування вміння розпізнавати та висловлювати ранимі почуття. 14 етап. Підтримка формування ціннісних орієнтацій та моральних уявлень.</p> <p>Індивідуальна робота: 5 сесій індивідуальних консультацій аналізу результату за наступними критеріями: а) суб'єктивна особистісна оцінка клієнта; б) оцінка фасилітатора; в) оцінка групи; г) кінцева психодіагностика (за психодіагностичними методиками використаними у первинній діагностиці); д) сімейна оцінка.</p>			<ol style="list-style-type: none"> 1. Закріплення отриманих вмінь та навичок співпрацювати в групі. 2. Підтримка процесу формування ціннісних орієнтацій та моральних уявлень. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Вправа на розігрів. 2. Вправа на розвиток адекватної самооцінки. 3. Вправа на розвиток емпатії. 4. Вправа на саморегуляцію.

V (2 сесії)	12	13		<p>5. Дискусія «Чи слід вміти конфліктувати?»</p> <p>6. Вправа в міні-групах «Наша група результативна, тому що...»</p> <p>7. Релаксація.</p>
	13	14	<p>1. Закріплення отриманих вмій та навичок аналізу поведінки та формування мотивації неагресивної поведінки.</p> <p>2. Підтримка процесу формування ціннісних орієнтацій та моральних уявлень, відчуття самореалізації при здійсненні особистого вкладу в спільну справу.</p> <p>3. Закріплення уявлень членів групи про досягнуті результати корекційної програми в групі.</p> <p>4. Отримання зворотного зв'язку.</p> <p>5. Аналіз самопочуття від корекційної програми. Підсумки групи про досягнуті результати корекційної програми в групі.</p> <p>4. Отримання зворотного зв'язку.</p> <p>5. Аналіз самопочуття від корекційної програми.</p>	<p>1. Вправа на об'єднання групи.</p> <p>2. Вправа на розвиток просоціальної поведінки.</p> <p>3. Рольова гра на розвиток комунікативних навичок в родині.</p> <p>4. Бесіда «Що таке внутрішня сила» (розвиток просоціальної поведінки).</p> <p>5. Дискусія «Життя родини без конфліктів»</p> <p>6. Анкетування «Особисті та групові результати корекційної програми»</p>

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК

1. Про попередження насильства в сім'ї, Закон України від 15.11.2001 № 2789.
2. Про затвердження Порядку розгляду заяв та повідомлень про вчинення насильства в сім'ї або реальну його загрозу, Постанова Кабінету Міністрів України № 616 від 26.04.2003.
3. Про затвердження Інструкції щодо порядку взаємодії управлінь (відділів) у справах сім'ї, молоді та спорту, служб у справах дітей, центрів соціальних служб для молоді та органів внутрішніх справ з питань здійснення заходів з попередження насильства в сім'ї; Наказ Міністерства України у справах сім'ї, дітей та молоді, Міністерства внутрішніх справ України від 07.09.2009 № 3131/386.
4. Про затвердження Порядку розгляду звернень та повідомлень з приводу жорстокого поводження з дітьми або реальної загрози його вчинення, Наказ Державного комітету України у справах сім'ї, молоді та спорту, Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства освіти і науки України, Міністерства охорони здоров'я України від 16.01.2004 № 5/34/24/11.
5. Бондаренко А.Ф. Психологическая помощь: теория и практика. – Изд. 4-е, испр. и доп. – К.: «Освита Украины», 2007. – 332 с.
6. Васьківська С.В. Основи психологічного консультування: Навчальний посібник. – К.: Четверта хвиля, 2004. – 256 с.
7. Грищенко Н.О., Мустафаєв Г.Ю. Методика роботи з кривдниками з досвіду роботи Деснянського Центру у справах сім'ї та жінок: виступ на міжнародному семінарі «Соціальна робота з агресорами: міжнародний досвід і перспективи запровадження в Україні» (Київ, 11-12 червня 2009 р.)
8. Доморацкий В.А. Краткосрочные методы психотерапии. – М.: Психотерапия, 2008. – 304 с.
9. Емельянов Ю.Н. Активное социально-психологическое обучение. – Л.: Изд-во ЛГУ, 1985. – 168 с.
10. Ермошин А.Ф. Вещи в теле: психотерапевтический метод работы с ощущениями. – М.: Независ. фирма «Класс», 2004. – 320 с.
11. Єсипенко О.М. Роль центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді в організації та наданні допомоги/послуг особам, які вчинили насильство – Луганськ: Луганський обласний центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, 2009. – 19 с. (Препринт ЛОЦССДМ 2009).
12. Захаров А.И. Происхождение и психотерапия детских неврозов: Монография. – СПб.: КАРО, 2006. – 672 с.

13. Кочемировская Е.А. Коррекция деструктивных моделей межличностного взаимодействия и формирование навыков просоциального поведения у подростков. Практическое пособие. / Е.А. Кочемировская, А.А. Гришко – Х.: НТМТ. – 2007. – 84 с.

14. Кочемировська О.О. Можливості виявлення та попередження насильства в сім'ї: основні поняття. – Харків: НТМТ, 2008. – 44 с.

15. Кочюнас Р. Психологическое консультирование и групповая психотерапия. – 5-е изд. – М.: Академический Проект: Гаудеамус, 2005. – 464 с.

16. Мей Р. Искусство психологического консультирования / Пер. с англ. Т.К.Кругловой. – М.: Независимая фирма «Класс», 1994 – 144 с.

17. Мінімальні стандарти практики вирішення організаційних питань щодо роботи з особами, які вчинили насильство в сім'ї // Найкращий досвід щодо роботи з особами, які вчинили насильство в сім'ї. – К.: Координатор проектів ОБСЄ в Україні. – с. 51-60.

18. Нардонэ Дж., Вацлавик П. Искусство быстрых изменений: Краткосрочная стратегическая терапия. М.: Ин-т психотерапии, 2006. – 192 с.

19. Петровская Л.А. Компетентность в общении: социально-психологический тренинг. – М.: Изд-во МГУ, 1990. – 216 с.

20. Попович Л. «Зелені кімнати» – допомога проблемним дітям, Інформація Міністерства внутрішніх справ України від 26.02.2009.

21. Психолого-педагогічна корекційно-розвиваюча програма з подолання агресивної поведінки підлітків. – Луганськ: ЛОІПО, 2009 – 6 с. (Препринт / Луганський обласний інститут післядипломної освіти, Центр практичної психології та соціальної роботи 2009).

22. Психотерапия: / Б.В. Михайлов, С.И. Табачников, И.С. Витенко, В.В. Чугунов. – Х.: Око, 2002. – 768 с.

23. Романова И.В. Авраменко А.И. Профилактика и коррекция нарушений психического здоровья подростков жертв насилия в семье // Таврический психиатрический журнал. – №1. – 2008.

24. Романова Н., Семигіна Т. Надання послуг потерпілим від насильства у сім'ї: законодавчий аспект // Соціальна політика і соціальна робота. – 2008. – № 2 – с. 58 – 70.

25. Семигіна Т., Гусак Н. Інституціоналізація реабілітаційних послуг для осіб, які зазнали насильства в сім'ї // Український соціум – 2008 - № 4.

26. Соколова Э.Т. Самосознание и самооценка при аномалиях личности. – М.: МГУ, 1989. – 215 с.

27. Ялом И. Теория и практика групповой психотерапии. – СПб.: Питер, 2000. – 640 с.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

28. Гришко А.А. Формирование моделей адекватного семейного и материнского поведения у женщин, отбывающих наказание в виде лишения свободы. Практическое пособие. – Х.:НТМТ. – 2007. – 72 с.

29. Грищенко Н.О., Мустафаєв Г.Ю. Методика роботи з кривдниками з досвіду роботи Деснянського Центру у справах сім'ї та жінок: виступ на міжнародному семінарі «Соціальна робота з агресорами: міжнародний досвід і перспективи запровадження в Україні» (Київ, 11-12 червня 2009 р.)

30. Єипенко О.М. Роль центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді в організації та наданні допомоги/послуг особам, які вчинили насильство – Луганськ: Луганський обласний центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, 2009. – 19 с. (Препринт / ЛОЦССДМ 2009).

31. Кочемировская Е.А. Коррекция деструктивных моделей межличностного взаимодействия и формирование навыков просоциального поведения у подростков. Практическое пособие. / Е.А. Кочемировская, А.А. Гришко – Х.: НТМТ. – 2007. – 84 с.

32. Кочемировська О.О. Можливості виявлення та попередження насильства в сім'ї: основні поняття. – Харків: НТМТ, 2008. – 44 с.

33. Методичні рекомендації по проведенню психологічного тренінгу з формування адекватної батьківської поведінки і подолання тендерних стереотипів у відношенні розподілу сімейних ролей у осіб, що звільняються з місць позбавлення волі / Під. ред. О. Кочемировської. – Х.:ХЦЖД. – 2005. – 56 с.

34. Мінімальні стандарти практики вирішення організаційних питань щодо роботи з особами, які вчинили насильство в сім'ї // Найкращий досвід щодо роботи із особами, які вчинили насильство в сім'ї. – К.: Координатор проектів ОБСЄ в Україні. – с. 51-60

35. Москаленко А.П. Формирование адекватного отцовского поведения у мужчин, отбывающих наказание в местах лишения свободы. Психологический тренинг. – Х.: НТМТ. – 2007. – 120 с.

36. Психолого-педагогічна корекційно-розвиваюча програма з подолання агресивної поведінки підлітків. – Луганськ: ЛОІПО, 2009 – 6 с. (Препринт / Луганський обласний інститут післядипломної освіти, Центр практичної психології та соціальної роботи 2009).

37. Психотерапія: / Б.В. Михайлов, С.И. Табачников, И.С. Витенко, В.В. Чугунов. – Х.: Око, 2002. – 768 с.

38. Романова И.В. Авраменко А.И. Профилактика и коррекция

нарушений психического здоровья подростков жертв насилия в семье // Таврический психиатрический журнал. – №1. – 2008.

39. Романова Н., Семигіна Т. Надання послуг потерпілим від насильства у сім'ї: законодавчий аспект // Соціальна політика і соціальна робота. – 2008. – № 2 – с. 58–70.

40. Семигіна Т., Гусак Н. Інституціоналізація реабілітаційних послуг для осіб, які зазнали насильства в сім'ї // Український соціум – 2008 - № 4.

41. Эйдемиллер Э.Г., Юстицкий В.В. Семейная психотерапия. Л: Медицина 1989. - 192 с.

42. Ялом И. Групповая психотерапия. – СПб.: Питер. 1999.

МІЖНАРОДНІ ТА НАЦІОНАЛЬНІ ДОКУМЕНТИ, ЯКІ РЕГЛАМЕНТУЮТЬ ДІЯЛЬНІСТЬ ІЗ ПРОТИДІЇ НАСИЛЬСТВУ В СІМ'І

Міжнародні документи:

1. Декларація ООН «Про викорінення насильства щодо жінок» (резолюція 48/104 Генеральної Асамблеї ООН від 20.12.1993).

2. Конвенція ООН «Про ліквідацію дискримінації щодо жінок (резолюція 34/180 Генеральної Асамблеї ООН» (від 18.12.1979; ратифікована 3.09.1981).

3. Загальна рекомендація №19 Комітету ООН з ліквідації всіх форм дискримінації щодо жінок.

4. Конвенція ООН «Про права дитини» (1989; ратифікована 1991).

5. Конвенція ООН «Про формування політики щодо протидії насиллю в сім'ї».

6. Європейська конвенція про здійснення прав дітей (*Страсбург, 25 січня 1996 року*; ратифікована Верховною Радою України 3.08.2006, N 69-V).

7. Європейська соціальна хартія (переглянута) ETS № 16 Страсбург, 3 травня 1996 року; Хартію ратифіковано із заявами Законом N 137-V від 14.09.2006).

8. План дій ОБСЄ щодо підтримки ґендерної рівності (2004).

9. Рішення Ради Міністрів ОБСЄ 15/05 щодо запобігання та протидії насильству проти жінок (2005).

10. Європейська Конвенція про усиновлення дітей (від 24.04.1967).

11. Європейська конвенція про визнання та виконання рішень стосовно опіки над дітьми та про поновлення опіки над дітьми (CETS – 105, Люксембург, 20 травня 1980 року; ратифікована із заявами та застереженням Законом N 135-VI від 06.03.2008).

12. Європейська конвенція про правовий статус дітей, народжених поза шлюбом (1975).

13. Конвенція Міжнародної організації праці «Про заборону та негайні дії щодо ліквідації найгірших форм дитячої праці».

14. Конвенція Ради Європи «Про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального розбещення».

15. Резолюція ПАРЕ 1512 щодо об'єднання парламентів для подолання побутового насильства над жінками (2006).

16. Рекомендація (2001) 16 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам «Про захист дітей від сексуальної експлуатації» (від 31.10.2001).

17. Рекомендація № R(93) 2 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам «Про медико-соціальні аспекти поганого поводження з дітьми» (від 22.03.1993).

18. Рекомендація № (91) 11 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам «Про сексуальну експлуатацію, порнографію і проституцію, а також про торгівлю дітьми і підлітками» (від 09.09.1991).

19. Рекомендація № (91) 9 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам «Про термінові заходи у сімейних справах» (09.09.1991).

20. Рекомендація № (90) 2 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам «Про соціальні заходи, пов'язані з домашнім насильством» (15.01.1990).

21. Рекомендація № R(85) 4 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам «Про насильство в сім'ї» (від 26.03.1985).

22. План дій Ради Європи для України 2008-2011 (від 25.06.2008).

НАЦІОНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО:

Закони України:

1. Конституція України.
2. Про попередження насильства в сім'ї від 15.11.2001 № 2789 – III зі змінами від 25.09.2008.
3. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства стосовно протидії насильству в сім'ї від 25.09.2008 № 599-VI.
4. Про охорону дитинства від 26.04.2001 № 2402-III.
5. Про соціальні послуги від 19.06.2003 № 966-IV.
6. Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю від 21.06.2001 № 2558-III із змінами та доповненнями від 15.01.2009.
7. Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей від 24.01. 1995. № 20/95-ВР.
8. Про міліцію від 20.12. 1990 № 565-XII.
9. Про психіатричну допомогу від 22.02. 2000 № 1489-III.
10. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 . № 8073-X зі змінами від 25.09.2008.
11. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001. № 2341-III.

12. Сімейний кодекс України від 10.01. 2002 . № 2947-III.

Акти Кабінету Міністрів України

1. Постанова Кабінету Міністрів України від 08.11.2006 № 1573 «Про затвердження Положення про Міністерство України у справах сім'ї, молоді та спорту».

2. Постанова Кабінету Міністрів України від 27.12.2006 № 1834 «Про затвердження Державної програми з утвердження гендерної рівності в українському суспільстві на період до 2010 року».

3. Постанова Кабінету Міністрів України від 19.02.2007 № 244 «Про затвердження Державної програми підтримки сім'ї на період до 2010 року».

4. Постанова Кабінету Міністрів України № 616 від 26.04.2003 «Про затвердження Порядку розгляду заяв та повідомлень про вчинення насильства в сім'ї або реальну його загрозу».

5. Постанова Кабінету Міністрів від 27.08.2004 №1126 «Про заходи щодо вдосконалення соціальної роботи із сім'ями, дітьми та молоддю».

6. Постанова Кабінету Міністрів України від 25.11.1999 № 2136 «Про затвердження типових положень про службу у справах дітей».

7. Постанова Кабінету Міністрів України від 8.07.1995 № 502 «Про створення кримінальної міліції у справах дітей».

8. Постанова Кабінету міністрів від 12.05.2004 № 608 «Про типові положення про Центр соціально-психологічної допомоги» зі змінами від 03.06.2009 з урахуванням останніх змін, внесених Постановою Кабінету міністрів від 03.06.2009 № 541 «Про внесення змін до Типового положення про центр соціально-психологічної допомоги».

9. Постанова Кабінету Міністрів України від 9.06.1997 № 565 «Про Типове положення про притулок для дітей служби у справах дітей».

10. Постанова Кабінету Міністрів України від 26.04.2002 № 564 «Про затвердження Положення про дитячий будинок сімейного типу».

11. Постанова Кабінету Міністрів України від 26.04.2002 № 565 «Про затвердження Положення про прийомну сім'ю».

12. Постанова Кабінету Міністрів України від 4.12.1998 № 1929 «Про заходи щодо посилення охорони материнства та дитинства».

13. Постанова Кабінету Міністрів України від 6.09.1996 № 1072 «Про затвердження Положення про центр медико-соціальної реабілітації дітей».

14. Постанова Кабінету Міністрів України від 11.05.2006 № 623 «Про затвердження Державної програми подолання дитячої безпритульності і бездоглядності на 2006-2010 роки.»

«Програма корекційної роботи з особами, які вчинили насильство в сім'ї, та основні засади її реалізації»

15. Розпорядження Кабінету міністрів України від 22.04.2006 № 229-р «Про схвалення Концепції Загальнодержавної програми «Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини на 2006-2016 роки».

Підзаконні акти міністерств та інших органів державної влади

1. Наказ Міністерства України у справах сім'ї, дітей та молоді, Міністерства внутрішніх справ України «Про затвердження Інструкції щодо порядку взаємодії управлінь (відділів) у справах сім'ї, молоді та спорту, служб у справах дітей, центрів соціальних служб для молоді та органів внутрішніх справ з питань здійснення заходів з попередження насильства в сім'ї» від 07.09.2009 № 3131/386.

2. Наказ Міністерства України у справах сім'ї, дітей та молоді «Примірне положення про Кризовий центр для членів сімей, в яких вчинено насильство в сім'ї або існує реальна загроза його вчинення» від 10.06.2009 № 1977.

3. Наказ Державного комітету України у справах сім'ї, молоді та спорту, Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства освіти і науки України, Міністерства охорони здоров'я України від 16.01.2004 № 5/34/24/11 «Про затвердження Порядку розгляду звернень та повідомлень з приводу жорстокого поводження з дітьми або реальної загрози його вчинення».

4. Наказ Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту України, МОЗ України, МОН України, Мінпраці України, Мінтрансзв'язку України, МВС України, Держдепартамент виконання покарань від 14.06.2006 № 1983/388/452/221/556/596/106 «Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів соціальної роботи із сім'ями, які опинилися у складних життєвих обставинах».

5. Наказ Міністерства України у справах сім'ї, дітей та молоді від 21.12.2007 № 4991 «Про затвердження порядку формування, ведення та використання загального банку даних сімей, які опинилися в складних життєвих обставинах».

6. Наказ Міністерства України у справах сім'ї, дітей та молоді від 14.04.2004 № 15 «Про затвердження Порядку виявлення та ведення обліку дітей службами у справах дітей».

7. Наказ Міністерства України у справах сім'ї, дітей та молоді, Міністерства охорони здоров'я України від 01.04.2004 № 9/166 «Про затвердження заходів щодо запобігання ранньому соціальному сирітству».

«Програма корекційної роботи з особами, які вчинили насильство в сім'ї, та основні засади її реалізації»

8. Наказ Міністерства України у справах сім'ї, дітей та молоді від 07.07.2004 № 91 «Про затвердження Типових структури і штатного розпису центру соціально-психологічної допомоги».

9. Наказ Міністерства України у справах сім'ї, дітей та молоді від 15.09.2004 № 408 «Про затвердження Типових нормативів оснащення центру соціально-психологічної допомоги та харчування осіб, які перебувають у ньому».

10. Наказ Міністерства України у справах сім'ї, дітей та молоді від 28.09.2004 № 491 «Про затвердження кваліфікаційної характеристики посади «директор центру соціально-психологічної допомоги».

11. Наказ Міністерства сім'ї, молоді та спорту від 31.03.2008 № 1278 «Про затвердження Порядку здійснення соціального інспектування центрами соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді сімей/осіб, що опинилися у складних життєвих обставинах».

12. Наказ Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту від 25.04.2008 № 1795 «Про затвердження Порядку здійснення соціального супроводу центрами соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді сімей та осіб, які опинилися у складних життєвих обставинах».

13. Наказ Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту від 17.08.2005 № 1658 «Про затвердження Типового положення про Службу соціальної підтримки сімей».

14. Наказ Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту від 04.11.2008 № 4414 «Про затвердження Стратегії розвитку системи соціальних послуг для сім'ї, дітей та молоді на 2009-2014 роки».

15. Наказ Міністерства внутрішніх справ України № 307/105 від 10.05.1993 «Про порядок обліку випадків звернення до медичних установ і міськрайлікорганів внутрішніх справ громадян з тілесними uszkodженнями кримінального характеру».

16. Наказ Державного комітету України у справах сім'ї, молоді та спорту, Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства освіти України, Міністерства праці та соціальної політики України від 26.05.1999 № 34/166/131/88 «Про затвердження Правил опіки та піклування».

17. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 23.01.2004 № 38 «Про затвердження заходів щодо виконання Закону України «Про попередження насильства в сім'ї та Примірного положення про центр медико-соціальної реабілітації жертв насильства в сім'ї».

18. Наказ Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту від 31.10.2006 № 3685 «Про затвердження Порядку здійснення

соціального супроводження прийомних сімей та дитячих будинків сімейного типу».

Інші документи:

1. Постанова Пленуму Верховного Суду України № 3 від 30.03.2007 «Про практику застосування судами законодавства при розгляді справ про усиновлення і про позбавлення та поновлення батьківських прав».

Зразки документів:

1. Розпорядження Івано-Франківської обласної державної адміністрації від 22.01.2004 № 15 «Про утворення обласного Кризового центру соціально-психологічної допомоги» – www.gov.if.ua/modules.php?name=News&file=article&sid=1439.

2. Розпорядження Івано-Франківської обласної державної адміністрації від 28.04.2005 № 166 «Про створення центру соціально-психологічної допомоги у с-щі Верховина» – www.if.gov.ua/modules.php?name=News&file=article&sid=4579.

3. Розпорядження Луганської обласної державної адміністрації від 04.01.2005 № 2 «Про створення Луганського обласного центру соціально-психологічної допомоги» – www.loga.gov.ua/oda/documents/official/official_949.html?template=33.

4. Розпорядження Луганської обласної державної адміністрації від 10.08.2005 № 589 «Про прийом майна спеціалізованої служби «Кризовий центр соціально-психологічної допомоги» Луганського обласного центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді на баланс Луганського обласного центру соціально-психологічної допомоги» – www.loga.gov.ua/oda/documents/official/official_1458.html?template=33.

5. Розпорядження Одеської обласної державної адміністрації від від 15.04.2004 № 285/A-2004 «Про невідкладні заходи з попередження насильства в сім'ї» – <http://www.uazakon.com/document/fpart74/idx74018.htm>.

Приклад угоди про надання послуг
(для дорослих)⁵

Угода

про надання послуг « _____ »

1. _____ з однієї сторони, в особі директора Центру
« _____ », який діє на основі Статуту та положення
про Центр від 01/06/ _____ р. (далі Центр), та

_____ ,
(прізвище, ім'я, по батькові)
який (яка) мешкає за адресою _____
тел. _____ (далі Клієнт)

уклали угоду про надання/отримання комплексної допомоги,
соціальних послуг на основі _____ у Центрі « _____ »

згідно чинного законодавства, відповідно до індивідуального плану
виконання угоди (додаток 5).

2. Права сторін

2.1. Клієнт має право:

- 2.1.1. отримувати допомогу в Центрі;
- 2.1.2. на анонімність (по бажанню) інформації про себе;
- 2.1.3. конфіденційність інформації про себе;
- 2.1.4. отримання повної об'єктивної інформації за програмою
« _____ » та ході соціального розслідування їх випадку,
якщо це не становить загрози для інтересів _____ ;
- 2.1.5. вносити корективи у індивідуальний план допомоги спільно з
працівником Центру (1 раз у 2 місяці);

2.2. Центр має право:

- 2.2.1. представляти інтереси клієнтів;
- 2.2.2. з метою допомоги клієнту, залучати фахівців та консультантів з
інших установ та організацій;
- 2.2.3. переадресовувати клієнтів партнерським державним і
недержавним організаціям;

⁵ Надано центром «Підлітки у безпеці» ХОФ Благодійного фонду допомоги жертвам насилля

«Програма корекційної роботи з особами, які вчинили насильство в сім'ї, та основні засади її реалізації»

- 2.2.4. переглядати індивідуальний план допомоги спільно з клієнтом (1 раз у 2 місяці чи за потребою);
- 2.2.5. інше згідно чинного законодавства.

3. Обов'язки сторін

3.1. Обов'язки Клієнта:

- 3.1.1. надавати правдиву, своєчасну інформацію про себе та родину;
- 3.1.2. бути у тверезому та охайному стані;
- 3.1.3. виконувати заходи індивідуального плану виконання угоди;
- 3.1.4. своєчасно попереджати персонал Центру про неможливість виконання заходів індивідуального плану виконання угоди (за умови об'єктивних причин, підтвердження яких він повинен надати);
- 3.1.5. дотримуватися анонімності (по бажанню Клієнта) і конфіденційності;
- 3.1.6. обережно ставитися до майна Центру.
- 3.1.7. надавати повну, об'єктивну інформацію Клієнту та зацікавленим сторонам по програмі «_____» та ходу соціального розслідування їх випадку.

4. Угода може бути розірвана:

- 4.1. за ініціативою Клієнта, якщо він за об'єктивних обставин (зміна місця проживання, хвороба, за наявності лікарняного листа, тощо) не може отримувати послуги Центру;
- 4.2. за ініціативою Центру при форс-мажорних обставинах;
- 4.3. за ініціативою Центру при не дотримуванні Клієнтом індивідуального плану виконання угоди.

5. Особливі умови:

- 5.1. пункти 2.1.2, 2.1.3, 3.1.7., 3.2.5. тільки для осіб, які в програмі з власного бажання.
- 5.2. тривалість корекційної програми не менше 3 місяців.

6. Термін дії угоди

з _____ до _____

Мені доведено та роз'яснено зміст ст. 63 Конституції України.

Угоду склали:

Клієнт _____
Підпис _____

Директор
Центру _____
Підпис _____

Приклад угоди про надання послуг
(для дітей віком до 16 років)⁶

Угода

надання послуг в Центрі « _____ »

1. _____ з однієї сторони, в особі директора Центру « _____ », яка діє на основі Статуту та положення про Центр від 01/06/ _____ р. (далі Центр), та _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

який (яка) мешкає за адресою _____ та представляє права дитини _____

19 _____ р.н. учня _____

освітнього закладу _____, який (яка) мешкає за адресою _____

тел. _____ (далі Клієнт)

уклали угоду про надання комплексної допомоги, соціальних послуг на основі _____ у Центрі « _____ »

згідно чинного законодавства, індивідуального плану виконання угоди (додаток 5).

2. Права сторін

2.1. Клієнт має право:

- 2.1.1. звернутися за допомогою у Центр;
- 2.1.2. на анонімність (по бажанню) інформації про себе, якщо це не становить загрози для інтересів дитини;
- 2.1.3. конфіденційність інформації про себе та підлітка;
- 2.1.4. своєчасну та кваліфіковану допомогу фахівців Центру;
- 2.1.5. користуватися ресурсами Центру;
- 2.1.6. отримання повної об'єктивної інформації по програмі « _____ » та ході соціального розслідування їх випадку, якщо це не становить загрози для інтересів _____;

⁶ Надано центром «Підлітки у безпеці» ХОФ Благодійного фонду допомоги жертвам насилля

«Програма корекційної роботи з особами, які вчинили насильство в сім'ї, та основні засади її реалізації»

2.1.7. вносити корективи у індивідуальний план допомоги спільно з працівником Центру (1 раз у 2 місяці), якщо це не становить загрози для інтересів _____.

2.2. Центр має право:

2.2.1. представляти інтереси клієнтів;

2.2.2. залучати фахівців, консультантів для допомоги клієнтам та роботи Центру;

2.2.3. переадресувати клієнтів партнерським державним і недержавним організаціям;

2.2.4. переглядати індивідуальний план допомоги спільно з клієнтом (1 раз у 2 місяці), якщо це не становить загрози для інтересів _____;

2.2.5. інше згідно чинного законодавства.

3. Обов'язки сторін

3.1. Обов'язки Клієнта:

3.1.1. надавати правдиву, своєчасну інформацію про себе та родину та _____, інтереси якого представляє;

3.1.2. бути у тверезому та охайному стані;

3.1.3. виконувати заходи індивідуального плану виконання угоди;

3.1.4. своєчасно попереджати персонал Центру про неспроможність виконання заходів індивідуального плану виконання угоди та з яких причин;

3.1.5. мати юридичне право представляти інтереси _____;

3.1.6. дотримуватися анонімності (по бажанню Клієнта) і конфіденційності, якщо це не становить загрози для інтересів _____;

3.1.7. обережно ставитися до майна Центру.

3.2. Обов'язки Центру:

3.2.1. надавати послуги в повному обсязі клієнту та родині;

3.2.2. надавати кваліфіковану та своєчасну допомогу Клієнту;

3.2.3. дотримуватися Етичного кодексу соціального працівника та Політики якості в наданні послуг Центру (додаток 2);

3.2.4. надавати ресурси Центру для допомоги Клієнту;

3.2.5. дотримуватися анонімності (по бажанню Клієнта) і конфіденційності, якщо це не становить загрози для інтересів _____.

3.2.6. надавати повну, об'єктивну інформацію Клієнту та зацікавленим сторонам по програмі « _____ » та ході

«Програма корекційної роботи з особами, які вчинили насильство в сім'ї, та основні засади її реалізації»

соціального розслідування їх випадку, якщо це не становить загрози для інтересів _____.

4. Угода може бути розірвана:

- 4.1. за ініціативою Клієнта, якщо він за об'єктивних обставин (зміна місця проживання, хвороба, за наявності лікарняного листа, тощо) не може отримувати послуги Центру;
- 4.2. за ініціативою Центру при форс-мажорних обставинах;
- 4.3. за ініціативою Центру при не дотримуванні Клієнтом індивідуального плану виконання угоди.

5. Особливі умови:

- 5.1. пункти 2.1.2, 2.1.3, 3.1.7., 3.2.5. тільки для осіб які в програмі з власного бажання.
- 5.2. тривалість корекційної програми не менше 3 місяців.

6. Термін дії угоди

з _____ до _____

Мені доведено та роз'яснено зміст ст. 63 Конституції України.

Підпис клієнта (законного представника прав дитини) _____

Угоду склали:

Клієнт _____
Підпис _____

Директор _____
Центру _____
Підпис _____

Додаток 4

Індивідуальний план виконання угоди

Блок	Вид роботи	Графік	Виконання	Підпис
I блок	індивідуальна			
	групова			
II блок	індивідуальна			
	групова			
III блок	індивідуальна			
	групова			
IV блок	індивідуальна			
	групова			
V блок	індивідуальна			
	групова			

Зразок форми зберігання документів щодо проходження особою корекційної програми

Назва та ID документу:	Зареєстрований та заповнений:	Тип документу та місце його розміщення:	Термін зберігання:	Відповідальний за сортування старих документів	Коментарі:

Подяки

Наказом Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту від 10.07.2009 за №2436 було затверджено склад робочої групи з розробки методичних рекомендацій щодо впровадження корекційних програм з особами, які вчиняють насильство в сім'ї, в рамках проекту Координатора проектів ОБСЄ в Україні «Підтримка зусиль українських інституцій у протидії насильству в сім'ї».

Міністерство України у справах сім'ї, молоді та спорту спільно з Координатором проектів ОБСЄ в Україні висловлює щиру подяку всім учасникам робочої групи за цінний внесок у розробку цього посібника.

ЗАКОН УКРАЇНИ **Про попередження насильства в сім'ї**

Цей Закон визначає правові і організаційні основи попередження насильства в сім'ї, органи та установи, на які покладається здійснення заходів з попередження насильства в сім'ї.

РОЗДІЛ I

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Визначення термінів

Для цілей цього Закону наведені нижче терміни вживаються у такому значенні:

насильство в сім'ї - будь-які умисні дії фізичного, сексуального, психологічного чи економічного спрямування одного члена сім'ї по відношенню до іншого члена сім'ї, якщо ці дії порушують конституційні права і свободи члена сім'ї як людини та громадянина і наносять йому моральну шкоду, шкоду його фізичному чи психічному здоров'ю;

фізичне насильство в сім'ї - умисне нанесення одним членом сім'ї іншому члену сім'ї побоїв, тілесних ушкоджень, що може призвести або призвело до смерті постраждалого, порушення фізичного чи психічного здоров'я, нанесення шкоди його честі і гідності;

сексуальне насильство в сім'ї - протиправне посягання одного члена сім'ї на статеву недоторканість іншого члена сім'ї, а також дії сексуального характеру по відношенню до неповнолітнього члена сім'ї;

психологічне насильство в сім'ї - насильство, пов'язане з дією одного члена сім'ї на психіку іншого члена сім'ї шляхом словесних образ або погроз, переслідування, залякування, якими навмисно спричиняється емоційна невпевненість, нездатність захистити себе та може завдаватися або завдається шкода психічному здоров'ю;

економічне насильство в сім'ї - умисне позбавлення одним членом сім'ї іншого члена сім'ї житла, їжі, одягу та іншого майна чи коштів, на які постраждалий має передбачене законом право, що може призвести до його смерті, викликати порушення фізичного чи психічного здоров'я;

члени сім'ї - особи, які перебувають у шлюбі; проживають однією сім'єю, але не перебувають у шлюбі між собою; їхні діти; особи, які перебувають під опікою чи піклуванням; є родичами прямої або непрямої лінії споріднення за умови спільного проживання;

жертва насильства в сім'ї - член сім'ї, який постраждав від фізичного, сексуального, психологічного чи економічного насильства з боку іншого члена сім'ї;

попередження насильства в сім'ї - система соціальних і спеціальних заходів, спрямованих на усунення причин і умов, які сприяють вчиненню насильства в сім'ї, припинення насильства в сім'ї, яке готується або вже почалося, притягнення до відповідальності осіб, винних у вчиненні насильства в сім'ї, а також медико-соціальна реабілітація жертв насильства в сім'ї;

реальна загроза вчинення насильства в сім'ї - погроза вчинення одним членом сім'ї стосовно іншого члена сім'ї умисних дій, передбачених абзацом другим цієї статті, якщо є реальні підстави очікувати її виконання;

захисний припис - спеціальна форма реагування служби дільничних інспекторів міліції та кримінальної міліції у справах дітей щодо захисту жертви насильства в сім'ї, яким особі, яка вчинила насильство в сім'ї, забороняється вчиняти певні дії стосовно жертви насильства в сім'ї; корекційна програма - програма, спрямована на формування гуманістичних цінностей та ненасильницької моделі поведінки в сім'ї особи, яка вчинила насильство в сім'ї. (Статтю 1 доповнено абзацом тринадцятим згідно із Законом N 599-VI)

Стаття 2. Законодавство про попередження насильства в сім'ї

Законодавство про попередження насильства в сім'ї складається з Конституції України, цього Закону, інших нормативно-правових актів, які регулюють відносини щодо попередження насильства в сім'ї.

Стаття 3. Органи та установи, на які покладається здійснення заходів з попередження насильства в сім'ї

1. Здійснення заходів з попередження насильства в сім'ї в межах наданих їм повноважень покладається на:

- 1) спеціально уповноважений орган виконавчої влади з питань попередження насильства в сім'ї;
- 2) відповідні підрозділи органів внутрішніх справ;

«Програма корекційної роботи з особами, які вчинили насильство в сім'ї, та основні засади її реалізації»

- 3) органи опіки і піклування;
- 4) спеціалізовані установи для осіб, які вчинили насильство в сім'ї, та жертв такого насильства:

кризові центри для членів сімей, в яких вчинено насильство в сім'ї або існує реальна загроза його вчинення (далі - кризові центри);

центри медико-соціальної реабілітації жертв насильства в сім'ї.

2. Органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи і організації незалежно від форми власності, об'єднання громадян, а також окремі громадяни можуть сприяти у здійсненні заходів з попередження насильства в сім'ї.

Стаття 4. Підстави для вжиття заходів з попередження насильства в сім'ї

1. Підставами для вжиття заходів з попередження насильства в сім'ї є:

заява про допомогу жертви насильства в сім'ї або члена сім'ї, стосовно якого існує реальна загроза вчинення насильства в сім'ї;

висловлене жертвою насильства в сім'ї або членом сім'ї, стосовно якого існує реальна загроза вчинення насильства в сім'ї, бажання на вжиття заходів з попередження насильства в сім'ї у разі, якщо повідомлення або заява надійшли не від нього особисто;

отримання повідомлення про застосування насильства в сім'ї або реальної загрози його вчинення стосовно неповнолітнього чи недієздатного члена сім'ї.

2. Заява та повідомлення про застосування насильства в сім'ї або реальної загрози його вчинення приймаються за місцем проживання постраждалого органами, зазначеними в пунктах 1 та 2 частини першої статті 3 цього Закону.

3. Орган, до якого надійшла заява або надійшло повідомлення про вчинення насильства в сім'ї або реальну загрозу його вчинення, розглядає заяву чи повідомлення та вживає в межах своїх повноважень передбачені законом заходи з попередження насильства в сім'ї.

4. Порядок розгляду заяв та повідомлень про вчинення насильства в сім'ї або реальну загрозу його вчинення затверджується Кабінетом Міністрів України.

РОЗДІЛ II

ОРГАНИ ТА УСТАНОВИ, НА ЯКІ ПОКЛАДАЄТЬСЯ ЗДІЙСНЕННЯ ЗАХОДІВ З ПОПЕРЕДЖЕННЯ НАСИЛЬСТВА В СІМ'І

Стаття 5. Повноваження спеціально уповноваженого органу виконавчої влади з питань попередження насильства в сім'ї

Спеціально уповноважений орган виконавчої влади з питань попередження насильства в сім'ї:

бере участь в розробленні та реалізує державну політику щодо попередження насильства в сім'ї;

координує діяльність відповідних підрозділів органів внутрішніх справ, органів опіки і піклування у питаннях попередження насильства в сім'ї;

визначає потребу регіонів у створенні спеціалізованих установ для жертв насильства в сім'ї та організовує роботу з їх створення;

здійснює контроль за організацією і діяльністю спеціалізованих установ для жертв насильства в сім'ї;

розробляє і затверджує методичні рекомендації щодо проходження корекційної програми та організовує забезпечення кризових центрів такими методичними рекомендаціями;

здійснює збір та узагальнення даних про насильство в сім'ї відповідно до законодавства;

організовує і проводить соціологічні, психолого-педагогічні та кримінологічні дослідження насильства в сім'ї;

надає органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування, підприємствам, установам і організаціям незалежно від форми власності, об'єднанням громадян, окремим громадянам методичну і практичну допомогу, консультації з питань попередження насильства в сім'ї;

організовує і проводить просвітницьку та роз'яснювальну роботу серед членів сім'ї, де виникає реальна загроза вчинення насильства в сім'ї або де було вчинено насильство в сім'ї, про права, заходи і послуги, якими вони можуть скористатися;

організовує і проводить просвітницьку та роз'яснювальну роботу серед громадськості про проблему насильства в сім'ї та заходи, які існують з попередження насильства в сім'ї;

організовує проходження корекційної програми особами, які вчинили насильство в сім'ї;

«Програма корекційної роботи з особами, які вчинили насильство в сім'ї, та основні засади її реалізації»

звертається до центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування за наданням відповідної допомоги жертвам насильства в сім'ї;

приймає і розглядає заяви та повідомлення про вчинення насильства в сім'ї і реальну загрозу його вчинення;

направляє жертв насильства в сім'ї та членів сім'ї, стосовно яких існує реальна загроза його вчинення, до спеціалізованих установ для жертв насильства в сім'ї.

Стаття 6. Повноваження відповідних підрозділів органів внутрішніх справ щодо попередження насильства в сім'ї

1. В органах внутрішніх справ заходи щодо попередження насильства в сім'ї здійснюють служба дільничних інспекторів міліції та кримінальна міліція у справах дітей, які:

виявляють причини і умови, що сприяють проявам насильства в сім'ї, вживають у межах своїх повноважень заходів щодо їх усунення;

беруть на профілактичний облік осіб, схильних до вчинення насильства в сім'ї, та проводять виховно-попереджувальну роботу з ними;

відвідують сім'ї, члени яких перебувають на профілактичному обліку, за місцем їх проживання і проводять з ними профілактичну роботу;

вносять офіційні попередження членам сім'ї про неприпустимість вчинення насильства в сім'ї;

приймають та розглядають у межах своїх повноважень, визначених законом, заяви і повідомлення про насильство в сім'ї або про реальну загрозу його вчинення;

вживають відповідних заходів щодо припинення насильства в сім'ї, а також дій членів сім'ї, що направлені на виконання реальної загрози вчинення насильства в сім'ї;

повідомляють членів сім'ї, де виникає реальна загроза вчинення насильства в сім'ї або де було вчинено насильство в сім'ї, про права, заходи і послуги, якими вони можуть скористатися;

направляють жертв насильства в сім'ї до спеціалізованих установ для осіб, які вчинили насильство в сім'ї, та жертв такого насильства;

вносять захисні приписи у випадках, передбачених цим Законом;

контролюють виконання вимог захисних приписів;

направляють осіб, які вчинили насильство в сім'ї, до кризових центрів для проходження корекційної програми;

взаємодіють із спеціально уповноваженим органом виконавчої влади з питань попередження насильства в сім'ї, з органами опіки і піклування та спеціалізованими установами для осіб, які вчинили насильство в сім'ї, та жертв такого насильства у питаннях попередження насильства в сім'ї;

надають інформацію з питань попередження насильства в сім'ї на запит уповноважених органів;

здійснюють інші повноваження щодо попередження насильства в сім'ї, передбачені законом.

2. Повноваження кримінальної міліції у справах дітей поширюються на випадки, коли жертва насильства в сім'ї або особа, стосовно якої існує реальна загроза вчинення насильства в сім'ї, а також особа, що вчинила насильство в сім'ї, не досягли 18-річного віку.

Стаття 7. Повноваження органів опіки і піклування щодо попередження насильства в сім'ї

Органи опіки і піклування:

надають допомогу у відновленні порушених прав та захисті законних інтересів неповнолітнім, які мають батьків і проживають у сім'ях, дітям-сиротам, які залишилися без піклування батьків і виховуються в сім'ях опікунів (піклувальників), прийомних сім'ях, дитячих будинках сімейного типу, а також членам сім'ї, визнаним в судовому порядку недієздатними, у випадках, коли стосовно них вчинено або існує реальна загроза вчинення насильства в сім'ї;

представляють у суді інтереси неповнолітніх та недієздатних членів сім'ї, які вчинили насильство в сім'ї або стали жертвами насильства в сім'ї;

здійснюють інші повноваження щодо попередження насильства в сім'ї, передбачені законом.

Стаття 8. Кризові центри

1. Кризові центри створюються місцевими державними адміністраціями за поданням спеціально уповноваженого органу виконавчої влади з питань попередження насильства в сім'ї відповідно до соціальних потреб регіону.

2. Кризові центри можуть також створюватися органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями,

благодійними фондами, об'єднаннями громадян і окремими громадянами за погодженням із спеціально уповноваженим органом виконавчої влади з питань попередження насильства в сім'ї і реєструються в порядку, визначеному законом.

3. Працівники кризових центрів:

здійснюють прийом членів сім'ї, які можуть стати або стали жертвами насильства в сім'ї;

здійснюють прийом осіб, які вчинили насильство в сім'ї, для проходження корекційної програми;

організують надання необхідної психологічної, педагогічної, медичної, юридичної допомоги членам сім'ї, які можуть стати або стали жертвами насильства в сім'ї;

розробляють корекційні програми та організують їх проходження особами, які вчинили насильство в сім'ї;

відповідно до можливостей надають притулок для тимчасового перебування членам сім'ї, які можуть стати або стали жертвами насильства в сім'ї;

повідомляють членів сім'ї, де виникає реальна загроза вчинення насильства в сім'ї або де було вчинено насильство в сім'ї, про права, заходи і послуги, якими вони можуть скористатися;

повідомляють службу дільничних інспекторів міліції чи кримінальну міліцію у справах дітей про виявлені факти реальної загрози застосування насильства в сім'ї або про факти вчинення такого насильства;

вивчають і узагальнюють причини та умови конкретних проявів насильства в сім'ї;

адають інформацію з питань попередження насильства в сім'ї на запит уповноважених органів;

забезпечують збереження конфіденційної інформації щодо осіб, які звернулися до кризового центру про допомогу;

взаємодіють із засобами масової інформації, громадськими організаціями у проведенні просвітницької та виховної роботи з питань попередження насильства в сім'ї.

4. Кризові центри є неприбутковими організаціями, користуються правами юридичної особи, мають власні бланки, печатку з зображенням Державного Герба України і своїм найменуванням.

Стаття 9. Центри медико-соціальної реабілітації жертв насильства в сім'ї

1. Центри медико-соціальної реабілітації жертв насильства в

«Програма корекційної роботи з особами, які вчинили насильство в сім'ї, та основні засади її реалізації»

сім'ї створюються відповідно до законодавства, що регламентує створення закладів охорони здоров'я. Центри медико-соціальної реабілітації жертв насильства в сім'ї можуть створюватися в системі діючих закладів охорони здоров'я.

2. В центри медико-соціальної реабілітації жертв насильства в сім'ї поміщаються жертви насильства в сім'ї (з їхньої згоди або на їхнє прохання) на підставі рішення медичної комісії центру. Щодо неповнолітніх членів сім'ї необхідна згода одного з батьків, усиновителів, опікуна чи піклувальника, у разі, якщо вони не зазнали насильства від одного з них, або органу опіки і піклування.

3. Жертви насильства в сім'ї перебувають у центрах медико-соціальної реабілітації протягом терміну, необхідного для їхнього лікування та психо-соціальної реабілітації. За їхнім бажанням вони можуть пройти курс лікування та психо-соціальної реабілітації амбулаторно.

4. Працівники центрів медико-соціальної реабілітації жертв насильства в сім'ї:

надають жертвам насильства в сім'ї первинну медико-санітарну і психологічну допомогу, окремі види психіатричної допомоги на підставах та в порядку, передбачених Законом України «Про психіатричну допомогу», іншими законами;

за необхідності направляють жертв насильства в сім'ї для відповідного подальшого лікування;

організують надання юридичних консультацій жертвам насильства в сім'ї;

повідомляють про вчинене насильство в сім'ї службу дільничних інспекторів міліції чи кримінальну міліцію у справах дітей;

надають інформацію з питань попередження насильства в сім'ї на запит уповноважених органів.

РОЗДІЛ III

СПЕЦІАЛЬНІ ЗАХОДИ З ПОПЕРЕДЖЕННЯ НАСИЛЬСТВА В СІМ'Ї

Стаття 10. Офіційне попередження про неприпустимість вчинення насильства в сім'ї

1. Члену сім'ї, який вчинив насильство в сім'ї, виноситься офіційне попередження про неприпустимість вчинення насильства в сім'ї, за

умови відсутності в його діях ознак злочину, службою дільничних інспекторів міліції або кримінальною міліцією у справах дітей, про що йому повідомляється під розписку.

2. Офіційне попередження про неприпустимість вчинення насильства в сім'ї може бути винесено осудній особі, яка на момент його винесення досягла 16-річного віку.

3. У разі вчинення особою насильства в сім'ї, після отримання нею офіційного попередження про неприпустимість вчинення насильства в сім'ї, ця особа направляється до кризового центру для проходження корекційної програми, а також щодо неї у випадках і в порядку, передбачених цим Законом, може бути винесено захисний припис.

Проходження корекційної програми для такої особи є обов'язковим.

Стаття 12. Взяття на профілактичний облік та зняття з профілактичного обліку членів сім'ї, які вчинили насильство в сім'ї

1. Членів сім'ї, яким було винесено офіційне попередження про неприпустимість вчинення насильства в сім'ї, служба дільничних інспекторів міліції чи кримінальна міліція у справах дітей беруть на профілактичний облік.

2. Зняття з профілактичного обліку членів сім'ї, які вчинили насильство в сім'ї, проводиться органами, які брали особу на такий облік, якщо протягом року після останнього факту вчинення насильства в сім'ї особа жодного разу не вчинила насильства в сім'ї.

3. Порядок взяття на профілактичний облік та порядок зняття з профілактичного обліку членів сім'ї, яким було винесено офіційне попередження про неприпустимість вчинення насильства в сім'ї, затверджуються Міністерством внутрішніх справ України.

Стаття 13. Захисний припис

1. Особі, яка вчинила насильство в сім'ї після отримання офіційного попередження про неприпустимість вчинення насильства в сім'ї, дільничним інспектором міліції або працівником кримінальної служби у справах дітей за погодженням з начальником відповідного органу внутрішніх справ і прокурором може бути винесений захисний припис.

2. Захисний припис не підлягає погодженню у разі наявності в діях особи, яка вчинила насильство в сім'ї, ознак злочину.

3. Захисний припис може бути винесений до осудної особи, яка на момент винесення захисного припису досягла 16-річного віку.

4. Захисним приписом особі, стосовно якої він винесений, може бути заборонено чинити певну дію (дії) по відношенню до жертви насильства в сім'ї, а саме:

чинити конкретні акти насильства в сім'ї;

отримувати інформацію про місце перебування жертви насильства в сім'ї;

розшукувати жертву насильства в сім'ї, якщо жертва насильства в сім'ї за власним бажанням перебуває у місці, що невідоме особі, яка вчинила насильство в сім'ї;

відвідувати жертву насильства в сім'ї, якщо вона тимчасово перебуває не за місцем спільного проживання членів сім'ї;

вести телефонні переговори з жертвою насильства в сім'ї.

5. Зазначені у частині четвертій цієї статті обмеження встановлюються на термін до 90 діб з дня погодження захисного припису з прокурором.

Стаття 14. Стягнення коштів на утримання жертв насильства в сім'ї у спеціалізованих установах для жертв насильства в сім'ї

Рішення про стягнення з осіб, які вчинили насильство в сім'ї, коштів на відшкодування витрат на утримання жертв насильства в сім'ї у спеціалізованих установах для жертв насильства в сім'ї приймається судом в установленому законом порядку за позовом адміністрації спеціалізованих установ для жертв насильства в сім'ї.

РОЗДІЛ IV

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ВЧИНЕННЯ НАСИЛЬСТВА В СІМ'І

Стаття 15. Відповідальність за вчинення насильства в сім'ї

Члени сім'ї, які вчинили насильство в сім'ї, несуть кримінальну, адміністративну чи цивільно-правову відповідальність відповідно до закону.

РОЗДІЛ V

ФІНАНСУВАННЯ ОРГАНІВ ТА УСТАНОВ, НА ЯКІ ПОКЛАДАЄТЬСЯ ЗДІЙСНЕННЯ ЗАХОДІВ З ПОПЕРЕДЖЕННЯ НАСИЛЬСТВА В СІМ'Ї

Стаття 16. Джерела фінансування органів, на які покладається здійснення заходів з попередження насильства в сім'ї, і спеціалізованих установ для жертв насильства в сім'ї

1. Фінансування органів та установ з попередження насильства в сім'ї, які належать до системи органів виконавчої влади чи органів місцевого самоврядування, здійснюється за рахунок коштів бюджету відповідного рівня.

2. Фінансування спеціалізованих установ для жертв насильства в сім'ї, створених підприємствами, установами, організаціями, благодійними фондами, об'єднаннями громадян чи окремими громадянами, здійснюється за рахунок їхніх власних коштів.

3. Спеціалізовані установи для жертв насильства в сім'ї мають право на регресний позов про відшкодування коштів на утримання жертв насильства в сім'ї до осіб, які вчинили насильство в сім'ї.

РОЗДІЛ VI

ОХОРОНА ПРАВ ЧЛЕНІВ СІМ'Ї ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ЗАХОДІВ З ПОПЕРЕДЖЕННЯ НАСИЛЬСТВА В СІМ'Ї

Стаття 17. Охорона прав членів сім'ї при здійсненні заходів з попередження насильства в сім'ї

1. Членам сім'ї, стосовно яких здійснюються заходи з попередження насильства в сім'ї, держава гарантує охорону прав і законних інтересів.

2. Посадові особи та працівники, які здійснюють заходи з попередження насильства в сім'ї, не можуть розголошувати відомості про особисте та сімейне життя, що стали їм відомі у зв'язку з виконанням їх службових обов'язків.

РОЗДІЛ VII

ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності через три місяці з дня його опублікування.

2. Кабінету Міністрів України протягом місяця з дня набрання чинності цим Законом:

підготувати та подати на розгляд Верховної Ради України пропозиції щодо приведення законів України у відповідність із цим Законом;

привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;

відповідно до своєї компетенції забезпечити прийняття нормативно-правових актів, передбачених цим Законом;

забезпечити перегляд і скасування центральними і місцевими органами виконавчої влади їх нормативно-правових актів, що суперечать цьому Закону.

Президент України
м. Київ, 15 листопада 2001 року
N 2789-III

Л.КУЧМА

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА

від 26 квітня 2003 р. N 616

Київ

Про затвердження Порядку розгляду заяв та повідомлень про вчинення насильства в сім'ї або реальну його загрозу.

Відповідно до статті 4 Закону України «Про попередження насильства в сім'ї» Кабінет Міністрів України **п о с т а н о в л я є**:

Затвердити Порядок розгляду заяв та повідомлень про вчинення насильства в сім'ї або реальну його загрозу, що додається.

Прем'єр-міністр України

В.ЯНУКОВИЧ

Інд. 28

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів
України
від 26 квітня 2003 р. N 616

ПОРЯДОК

**РОЗГЛЯДУ ЗАЯВ ТА ПОВІДОМЛЕНЬ ПРО ВЧИНЕННЯ
НАСИЛЬСТВА В СІМ'І АБО РЕАЛЬНУ ЙОГО ЗАГРОЗУ**

1. Цей Порядок визначає механізм прийняття, обліку і розгляду заяв та повідомлень про вчинення насильства в сім'ї або реальну його загрозу (далі - заява).

2. Прийняття, облік і розгляд заяв здійснюється за місцем проживання постраждалого від насильства в сім'ї або члена сім'ї, стосовно якого існує реальна загроза вчинення насильства, Мінмолодьспорту, управлінням або відділом у справах сім'ї та молоді відповідної місцевої держадміністрації, службою дільничних інспекторів міліції та кримінальною міліцією у справах дітей органу

внутрішніх справ (далі - органи).

3. Усна заява викладається заявником і записується посадовою особою відповідного органу, а письмова - надсилається поштою або подається особисто, або передається через іншу особу.

4. У заяві зазначається прізвище, ім'я та по батькові, місце проживання постраждалого від насильства в сім'ї або члена сім'ї, стосовно якого існує реальна загроза вчинення насильства, а також міститься інформація про те, ким вчинено насильство в сім'ї, час і місце його вчинення, умисні дії фізичного, сексуального, психологічного чи економічного спрямування, інші обставини вчинення насильства в сім'ї або реальної загрози його вчинення.

5. Заява одразу після надходження до Мінмолодьспорту, управління або відділу у справах сім'ї та молоді відповідної місцевої держадміністрації реєструється в журналі обліку заяв про вчинення насильства в сім'ї, а до служби дільничних інспекторів міліції та кримінальної міліції у справах дітей органу внутрішніх справ - у книзі обліку заяв про злочини та пригоди.

6. Відмова у прийнятті та розгляді заяви не допускається.

7. Органи розглядають заяву не більше ніж протягом трьох днів. Якщо виникає потреба у перевірці викладених у заяві фактів та з'ясуванні додаткових обставин, заява розглядається не більше ніж протягом семи календарних днів.

У разі коли заява стосується неповнолітнього чи недієздатного члена сім'ї, відповідна інформація подається службі у справах дітей та органу опіки і піклування.

8. Служба дільничних інспекторів міліції, кримінальна міліція у справах дітей органу внутрішніх справ інформує протягом трьох днів про отримання заяви управління або відділ у справах сім'ї та молоді відповідної місцевої держадміністрації.

9. Про отримання заяви, в якій міститься повідомлення про існування загрози життю і здоров'ю особи, негайно інформується відповідний орган внутрішніх справ (за спеціальною телефонною лінією 02) для вжиття заходів до припинення насильства або дій членів сім'ї, спрямованих на виконання реальної загрози його вчинення.

10. Під час розгляду заяви здійснюється відвідання постраждалого від насильства в сім'ї або особи, стосовно якої існує реальна загроза вчинення насильства, за місцем проживання представниками служби дільничних інспекторів міліції, управління або відділу у справах сім'ї та молоді, центру соціальних служб для

сім'ї, дітей та молоді відповідної місцевої держадміністрації, а у разі отримання зазначеної інформації стосовно неповнолітнього - із залученням представників органу опіки та піклування, кримінальної міліції у справах дітей органу внутрішніх справ і служби у справах дітей.

11. Управління або відділ у справах сім'ї та молоді відповідної місцевої держадміністрації організовує надання постраждалим від насильства в сім'ї та членам сім'ї, стосовно яких існує реальна його загроза, психологічних, юридичних, соціально-педагогічних, соціально-медичних, інформаційних та інших послуг, якими вони можуть скористатися через мережу центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді та їх спеціалізованих служб, а у разі потреби направляють їх до спеціалізованих установ для постраждалих від насильства в сім'ї (кризові центри, притулки, центри медико-соціальної реабілітації).

12. Відомості про особисте життя та інша інформація, що міститься у заяві, не підлягають розголошенню.

МІНІСТЕРСТВО УКРАЇНИ
У СПРАВАХ СІМ'Ї, МОЛОДІ
ТА СПОРТУ

МІНІСТЕРСТВО
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
УКРАЇНИ

НАКАЗ

«07» 09. 2009 р.

№ 3131/386

м. Київ

Про затвердження Інструкції щодо порядку взаємодії управлінь (відділів) у справах сім'ї, молоді та спорту, служб у справах дітей, центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді та відповідних підрозділів органів внутрішніх справ з питань здійснення заходів з попередження насильства в сім'ї

Відповідно до Закону України «Про попередження насильства в сім'ї» від 15.10.2001 № 2789-III та з метою забезпечення взаємодії органів і установ, на які покладається здійснення заходів з попередження насильства в сім'ї

НАКАЗУЄМО:

1. Затвердити Інструкцію щодо порядку взаємодії управлінь (відділів) у справах сім'ї, молоді та спорту, служб у справах дітей, центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді та відповідних підрозділів органів внутрішніх справ з питань здійснення заходів з попередження насильства в сім'ї» (далі – Інструкція), що додається.

2. Міністерству у справах молоді, сім'ї та ґендерної політики Автономної Республіки Крим, управлінням (відділам) у справах сім'ї, молоді та спорту, службам у справах дітей обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій; Республіканському Автономної Республіки Крим, обласним, Київському та Севастопольському міським центрам соціальних

«Програма корекційної роботи з особами, які вчинили насильство в сім'ї, та основні засади її реалізації»

служб для сім'ї, дітей та молоді, ГУМВС України в Автономній Республіці Крим, м. Києві та Київській області, УМВС України в областях та м. Севастополі забезпечити неухильне виконання зазначеної Інструкції.

3. Визнати таким, що втратив чинність, наказ Міністерства України у справах сім'ї, дітей та молоді і Міністерства внутрішніх справ України від 09.03.2004 № 3/235 «Про затвердження Інструкції щодо порядку взаємодії управлінь (відділів) у справах сім'ї та молоді, служб у справах неповнолітніх, центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді та органів внутрішніх справ з питань здійснення заходів з попередження насильства в сім'ї», зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 30.03.2004 за № 399/8998.

4. Контроль за виконанням наказу покласти на заступника Міністра України у справах сім'ї, молоді та спорту Кондратюк Т.В. та заступників Міністра внутрішніх справ України Савченка О.І. та Свдокімова В.М.

5. Наказ набуває чинності через 10 днів після його державної реєстрації.

Міністр України у справах сім'ї,
молоді та спорту
Ю.О. Павленко _____

Міністр внутрішніх справ
України
Ю.В. Луценко _____

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства України у
справах сім'ї, молоді та спорту,
Міністерства внутрішніх справ
України

07.09.2009 № 3131/386

ІНСТРУКЦІЯ

**щодо порядку взаємодії управлінь (відділів) у справах сім'ї,
молоді та спорту, служб у справах дітей, центрів соціальних
служб для сім'ї, дітей та молоді та відповідних підрозділів
органів внутрішніх справ з питань здійснення заходів з
попередження насильства в сім'ї**

І. Загальні положення

1.1. Ця Інструкція визначає порядок здійснення управліннями (відділами) у справах сім'ї, молоді та спорту, службами у справах дітей, центрами соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді та відповідними підрозділами органів внутрішніх справ заходів щодо попередження насильства в сім'ї і механізм їх взаємодії при здійсненні таких заходів.

1.2. У своїй діяльності щодо попередження насильства в сім'ї управління (відділи) у справах сім'ї, молоді та спорту, служби у справах дітей, центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді та органи внутрішніх справ керуються Конституцією України, Законами України «Про попередження насильства в сім'ї», «Про міліцію», «Про охорону дитинства», «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей», «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю», Сімейним кодексом України, постановою Кабінету Міністрів України від 26.04.2003 № 616 «Про затвердження Порядку розгляду заяв та повідомлень про вчинення насильства в сім'ї або реальну його загрозу», наказом Державного комітету України у справах сім'ї та молоді, Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства освіти і науки України, Міністерства охорони здоров'я України від 16.01.2004 № 5/34/24/11 «Про затвердження Порядку розгляду звернень та повідомлень з приводу жорстокого поведіння з дітьми або реальної загрози його вчинення», зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 22.01.2004 за № 99/8698, наказом

Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту, Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства освіти і науки України, Міністерства праці та соціальної політики України, Міністерства транспорту та зв'язку України, Міністерства внутрішніх справ України та Державного департаменту України з питань виконання покарань від 14.06.2006 №1983/388/452/221/556/596/106 «Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів соціальної роботи із сім'ями, які опинилися у складних життєвих обставинах», зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 12.07.2006 за № 824/12698, іншими нормативно-правовими актами та цією Інструкцією.

Насильство в сім'ї – будь-які умисні дії фізичного, сексуального, психологічного чи економічного спрямування одного члена сім'ї по відношенню до іншого члена сім'ї, якщо ці дії порушують конституційні права і свободи члена сім'ї як людини та громадянина і наносять йому моральну шкоду, шкоду його фізичному чи психічному здоров'ю.

Фізичне насильство в сім'ї – умисне нанесення одним членом сім'ї іншому члену сім'ї побоїв, тілесних ушкоджень, що може призвести або призвело до смерті постраждалого, порушення фізичного чи психічного здоров'я, нанесення шкоди його честі і гідності.

Сексуальне насильство в сім'ї – протиправне посягання одного члена сім'ї на статеву недоторканість іншого члена сім'ї, а також дії сексуального характеру по відношенню до неповнолітнього члена сім'ї.

Психологічне насильство в сім'ї – насильство, пов'язане з дією одного члена сім'ї на психіку іншого члена сім'ї шляхом словесних образ або погроз, переслідування, залякування, якими навмисно спричиняється емоційна невпевненість, нездатність захистити себе та може завдатися або завдається шкода психічному здоров'ю.

Економічне насильство в сім'ї – умисне позбавлення одним членом сім'ї іншого члена сім'ї житла, їжі, одягу та іншого майна чи коштів, на які постраждалий має передбачене законом право, що може призвести до його смерті, викликати порушення фізичного чи психічного здоров'я.

Попередження насильства в сім'ї – система соціальних і спеціальних заходів, спрямованих на усунення причин і умов, які сприяють вчиненню насильства в сім'ї, припинення насильства в сім'ї, яке готується або вже почалося, притягнення до відповідальності осіб, винних у вчиненні насильства в сім'ї, а також медико-соціальна реабілітація жертв насильства в сім'ї.

Реальна загроза вчинення насильства в сім'ї – погроза вчинення одним членом сім'ї стосовно іншого члена сім'ї умисних дій фізичного, сексуального, психологічного чи економічного спрямування, якщо ці дії порушують конституційні права і свободи члена сім'ї як людини та громадянина і наносять йому моральну шкоду, шкоду його фізичному та психічному здоров'ю, якщо є реальні підстави очікувати її виконання.

Жертва насильства в сім'ї – член сім'ї, який постраждав від фізичного, сексуального, психологічного чи економічного насильства з боку іншого члена сім'ї.

Члени сім'ї – особи, які перебувають у шлюбі; проживають однією сім'єю, але не перебувають у шлюбі між собою; їхні діти; особи, які перебувають під опікою чи піклуванням; є родичами прямої або непрямої лінії споріднення за умови спільного проживання.

Корекційна програма – програма, спрямована на формування гуманістичних цінностей та ненасильницької моделі поведінки в сім'ї особи, яка вчинила насильство.

II. Повноваження щодо попередження насильства в сім'ї

2.1. Управління (відділи) у справах сім'ї, молоді та спорту:

координують дії служб у справах дітей, центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді та органів внутрішніх справ з питань попередження насильства в сім'ї;

направляють жертв насильства в сім'ї та членів сім'ї, стосовно яких існує реальна загроза його вчинення, до спеціалізованих установ для постраждалих від насильства в сім'ї;

здійснюють контроль за організацією і діяльністю спеціалізованих установ для жертв насильства в сім'ї;

для організації надання необхідної допомоги членам сім'ї, де вчинено насильство або стосовно яких існує реальна загроза його вчинення, ведуть облік даних про організації, установи та заклади, які працюють за напрямом попередження насильства в сім'ї, та послуги, які ними надаються;

співпрацюють з громадськими організаціями, об'єднаннями громадян щодо попередження насильства в сім'ї;

інформують громадськість про організації, установи та органи, які надають допомогу членам сім'ї, де вчинено насильство або існує реальна загроза його вчинення;

організують проведення семінарів, «круглих столів», конференцій та інших заходів з питань попередження насильства в сім'ї;

організують надання психологічних, юридичних, соціально-педагогічних, інформаційних та інших послуг членам сім'ї, в якій було вчинено насильство або існує реальна загроза його вчинення;

ініціюють винесення питання щодо проведення подальшої роботи з сім'єю, в якій вчинено насильство, на засідання дорадчого органу відповідно до наказу Міністерства молоді та спорту, МОЗ, МОН, Мінпраці, Мінтрансзв'язку, МВС та Державного департаменту України з питань виконання покарань від 14.06.2006 № 1983/388/452/221/556/596/106 «Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів соціальної роботи з сім'ями, які опинилися у складних життєвих обставинах», зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 12.07.2006 за №824/12698.

2.2. Для збору даних про випадки насильства в сім'ї управління (відділи) у справах сім'ї, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій щокварталу узагальнюють інформацію, яка надходить від управлінь (відділів) у справах сім'ї, молоді та спорту районних (міських) державних адміністрацій, та надсилають її до Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту.

Управління (відділи) у справах сім'ї, молоді та спорту районних (міських) державних адміністрацій щокварталу узагальнюють інформацію, яка надходить від центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, служб у справах дітей, органів внутрішніх справ, згідно з додатком 1.

За наслідками узагальненої інформації управління (відділи) у справах сім'ї, молоді та спорту визначають потребу регіону у створенні спеціалізованих установ для осіб, які вчинили насильство в сім'ї, та жертв насильства та вносять відповідні пропозиції на розгляд місцевих органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

2.3. Управління (відділи) у справах сім'ї, молоді та спорту районних (міських) державних адміністрацій приймають та розглядають заяви та повідомлення про вчинення насильства в сім'ї або реальну загрозу його вчинення (далі – заяви та повідомлення) відповідно до Порядку розгляду заяв та повідомлень про вчинення насильства в сім'ї або реальну його загрозу, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26.04.2003 № 616.

Заяви та повідомлення реєструються у журналі обліку заяв та повідомлень про вчинення насильства в сім'ї або реальну загрозу його вчинення, згідно з додатком 2.

Заяви та повідомлення після їх реєстрації направляються до територіального органу внутрішніх справ.

Копії заяв та повідомлень залишаються в управлінні (відділі) у справах сім'ї, молоді та спорту для відстеження результатів подальшої роботи та вжитих заходів.

Усна заява та повідомлення записується посадовою особою управління (відділу) у справах сім'ї, молоді та спорту, про що складається відповідний акт отримання усної заяви та повідомлення про вчинення насильства в сім'ї або реальну загрозу його вчинення, згідно з додатком 3.

Акт реєструється у журналі обліку заяв та повідомлень про вчинення насильства в сім'ї та направляється до відповідного органу внутрішніх справ.

Копія акта залишається в управлінні (відділі) у справах сім'ї, молоді та спорту.

Під час розгляду заяв та повідомлень відвідання постраждалого від насильства в сім'ї або особи, стосовно якої існує реальна загроза його вчинення, здійснюється за місцем проживання відповідно до пункту 10 Порядку розгляду заяв та повідомлень про вчинення насильства в сім'ї або реальну його загрозу, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26.04.2003 № 616, про що складається акт з'ясування обставин вчинення насильства в сім'ї або реальної загрози його вчинення, згідно з додатком 4.

Оригінал акта зберігається в управлінні (відділі) у справах сім'ї, молоді та спорту. Копії акта надаються (надсилаються) представникам органів виконавчої влади, які брали участь у відвіданні.

2.4. За направленням органів внутрішніх справ управління (відділи) у справах сім'ї, молоді та спорту організують та забезпечують проходження особами, які вчинили насильство в сім'ї, реабілітаційних заходів (корекційних програм), які проводяться спеціалістами, які пройшли відповідне навчання щодо роботи з особами, які вчинили насильство в сім'ї, зокрема:

організують навчання фахівців, які проводять корекційні програми з особами, які вчиняють насильство в сім'ї;

забезпечують фахівців, які проводять корекційні програми з особами, які вчиняють насильство в сім'ї, методичними рекомендаціями щодо впровадження та реалізації цих програм.

«Програма корекційної роботи з особами, які вчинили насильство в сім'ї, та основні засади її реалізації»

До проведення корекційних програм з особами, які вчиняють насильство в сім'ї, можуть залучатися суб'єкти, що надають соціальні послуги сім'ям, які опинилися у складних життєвих обставинах.

У разі неявки особи, яка отримала направлення для проходження реабілітаційних заходів (корекційних програм), або ухилення від їх проходження без поважних причин управління (відділи) у справах сім'ї, молоді та спорту контролюють надання протягом трьох робочих днів спеціалістами, які здійснюють реабілітаційні заходи (корекційні програми), письмового повідомлення про непроходження корекційної програми, згідно з додатком 5 до органу внутрішніх справ, який видав направлення.

2.5. Служби у справах дітей:

ведуть облік дітей, які опинилися в складних життєвих обставинах, у тому числі стосовно яких вчинено насильство в сім'ї або існує реальна загроза його вчинення;

у разі виникнення безпосередньої загрози життю чи здоров'ю дитини вживають заходів відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 24.09.2008 № 866 «Питання діяльності органів опіки та піклування, пов'язаної із захистом прав дитини»;

здійснюють прийом інформації про вчинення насильства в сім'ї або реальну загрозу його вчинення, а також про випадки жорстокого поводження з дітьми або реальної загрози його вчинення та в межах своїх повноважень вживають заходів щодо захисту прав дитини;

порушують питання перед відповідними органами про притягнення до відповідальності фізичних та юридичних осіб, які допустили порушення прав, свобод і законних інтересів дітей;

представляють інтереси дітей у судах;

протягом трьох днів з дня отримання інформації про випадки вчинення насильства в сім'ї стосовно дитини або реальної загрози його вчинення повідомляють відповідне управління (відділ) у справах сім'ї, молоді та спорту та органи внутрішніх справ для вжиття відповідних заходів;

щокварталу, в межах своїх повноважень, надають відповідним управлінням (відділам) у справах сім'ї, молоді та спорту інформацію про вчинення насильства в сім'ї або реальну загрозу його вчинення, згідно з додатком 1.

2.6. Центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді:

приймають інформацію про випадки вчинення насильства в сім'ї або реальної загрози його вчинення;

забезпечують надання особам, які постраждали від насильства в сім'ї, психологічної, соціально-педагогічної, соціально-економічної, інформаційної, соціально-медичної та юридичної допомоги;

здійснюють соціальне інспектування сімей, де мають місце випадки вчинення насильства в сім'ї або в яких існує реальна загроза його вчинення, відповідно до Порядку здійснення соціального інспектування центрами соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді сімей та осіб, які опинилися у складних життєвих обставинах, затвердженого наказом Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту від 31.03.2008 № 1278, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 31.05.2008 за № 486/15177;

здійснюють соціальний супровід сімей, де мають місце випадки вчинення насильства в сім'ї або в яких існує реальна загроза його вчинення, відповідно до Порядку здійснення соціального супроводу центрами соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді сімей та осіб, які опинилися у складних життєвих обставинах, затвердженого наказом Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту від 25.04.2008 № 1795, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 29.05.2008 за № 471/15162;

забезпечують здійснення закладами соціального обслуговування заходів, спрямованих на відновлення соціальних функцій, морального, психічного та фізичного стану членів сім'ї, стосовно яких вчинено насильство в сім'ї або існує реальна загроза його вчинення;

протягом трьох днів з дня отримання інформації про випадки вчинення насильства в сім'ї або реальної загрози його вчинення повідомляють відповідне управління (відділ) у справах сім'ї, молоді та спорту, а у випадку вчинення насильства стосовно дитини - також службу у справах дітей та органи внутрішніх справ;

щокварталу, в межах своїх повноважень, надають відповідним управлінням (відділам) у справах сім'ї, молоді та спорту інформацію про вчинення насильства в сім'ї або реальну загрозу його вчинення за формою, наведеною у додатку 1 до цієї Інструкції.

2.7. Органи внутрішніх справ:

проводять роз'яснювальну роботу в сім'ях, в яких вчинено насильство в сім'ї або існує реальна загроза його вчинення, повідомляють членів сім'ї про права, заходи та послуги, якими вони можуть скористатися, та передбачену законодавством відповідальність;

приймають та розглядають заяви та повідомлення відповідно до Порядку розгляду заяв та повідомлень про вчинення насильства в сім'ї або реальну його загрозу, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26.04.2003 № 616, та нормативно-правових актів Міністерства внутрішніх справ України;

інформують протягом трьох днів про отримання заяви чи повідомлення відповідне управління (відділ) у справах сім'ї, молоді та спорту, а у випадках, коли заява та повідомлення стосується неповнолітнього або недієздатного члена сім'ї - службу у справах дітей та орган опіки і піклування, згідно з додатком 6.

отримавши заяву чи повідомлення або іншу інформацію про вчинення насильства в сім'ї, вживають передбачених чинним законодавством заходів щодо припинення насильства. У разі необхідності надання потерпілому або правопорушнику першої медичної допомоги викликають бригаду швидкої медичної допомоги;

при безпосередній загрозі життю та здоров'ю дитини або інших членів сім'ї, які постраждали від насильства в сім'ї, вживають заходів щодо ліквідації цієї загрози та надають необхідну допомогу у направленні до спеціалізованих установ для жертв насильства в сім'ї;

у разі встановлення в діях особи, яка вчинила насильство в сім'ї, ознак злочину, приймають рішення відповідно до Кримінально-процесуального кодексу України, а у випадку встановлення ознак адміністративного правопорушення - відповідно до Кодексу України про адміністративні правопорушення;

щокварталу, у межах своїх повноважень, надають відповідним управлінням (відділам) у справах сім'ї, молоді та спорту інформацію, згідно з додатком 1.

2.8. Управління (відділи) у справах сім'ї, молоді та спорту, центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, служби у справах дітей та органи внутрішніх справ, у межах своїх повноважень:

надають консультації з питань попередження насильства в сім'ї громадянам, підприємствам, установам і організаціям, органам виконавчої влади та місцевого самоврядування;

беруть участь у проведенні семінарів, «круглих столів», конференцій та інших заходів з питань попередження насильства в сім'ї;

виявляють причини та умови, що сприяють проявам насильства в сім'ї, вживають заходів щодо їх усунення;

вносять до місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування подання з питань попередження насильства в сім'ї;

здійснюють інші повноваження щодо попередження насильства в сім'ї, передбачені чинним законодавством.

III. Здійснення спеціальних заходів з попередження насильства в сім'ї

3.1. Працівниками служби дільничних інспекторів міліції або кримінальної міліції у справах дітей члену сім'ї, який вчинив насильство в сім'ї, виноситься офіційне попередження про неприпустимість вчинення насильства в сім'ї, згідно з додатком 7, про що його повідомляють під розписку.

Офіційне попередження про неприпустимість вчинення насильства в сім'ї може бути винесено осудній особі, яка на момент його винесення досягла 16-річного віку.

Підставами для винесення офіційного попередження про неприпустимість вчинення насильства в сім'ї є:

заява про допомогу жертви насильства в сім'ї або члена сім'ї, стосовно якого існує реальна загроза вчинення насильства в сім'ї;

висловлене жертвою насильства в сім'ї або членом сім'ї, стосовно якого існує реальна загроза вчинення насильства в сім'ї, бажання щодо вжиття заходів з попередження насильства в сім'ї у разі, якщо повідомлення або заява надійшли не від нього особисто;

отримання повідомлення про застосування насильства в сім'ї або реальної загрози його вчинення стосовно неповнолітнього чи недієздатного члена сім'ї;

отримання інформації про вчинення насильства в сім'ї або реальну загрозу його вчинення (звернення громадян, організацій, підприємств, навчальних закладів тощо);

3.2. Члена сім'ї, якому було винесено офіційне попередження про неприпустимість вчинення насильства в сім'ї, служба дільничних інспекторів міліції або кримінальна міліція у справах дітей беруть на профілактичний облік та знімають цих осіб з профільного обліку відповідно до Закону України «Про попередження насильства в сім'ї» та Положення про службу дільничних інспекторів міліції в системі Міністерства внутрішніх справ України, затвердженого наказом МВС від 20.10.2003 № 1212, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 11.11.2003 за № 1031/8352.

Працівниками кримінальної міліції у справах дітей профілактичні справи заводяться у випадках, коли особа, що вчинила насильство в сім'ї, не досягла 18-річного віку.

3.3. У разі вчинення особою насильства в сім'ї, після отримання нею офіційного попередження про неприпустимість вчинення насильства в сім'ї, служба дільничних інспекторів міліції або кримінальна міліція у справах дітей видає цій особі під розписку (додаток 8) направлення на проходження корекційної програми (додаток 9) та в триденний строк надсилають до відповідного кризового центру повідомлення про направлення особи на проходження корекційної програми (додаток 10).

3.4. Особі, яка вчинила насильство в сім'ї, після отримання офіційного попередження про неприпустимість вчинення насильства в сім'ї дільничним інспектором міліції або працівником кримінальної міліції у справах дітей за погодженням з начальником відповідного органу внутрішніх справ і прокурором може бути винесений захисний припис (додаток 11).

На погодження захисного припису начальнику відповідного органу внутрішніх справ та прокурору подаються офіційне попередження про неприпустимість вчинення насильства в сім'ї, заява та повідомлення (інформація) про вчинення насильства в сім'ї або реальну загрозу його вчинення та інші матеріали, які характеризують особу, яка вчинила насильство в сім'ї.

Захисний припис не підлягає погодженню у разі наявності в діях особи, яка вчинила насильство в сім'ї, ознак злочину.

Захисний припис може бути винесений осудній особі, яка на момент його винесення досягла 16 – річного віку.

Захисним приписом особі, стосовно якої він винесений, може бути заборонено чинити певну дію (дії) по відношенню до жертви насильства в сім'ї, а саме:

чинити конкретні акти насильства в сім'ї;

отримувати інформацію про місце перебування жертви насильства в сім'ї;

розшукувати жертву насильства в сім'ї, якщо жертва насильства в сім'ї за власним бажанням перебуває у місці, що невідоме особі, яка вчинила насильство в сім'ї;

відвідувати жертву насильства в сім'ї, якщо вона тимчасово перебуває не за місцем спільного проживання членів сім'ї;

вести телефонні переговори з жертвою насильства в сім'ї.

3.5. Офіційні попередження про неприпустимість вчинення насильства в сім'ї та захисні приписи виносяться працівниками служби дільничних інспекторів міліції або кримінальної міліції у справах дітей за місцем проживання особи, яка вчинила насильство в сім'ї.

Про відмову особи від підписання цих документів у них робиться відповідний запис.

Директор
Департаменту сімейної
та ґендерної політики

_____ Е.Б. Ламах

Начальник Департаменту
громадської безпеки
МВС України

_____ В.І. Маєвський

Додаток 1

до Інструкції щодо порядку взаємодії управлінь (відділів) у справах сім'ї, молоді та спорту, служб у справах дітей, центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді та відповідних підрозділів органів внутрішніх справ з питань здійснення заходів з попередження насильства в сім'ї

Інформація _____ 20__ року												
Кількість звернень щодо насильства в сім'ї, які надійшли протягом звітного періоду	з них надійшли від			Кількість осіб, направлених на корекційні програми	з них		Кількість осіб, які пройшли корекційні програми	Кількість винесених офіційних попереджень	Кількість винесених захисних приписів	Кількість осіб, які перебувають на обліку з приводу вчинення насильства в сім'ї	з них	
	дітей	жінок	чоловіків		жінок	чоловіків					у службі дільничних інспекторів міліції	жінок
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13

Примітка. Інформація подається за I квартал, I півріччя, 9 місяців та за рік до управління (відділу) у справах сім'ї, молоді та спорту - до 5 числа місяця, наступного за звітним періодом, до Мінсім'ямолодьспорту - до 10 числа місяця, наступного за звітним періодом;

про здійснення заходів щодо попередження насильства в сім'ї за

дітей	з них		Кількість сімей, занесених до Банку даних сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах (з приводу насильства в сім'ї	З них кількість сімей, охоплених соціальним супроводом протягом звітного періоду	Кількість осіб, охоплених соціальними послугами (з приводу насильства в сім'ї	Кількість сімей, направлених до центру соціально-психологічної допомоги	Кількість дітей, які перебувають на обліку з приводу насильства чи жорстокого поводження з ними	Кількість здійснених заходів з приводу захисту прав дитини від насильства в сім'ї	Кошти, витрачені на реалізацію заходів з питань попередження насильства в сім'ї (грн)
	жінок	чоловіків							
14	15	16	17	18	19	20	21	22	23

у графах 5-7 та 9-16 інформація надається органами внутрішніх справ (інформація від служби дільничних інспекторів міліції та від кримінальної міліції у справах дітей подається окремо);

у графі 8 інформація надається спеціалістами, які проводять корекційні програми;

у графах 17-20 інформація надається центрами соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді;

у графах 21 та 22 інформація надається службами у справах дітей.

«Програма корекційної роботи з особами, які вчинили насильство в сім'ї, та основні засади її реалізації»

Додаток 2

до Інструкції щодо порядку взаємодії управлінь (відділів) у справах сім'ї, молоді та спорту, служб у справах дітей, центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді та відповідних підрозділів органів внутрішніх справ з питань здійснення заходів з попередження насильства в сім'ї

ЖУРНАЛ ОБЛІКУ

заяв та повідомлень про вчинення насильства в сім'ї або реальну загрозу його вчинення

№ з/п	Дата отримання заяви (повідомлення)	Прізвище, ім'я, по батькові особи, щодо якої вчинено насильство в сім'ї або існує реальна загроза його вчинення	Прізвище, ім'я, по батькові особи, яка вчинила насильство в сім'ї	Місце проживання	Наявність у сім'ї неповнолітніх дітей (зазначити прізвище, ім'я та рік народження дитини)	Стислий зміст заяви чи повідомлення	Вжиті заходи	Дата складання акта з'ясування обставин вчинення насильства в сім'ї або реальної загрози його вчинення
1	2	3	4	5	6	7	8	9

Примітка. У графі 8 зазначаються всі суб'єкти, задіяні до вирішення проблеми, та конкретні заходи, які кожним із них здійснювались.

Додаток 3

до Інструкції щодо порядку взаємодії управлінь (відділів) у справах сім'ї, молоді та спорту, служб у справах дітей, центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді та відповідних підрозділів органів внутрішніх справ з питань здійснення заходів з попередження насильства в сім'ї

АКТ

отримання усної заяви та повідомлення про вчинення насильства в сім'ї або реальну загрозу його вчинення

Дата _____

Акт склав _____
(П.І.Б., посада відповідальної особи)

_____ (П.І.Б., дата народження, місце проживання заявника)

заявляє, що «___» _____ 20___ року в її (його) сім'ї

_____ (П.І.Б., дата народження, адреса реєстрації та фактичного місця проживання)

за адресою _____
стосовно _____
(П.І.Б. та дата народження потерпілих)

було вчинено насильство в сім'ї/існує реальна загроза вчинення насильства в сім'ї. (необхідне підкреслити)

Стосовно потерпілої (го, их) правопорушником було вчинено насильство:

фізичне: *побиття, удари, опіки, інше* _____
(необхідне підкреслити) (зазначити)

_____ ;
«Програма корекційної роботи з особами, які вчинили насильство в сім'ї, та основні засади її реалізації»

психологічне: *погрози, образи, залякування, інше* _____ ;
(необхідне підкреслити) (зазначити)

сексуальне: *примушування до статевого зв'язку, звалтування, розбещення неповнолітніх, інше* _____ ;
(необхідне підкреслити) (зазначити)

економічне: *позбавлення грошей, житла, їжі, інше* _____ ;
(необхідне підкреслити) (зазначити)

Наявність видимих тілесних ушкоджень: *синці, подряпини, інше* _____ ;
(необхідне підкреслити)

_____ ;
(зазначити)

Потерпіла (ий, і) потребує(ють) допомоги: *психологічної, юридичної, медико-соціальної, профілактичної роботи з правопорушником, допомоги соціального працівника, реабілітації, інше* _____ ;
(необхідне підкреслити) (зазначити)

Вжиті заходи: *направлена інформація до органів внутрішніх справ, надано медичну, психологічну, юридичну допомогу, направлено до центру медико-соціальної реабілітації, кризового центру, центру соціально-психологічної допомоги, центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, інше* _____ ;
(необхідне підкреслити) (зазначити)

Додаток: *письмова заява, пояснення, інше* _____ ;
(необхідне підкреслити) (зазначити)

на ___ арк. в ___ прим.

Підпис заявниці(ка) _____

Підпис посадової особи _____ «___» _____ 20__ року.

Додаток 4
до Інструкції щодо порядку взаємодії управлінь
(відділів) у справах сім'ї, молоді та спорту, служб у
справах дітей, центрів соціальних служб для сім'ї,
дітей та молоді та відповідних підрозділів органів
внутрішніх справ з питань здійснення заходів з
попередження насильства в сім'ї

АКТ

з'ясування обставин вчинення насильства в сім'ї або реальної загрози його вчинення

« ___ » _____ 20__ року

(зазначити прізвище та ініціали потерпілого (их) від насильства в сім'ї)

Місце проживання _____

Тел. _____

Комісія у складі:

1. _____

(П.І.Б, місце роботи, посада)

2. _____

(П.І.Б, місце роботи, посада)

3. _____

(П.І.Б, місце роботи, посада)

відвідалася сім'ю з метою з'ясування обставин вчинення насильства в сім'ї
або реальної загрози його вчинення, за наслідками якого складала цей акт.

Комісією виявлено, що сім'я _____

складається з _____ осіб, а саме:

Мати: _____

(П.І.Б.)

(дата народження)

Батько: _____

(П.І.Б.)

(дата народження)

Діти: _____

(П.І.Б.)

(дата народження)

(П.І.Б.)

(дата народження)

_____	_____
(П.І.Б.)	(дата народження)
_____	_____
(П.І.Б.)	(дата народження)
_____	_____
(П.І.Б.)	(дата народження)
_____	_____
(П.І.Б.)	(дата народження)

Інші особи, які проживають разом (родинні зв'язки):

Баба: _____
_____ (П.І.Б.) (дата народження)

Дід: _____
_____ (П.І.Б.) (дата народження)

Інші _____
_____ (П.І.Б.) (дата народження)

_____ (П.І.Б.) (дата народження)

_____ (П.І.Б.) (дата народження)

Сім'я проживає: у власному, найманому будинку, у будинку батьків, родичів, друзів, у гуртожитку, інше _____
(необхідне підкреслити) (зазначити)

Характеристика приміщення: _____

Власник житла _____
(П.І.Б.)

Додаткова інформація про сім'ю:

Повна сім'я (багатодітна сім'я; сім'я усиновлювачів; сім'я опікунів/ піклувальників; неповнолітні батьки; позашлюбна дитина/дитина від іншого шлюбу; жінка, я якою проживає чоловік, не є біологічною матір'ю дитини; повернення дитини/одного з батьків з місць позбавлення волі) інше _____
(необхідне підкреслити) (зазначити)

Неповна сім'я (багатодітна сім'я; сім'я усиновлювача; сім'я опікуна/ піклувальника; батьки розлучені, але проживають разом; неповнолітні батько/матір; перебування одного з батьків у місцях позбавлення волі; батьки не розлучені, але проживають окремо; місцезнаходження одного з батьків невідоме, інше) _____

(необхідне підкреслити)

(вказати)

Загальний аналіз ситуації, що спричинила факти прояву насильства в сім'ї _____

Вжиті заходи щодо припинення насильства та надання допомоги членам сім'ї, які постраждали від насильства: _____

Висновки щодо необхідності здійснення подальшої роботи: _____

Ставлення членів сім'ї до співпраці з відповідними органами та установами, на які покладається здійснення заходів з попередження насильства в сім'ї, _____

Підпис одного з членів сім'ї _____ (П.І.Б)

Підписи членів комісії: _____ (П.І.Б)

_____ (П.І.Б)

_____ (П.І.Б)

М.П.

(районного управління (відділу) у справах сім'ї, молоді та спорту)

Начальник управління (відділу)
у справах сім'ї, молоді та спорту _____
(підпис) (П.І.Б)

Додаток 5
до Інструкції щодо порядку взаємодії управлінь
(відділів) у справах сім'ї, молоді та спорту,
служб у справах дітей, центрів соціальних
служб для сім'ї, дітей та молоді та відповідних
підрозділів органів внутрішніх справ з питань
здійснення заходів з попередження насильства
в сім'ї

Адреса органу внутрішніх справ,
який видав направлення

ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО НЕПРОХОДЖЕННЯ КОРЕКЦІЙНОЇ ПРОГРАМИ

Повідомляємо, що направлений/а вами для проходження корекційної
програми _____

(П.І.Б., число, дата народження; місце проживання)

у назначений термін не з'явився(лась) / не пройшов(ла) її в повному
обсязі. (потрібне підкреслити)

« _____ » _____ 20__ року

(підпис, посада, П.І.Б. особи,
яка надіслала повідомлення)

Додаток 6
до Інструкції щодо порядку взаємодії управління
(відділів) у справах сім'ї, молоді та спорту,
служб у справах дітей, центрів соціальних
служб для сім'ї, дітей та молоді та відповідних
підрозділів органів внутрішніх справ з питань
здійснення заходів з попередження насильства
в сім'ї

СПЕЦІАЛЬНА КАРТКА ОБЛІКУ ФАКТУ ВЧИНЕННЯ НАСИЛЬСТВА В СІМ'Ї

Дата і час скоєння насильства в сім'ї _____

Адреса _____

Потерпіла(ий) _____

(П.І.Б., дата народження, місце проживання, родинний зв'язок з правопорушником)

Правопорушник(и) _____

(П.І.Б., дата народження, місце проживання, місце роботи, посада, судимість (стаття КК))

Наявність тілесних ушкоджень: у потерпілої(го): **так/ні**;
синці, подряпини, кровотеча, опіки, переломи (підкреслити),
інше (зазначити) _____;

у правопорушника: **так/ні**; *синці, подряпини, кровотеча, опіки,*
переломи (підкреслити), інше (зазначити) _____;

Заява потерпілої(го): письмова, усна, дата, № картки оперативного
заповнення, не надійшла, направлення на судово-медичну
експертизу №

(необхідне підкреслити)

Присутність неповнолітніх дітей при конфлікті: **так/ні**

(ім'я, рік народження дитини, № школи, клас)

Психічний стан дитини/дітей: плач, переляк, інше (зазначити)

Ознаки алкогольного сп'яніння:

у потерпілої(го): так/ні

у правопорушника: так/ ні

Поводження особи, яка вчинила насильство в сім'ї, при втручанні:
агресія, опір міліції, спокійне, інше (зазначити) _____

Заходи впливу на особу, яка вчинила насильство в сім'ї:
профбесіда, офіційне попередження, адміністративне стягнення, затримання.

Поставлення особи, яка вчинила насильство в сім'ї, на облік в органах внутрішніх справ: категорія обліку _____, дата _____, № проф. справи _____, П.І.Б. дільничного інспектора міліції, який проводить профроботу _____.

Прийняте за матеріалом рішення: направлений до суду, № кримінальної справи/ відмовного матеріалу _____, інше (зазначити) _____; посада, назва органу внутрішніх справ, П.І.Б. працівника, який перебував на місці події _____.

Примітка. Спеціальна картка обліку факту вчинення насильства в сім'ї зберігається в накопичувальній справі, а її копія у триденний строк направляється до управління (відділу) у справах сім'ї та молоді місцевої держадміністрації, а у випадках вчинення насильства в сім'ї стосовно неповнолітнього чи недієздатного - також у службу у справах дітей та до органу опіки та піклування.

Додаток 7
до Інструкції щодо порядку взаємодії управління
(відділів) у справах сім'ї, молоді та спорту,
служб у справах дітей, центрів соціальних
служб для сім'ї, дітей та молоді та відповідних
підрозділів органів внутрішніх справ з питань
здійснення заходів з попередження насильства
в сім'ї

ОФІЦІЙНЕ ПОПЕРЕДЖЕННЯ
про неприпустимість вчинення насильства в сім'ї

Я, _____,
(прізвище, ім'я та по батькові)

_____ року народження, проживаю за адресою:

(місце проживання)

У зв'язку з тим, що _____
(короткий зміст вчинення насильства в сім'ї)

на підставі статті 10 Закону України "Про попередження насильства в сім'ї" отримав офіційне попередження про неприпустимість вчинення насильства в сім'ї.

Мені роз'яснено, що у випадках учинення насильства до членів своєї сім'ї я можу бути притягнутий до кримінальної, адміністративної чи цивільно-правової відповідальності згідно з чинним законодавством.

Підпис особи, яка вчинила насильство в сім'ї _____

_____ 20__ року

Офіційне попередження здійснено _____
(посада, звання, прізвище та підпис працівника, який здійснив попередження)

у присутності _____
(вказати особу, яка була присутня при винесенні попередження)

«Програма корекційної роботи з особами, які вчинили насильство в сім'ї, та основні засади її реалізації»

Додаток 8

до Інструкції щодо порядку взаємодії управління (відділів) у справах сім'ї, молоді та спорту, служб у справах дітей, центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді та відповідних підрозділів органів внутрішніх справ з питань здійснення заходів з попередження насильства в сім'ї

РОЗПИСКА

Я, _____,

(П.І.Б.)

направлення на проходження корекційної програми отримав(ла)
_____ 20__ року.

Мені роз'яснено, що у разі непроходження корекційної програми без поважних причин до мене будуть застосовані адміністративні стягнення згідно зі статтею 173² Кодексу України про адміністративні правопорушення.

(підпис)

(дата)

Додаток 9
до Інструкції щодо порядку взаємодії управлінь
(відділів) у справах сім'ї, молоді та спорту,
служб у справах дітей, центрів соціальних
служб для сім'ї, дітей та молоді та відповідних
підрозділів органів внутрішніх справ з питань
здійснення заходів з попередження насильства
в сім'ї

Штамп органу внутрішніх справ

**НАПРАВЛЕННЯ
НА ПРОХОДЖЕННЯ КОРЕКЦІЙНОЇ ПРОГРАМИ**

(П.І.Б., дата народження, адреса)

видано направлення на проходження корекційної програми в

(найменування закладу, адреса)

Для проходження корекційної програми необхідно з'явитися до
_____ 20__ року

Графік прийому спеціаліста: понеділок - п'ятниця з 9.00 до 18.00

(П.І.Б., посада особи, яка видала направлення)

Дата видачі направлення _____ 20__ року

(підпис посадової особи, яка видала направлення)

Додаток 10

до Інструкції щодо порядку взаємодії управлінь (відділів) у справах сім'ї, молоді та спорту, служб у справах дітей, центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді та відповідних підрозділів органів внутрішніх справ з питань здійснення заходів з попередження насильства в сім'ї

Штамп органу внутрішніх справ

**ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО НАПРАВЛЕННЯ ОСОБИ
НА ПРОХОДЖЕННЯ КОРЕКЦІЙНОЇ ПРОГРАМИ**

Для проходження корекційної програми направлено _____

_____ ,
(П.І.Б., дата народження; місце проживання)

який (яка) _____

(зазначити дату, щодо кого та який вид насильства в сім'ї вчинила направлена особа)

Для проходження корекційної програми особі запропоновано з'явитися _____ 20__ року

_____ 20__ року _____

(П.І.Б. та посада особи,
яка надіслала повідомлення)

Додаток 11

до Інструкції щодо порядку взаємодії управління (відділів) у справах сім'ї, молоді та спорту, служб у справах дітей, центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді та відповідних підрозділів органів внутрішніх справ з питань здійснення заходів з попередження насильства в сім'ї

Погоджено _____ Погоджено _____
Начальник _____ Прокурор _____ району
УМВС України в _____ області
_____ 20__ року _____ 20__ року

ЗАХИСНИЙ ПРИПИС

_____ 20__ року _____
(назва населеного пункту)

Я, _____
(посада, звання, прізвище та ініціали працівника, який виніс захисний припис)

на підставі статті 13 Закону України «Про попередження насильства в сім'ї» виніс захисний припис _____

(прізвище, ім'я та по батькові)

_____ року народження, який/яка проживає за адресою: _____

у зв'язку зі скоєнням ним/нею в сім'ї умисних насильницьких дій фізичного, сексуального, психологічного, економічного спрямування (насильства в сім'ї) після отримання офіційного попередження про неприпустимість їх вчинення.

Цим приписом _____
заборонено чинити такі дії (необхідне підкреслити):
чинити конкретні акти насильства в сім'ї;
отримувати інформацію про місцеперебування жертви насильства в сім'ї;

розшукувати жертву насильства в сім'ї, якщо вона за власним бажанням перебуває в місці, що невідоме особі, яка вчинила насильство в сім'ї;

відвідувати жертву насильства в сім'ї, якщо вона тимчасово перебуває не за місцем спільного проживання членів сім'ї;

вести телефонні переговори з жертвою насильства в сім'ї.

Зазначені обмеження діють до _____ 20__ року.

_____ роз'яснено, що в разі

(прізвище, ім'я та по батькові)

порушення ним (нею) вимог захисного припису він/вона буде притягнутий(а) до відповідальності згідно з чинним законодавством.

(підпис посадової особи,
якою винесено захисний припис)

_____ 20__ року

(дата винесення захисного припису)

Підпис особи, якій винесено захисний припис _____

_____ 20__ року

Організація з безпеки та
співробітництва в Європі
Координатор проектів ОБСЄ в Україні

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО РОБОТУ КООРДИНАТОРА ПРОЕКТІВ ОБСЄ В УКРАЇНІ

Координатор проектів ОБСЄ в Україні працює на запит уряду України. Відповідно до Меморандуму про взаєморозуміння між ОБСЄ та Україною, підписаного 13 липня 1999 року, діяльність Координатора проектів полягає в плануванні, виконанні та моніторингу проектів між відповідними владними структурами України та інституціями ОБСЄ. Проекти можуть стосуватися всіх аспектів діяльності ОБСЄ та залучати як урядові, так і громадські організації України. Всі проекти, що виконуються Координатором проектів, затверджуються Міністерством закордонних справ від імені уряду України.

Координатор проектів ОБСЄ в Україні працює в усіх трьох напрямках роботи ОБСЄ: демократизація та захист прав людини, військово-політична та економічна і сфера захисту навколишнього середовища.

Детальну інформацію про роботу Координатора проектів ОБСЄ в Україні можна знайти на веб-сайтах:

www.oscepu.org та www.osce.org/ukraine

